

Β. ΔΕΙΚΤΕΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

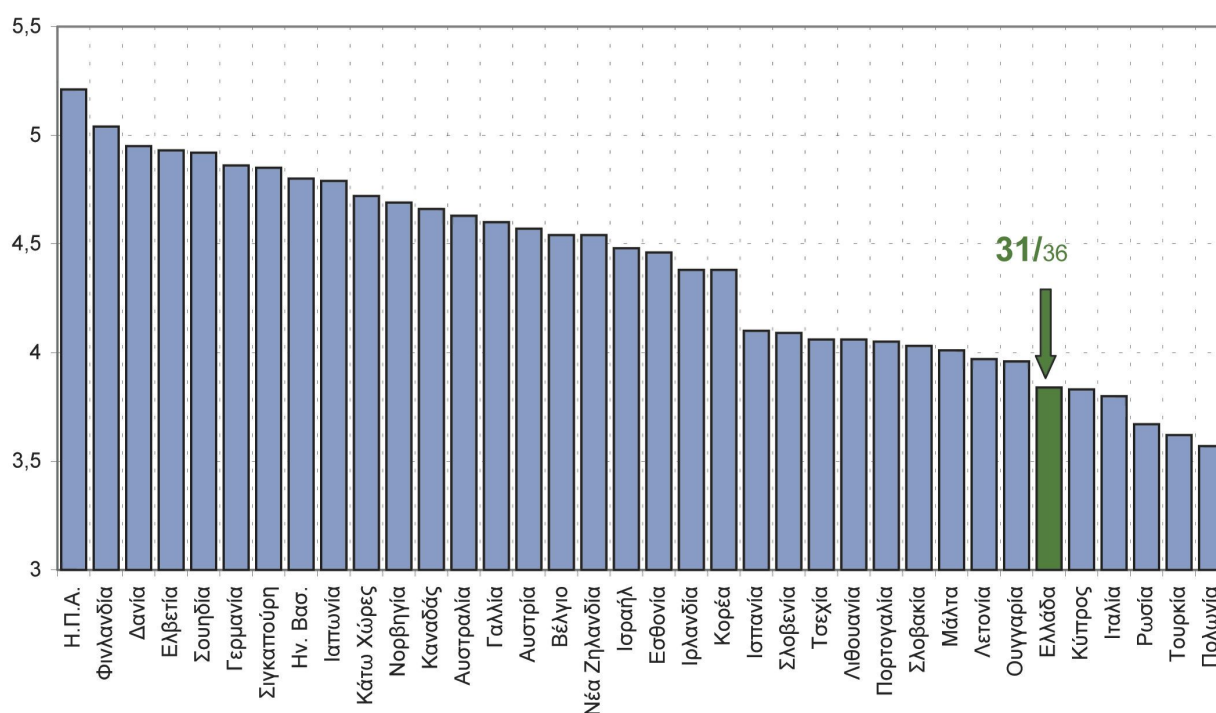
1. Έκθεση Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (Global Competitiveness Report, World Economic Forum-WEF)

Κατάταξη Ελλάδας

Η έκθεση αυτή σκοπεύει στην εκτίμηση της συγκριτικής ικανότητας των οικονομιών του κόσμου να επιτύχουν διατηρήσιμη ανάπτυξη. Ενώ παλαιότερα έδινε μεγαλύτερη σημασία στο μακροοικονομικό περιβάλλον πρόσφατα έχει ενισχύσει τους δείκτες που αναφέρονται στο μικροοικονομικό επίπεδο, δηλαδή το επίπεδο της επιχείρησης. Αναγνωρίζει με αυτόν τον τρόπο ότι ο πλούτος των εθνών στην πραγματικότητα δημιουργείται στο μικροεπίπεδο από τις εταιρίες που λειτουργούν σε μια οικονομία και την ποιότητα του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Η Έκθεση του 2004-2005 περιλαμβάνει 104 χώρες. Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 51^η θέση. Είναι αξιοσημείωτο ότι η Ελλάδα υστερεί έναντι των περισσότερων προς σύγκριση χωρών. Το Διάγραμμα 1.1 δείχνει τη βαθμολογία των προς σύγκριση χωρών (κατακόρυφος άξονας) στο γενικό Δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (GCI). Η Ελλάδα κατατάσσεται 31^η μεταξύ 36 χωρών, κάτω από όλες τις χώρες της Ε.Ε. εκτός της Ιταλίας. Μάλιστα την ξεπερνούν χώρες της διεύρυνσης όπως η Ουγγαρία, η Σλοβακία και η Τσεχία, καθώς και οι μικρές χώρες της Βαλτικής (Λετονία, Λιθουανία και Εσθονία).

**Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας WEF 2004
(χώρες προς σύγκριση)**

Διάγραμμα 1.1

Δείκτες Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας : Κατάταξη Ελλάδας Διαχρονικά

Διάγραμμα 1.2

Η διαχρονική εξέλιξη της κατάταξης της Ελλάδας δίνεται από το παραπάνω Διάγραμμα 1.2 για τα δυο υποσύνολα του Δείκτη : α) Δείκτης Ανταγωνιστικότητας Επιχειρήσεων και β) Δείκτης Ανταγωνιστικότητας Ανάπτυξης. Όπως φαίνεται από το διάγραμμα στις 93 χώρες για τις οποίες υπάρχουν διαχρονικά στοιχεία (αντί των 104), η Ελλάδα διατηρεί στον πρώτο δείκτη σταθερή κατάταξη (39^η θέση) κατά τα δύο τελευταία χρόνια και βρίσκεται κάτω από την καλύτερη θέση που είχε επιτύχει το έτος 2000 (33^η θέση). Στο δεύτερο δείκτη ακολουθεί μια πτωτική πορεία από το μέγιστο που είχε φτάσει το 2002 (31^η θέση) και κατατάσσεται το 2004 στην 35^η θέση.

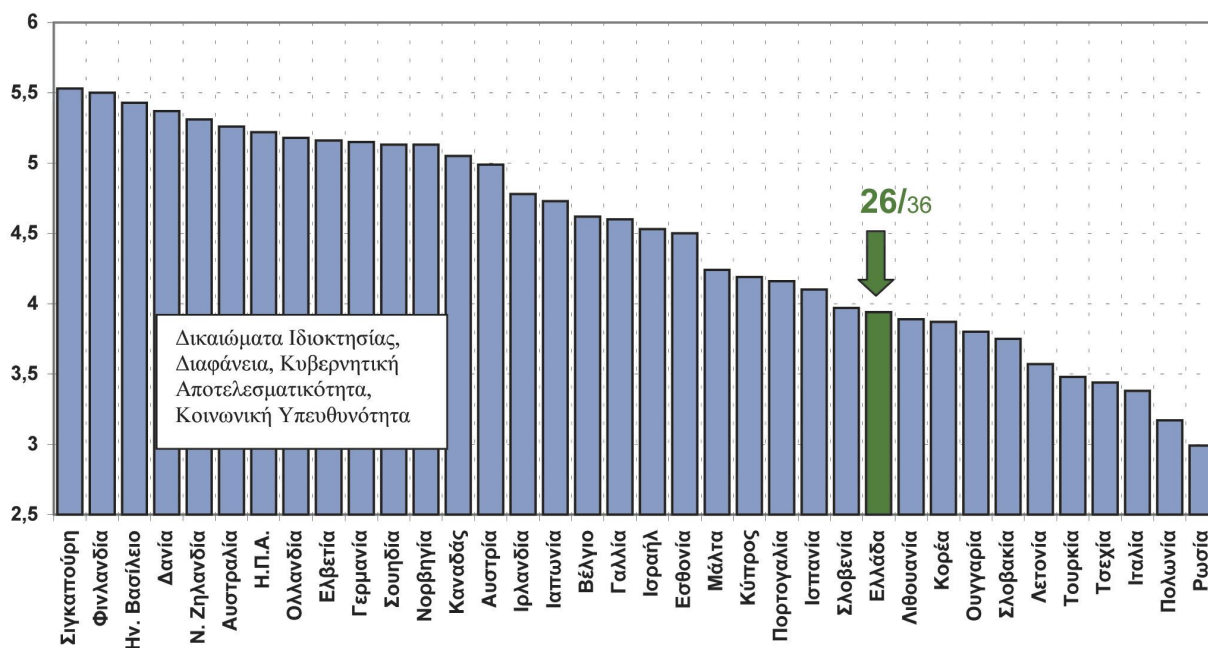
Το μοντέλο στο οποίο το WEF στηρίζει τη σύγκριση είναι σύνθετο. Συνολικά χρησιμοποιεί 180 περίπου επιμέρους δείκτες, οι οποίοι κατανέμονται σε 12 πυλώνες ανταγωνιστικότητας και συνθέτουν τρεις γενικούς άξονες. Η κατάταξη της Ελλάδας σε αυτούς κυμαίνεται μεταξύ 24^{ης} και 77^{ης} θέσης σε σύνολο 104 χωρών. Την καλύτερη κατάταξη λαμβάνει στην ασφάλεια και στο ανθρώπινο κεφάλαιο. Τη χειρότερη στην αποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας και τη μακροοικονομική σταθερότητα. Είναι αξιοσημείωτο ότι η Ελλάδα παρουσιάζει βελτιωμένη συγκριτική κατάταξη στο «προχωρημένο» ανθρώπινο δυναμικό, αλλά πάλι κατατάσσεται κάτω από τις Ευρωπαϊκές χώρες (εκτός Ιταλίας και Πορτογαλίας).

Πίνακας 1.1 Πυλώνες ανταγωνιστικότητας του WEF και κατάταξη Ελλάδας στο σύνολο των 104 χωρών

Βασικές απαιτήσεις 37 ^η	Ενισχυτές Αποδοτικότητας 48 ^η	Παράγοντες καινοτομίας 47 ^η
1. Θεσμοί 45 ^η	5β. Ανθρώπινο δυναμικό -προχωρημένο 28 ^η	11. Επίπεδο επιχειρήσεων 49 ^η
2. Υποδομές 38 ^η	6. Αποτελεσματικότητα αγοράς αγαθών 46 ^η	12. Καινοτομία 45 ^η
3. Μακροοικονομική Σταθερότητα 70 ^η	7. Αποτελεσματικότητα αγοράς εργασίας 77 ^η	
4. Ασφάλεια 24 ^η	8. Αποτελεσματικότητα χρηματοοικονομικών αγορών 39 ^η	
5α. Ανθρώπινο Δυναμικό-γενικά 33 ^η	9. Τεχνολογική ετοιμότητα 44 ^η	
	10. Εξωστρέφεια & μέγεθος αγοράς 49 ^η	

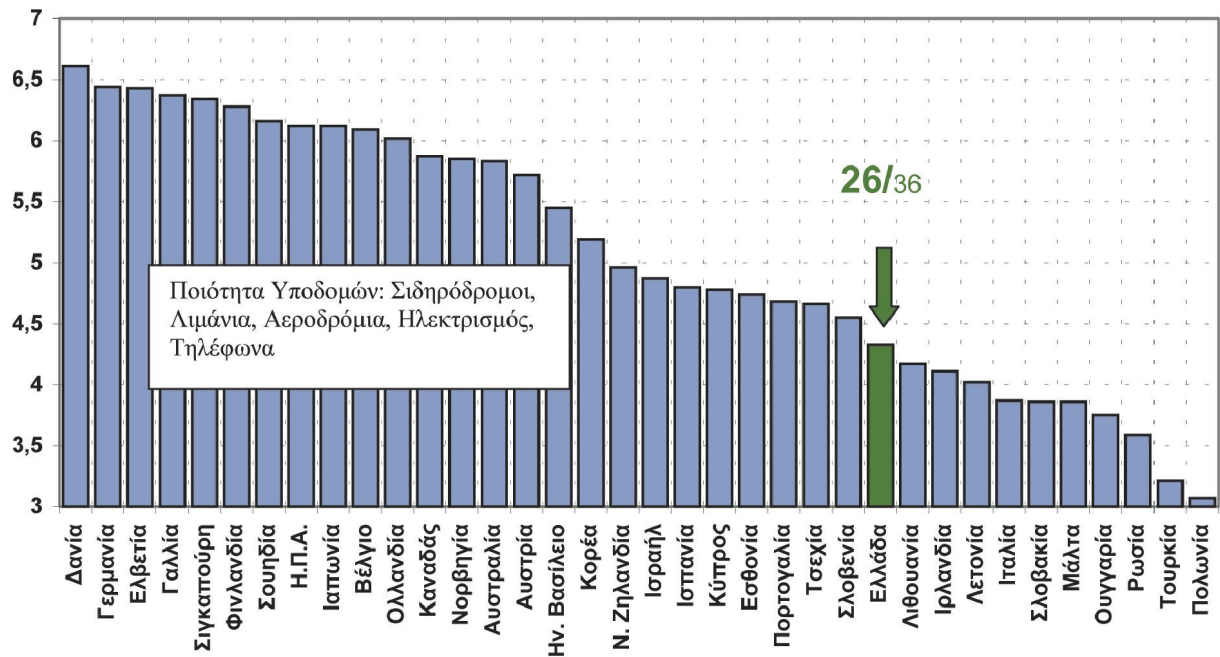
Τα διαγράμματα που ακολουθούν απεικονίζουν την Ελλάδα σε σχέση με τις 36 προς σύγκριση χώρες. Η υστέρηση της Ελλάδας σε σχέση με τις περισσότερες χώρες της Ε.Ε. είναι εμφανής.

Θεσμοί (χώρες προς σύγκριση)

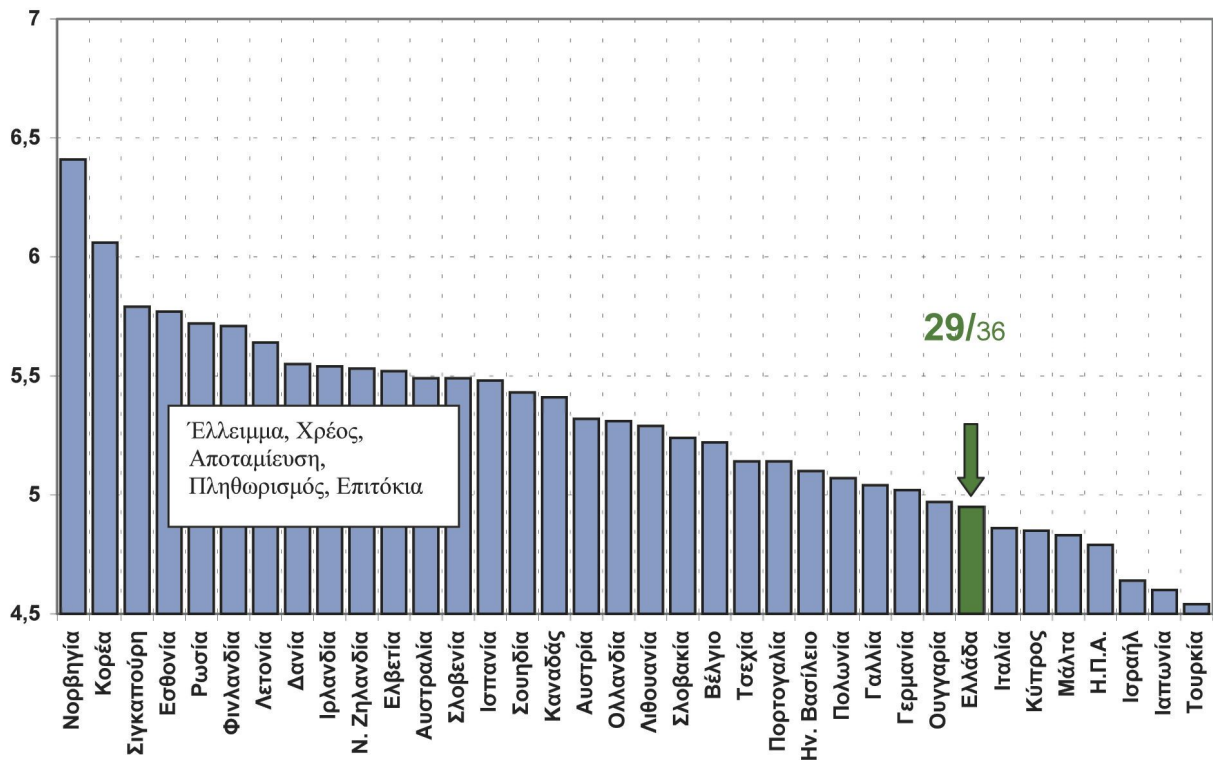
Διάγραμμα 1.3

Φυσική Υποδομή (χώρες προς σύγκριση)

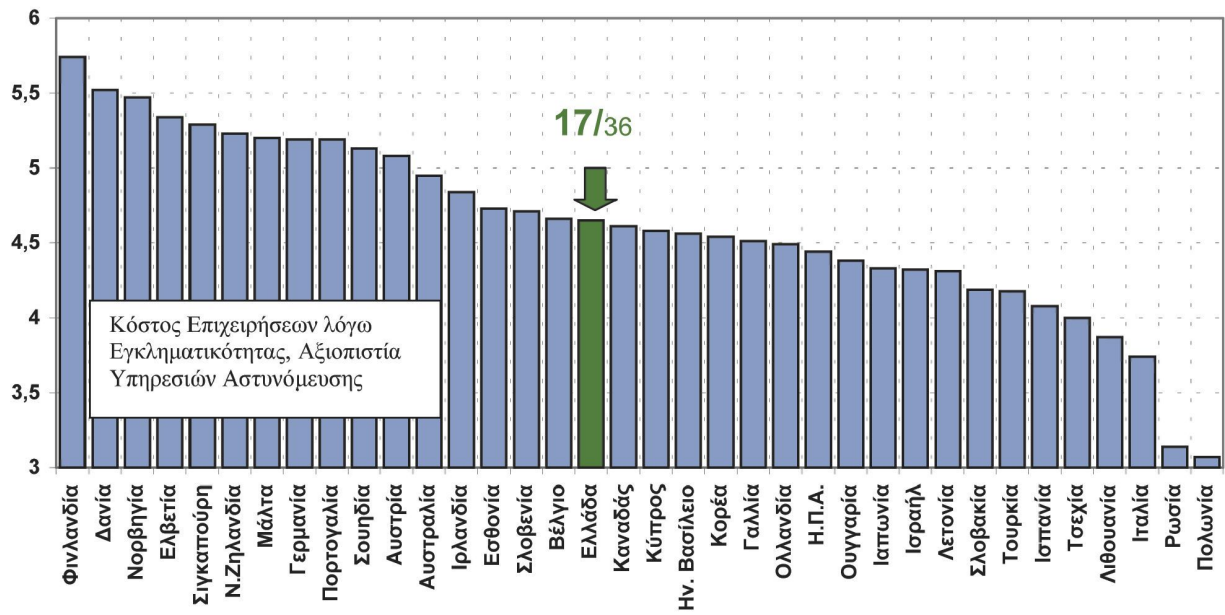
Διάγραμμα 1.4

Μακροοικονομική Σταθερότητα (χώρες προς σύγκριση)

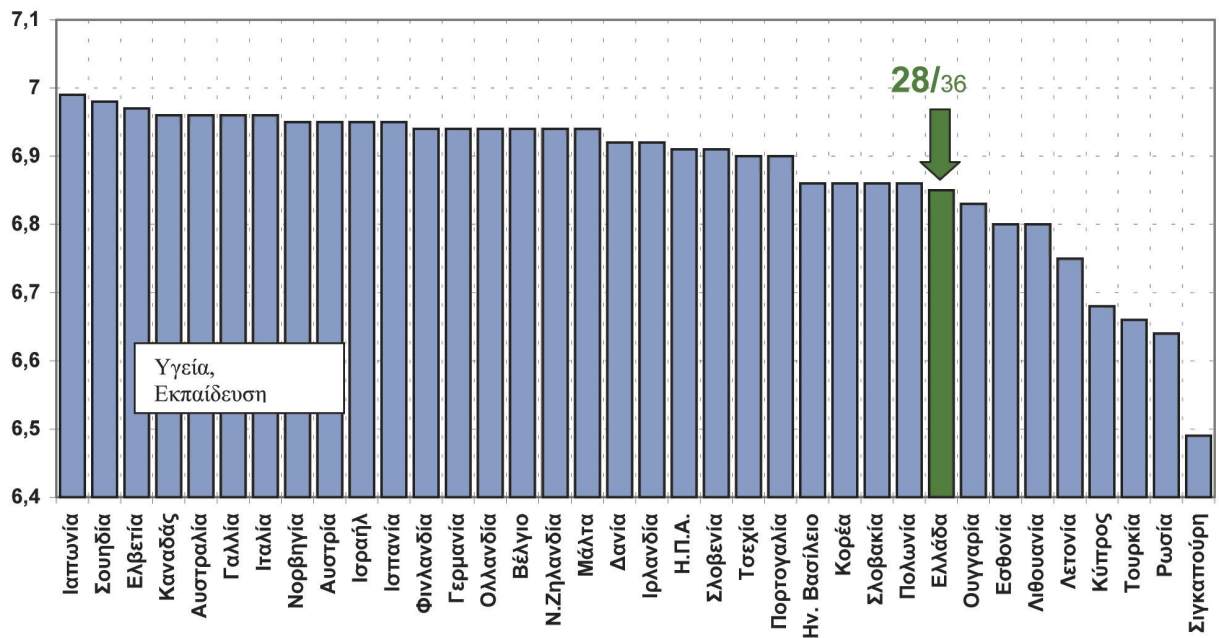
Διάγραμμα 1.5

Ασφάλεια (χώρες προς σύγκριση)

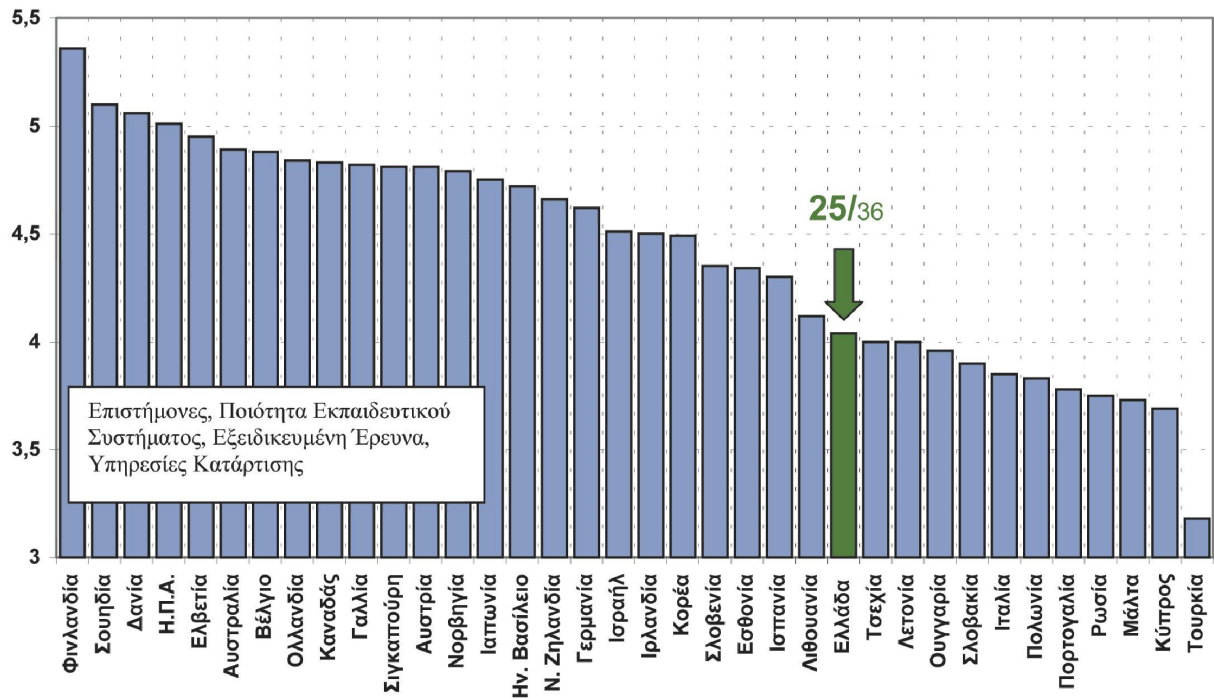
Διάγραμμα 1.6

Ανθρώπινο Κεφάλαιο (Γενικά) (χώρες προς σύγκριση)

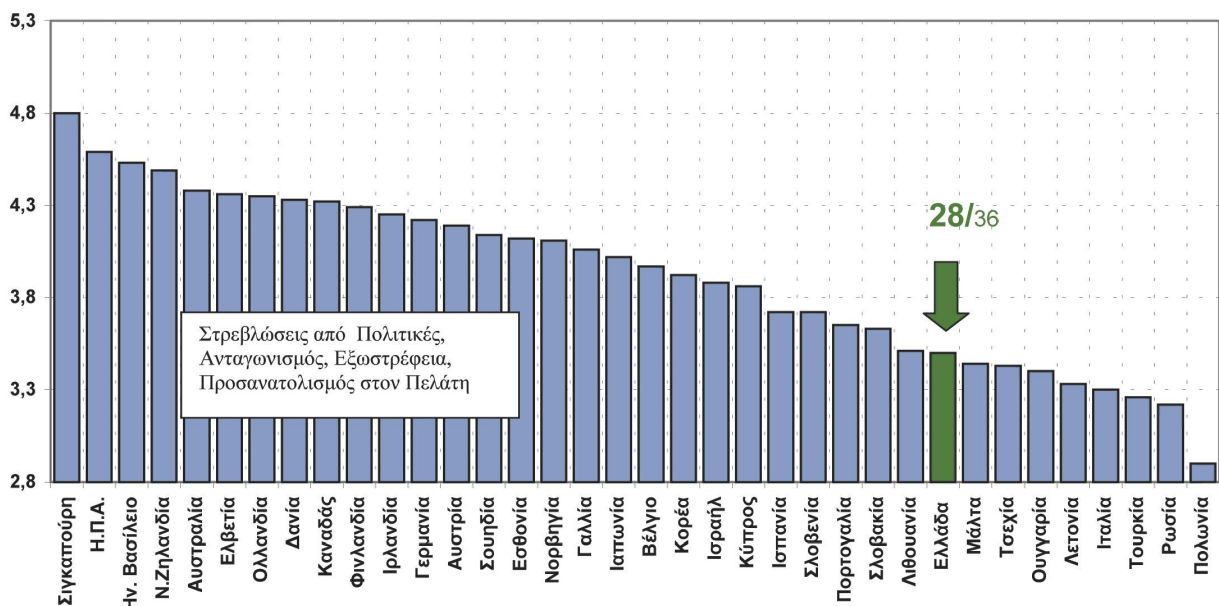
Διάγραμμα 1.7

Ανθρώπινο Κεφάλαιο (Προχωρημένο) (χώρες προς σύγκριση)

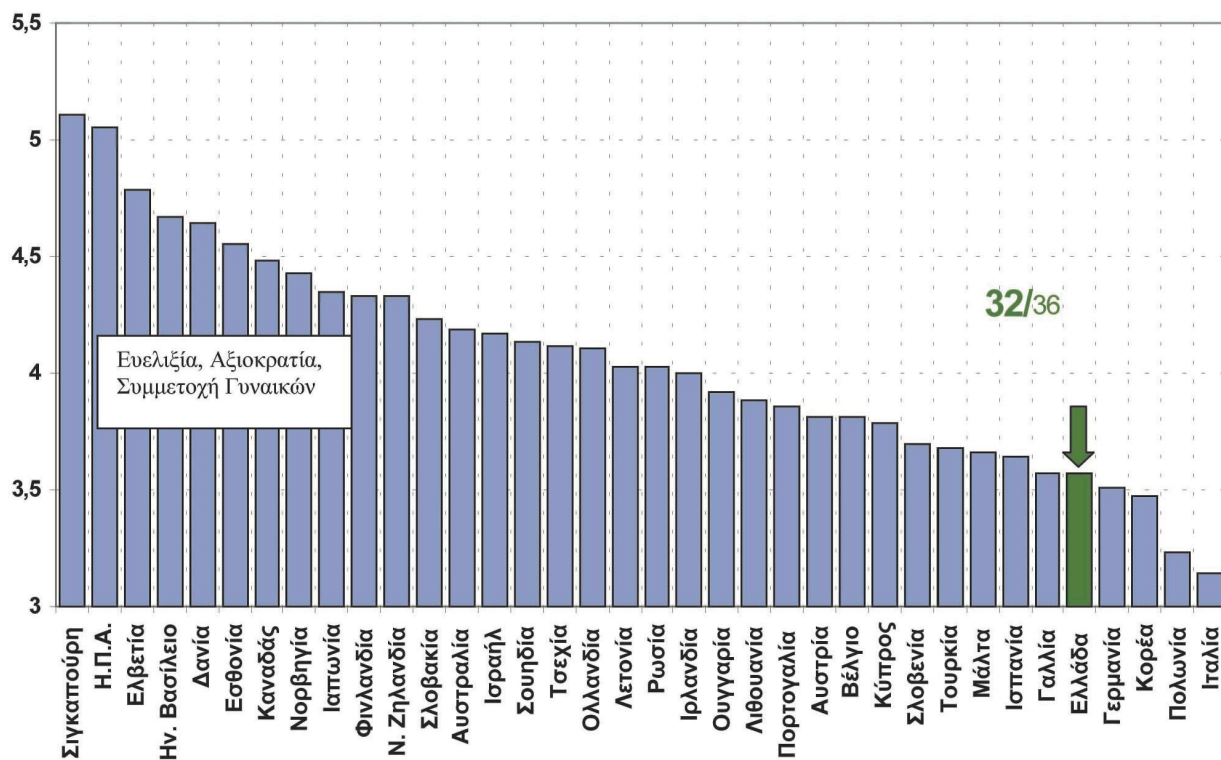
Διάγραμμα 1.8

Αποτελεσματικότητα Αγοράς Αγαθών (χώρες προς σύγκριση)

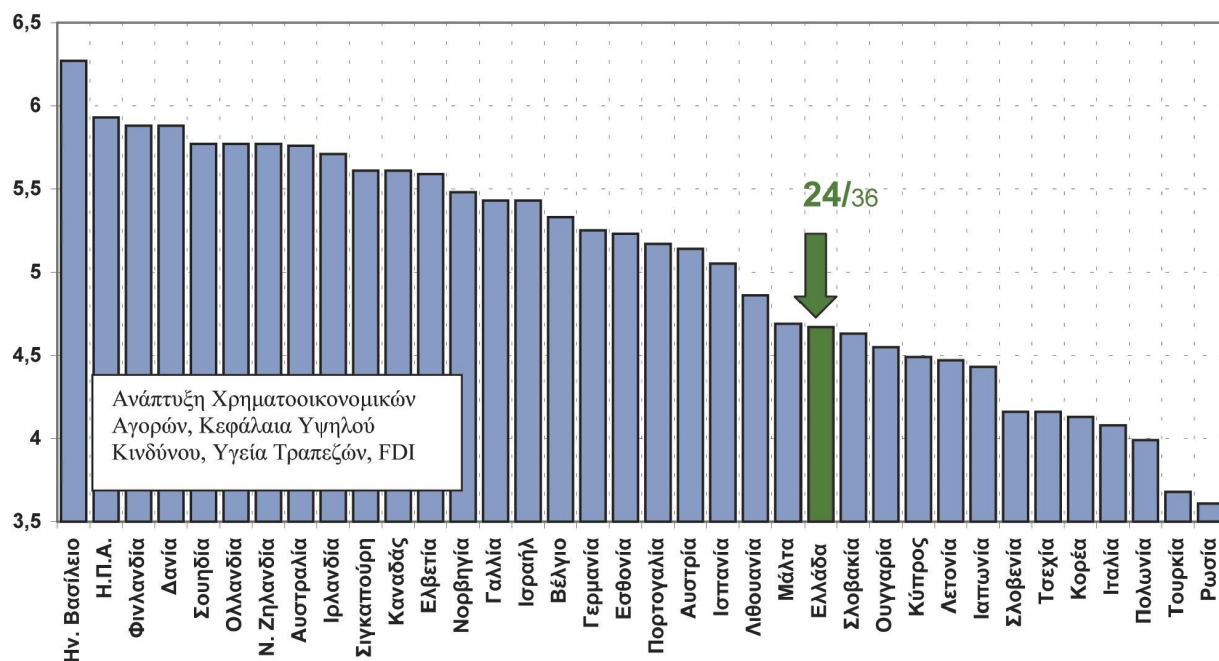
Διάγραμμα 1.9

Αποτελεσματικότητα Αγοράς Εργασίας (χώρες προς σύγκριση)

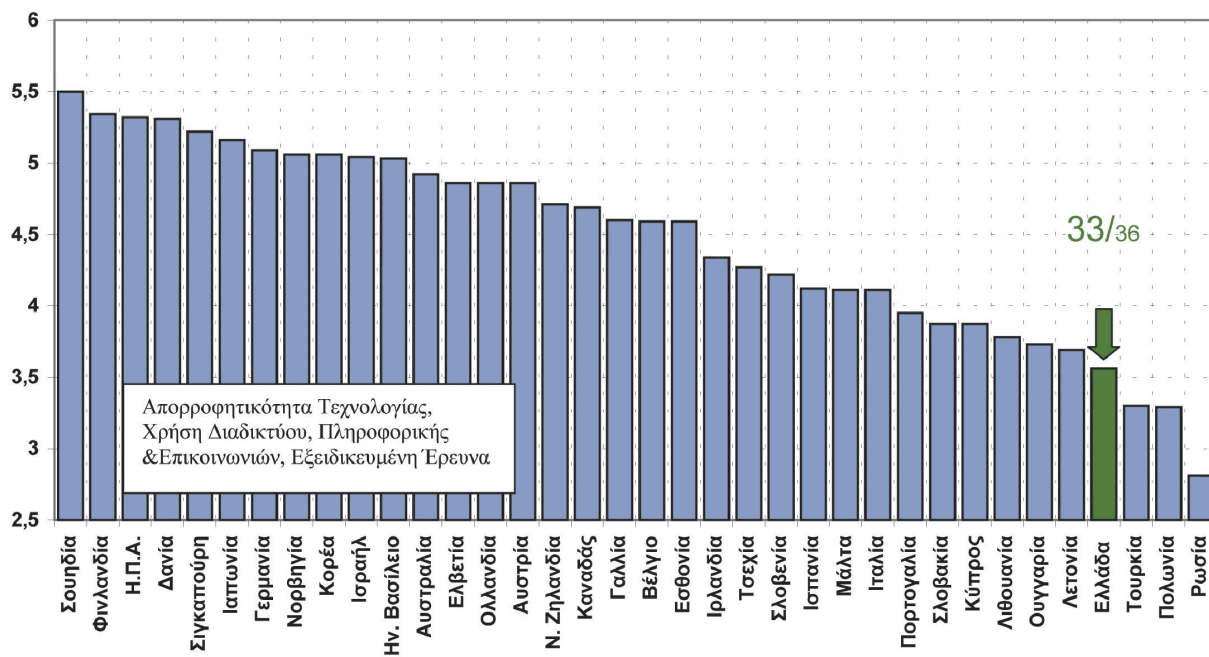
Διάγραμμα 1.10

Αποτελεσματικότητα Χρηματοοικονομικών Αγορών (χώρες προς σύγκριση)

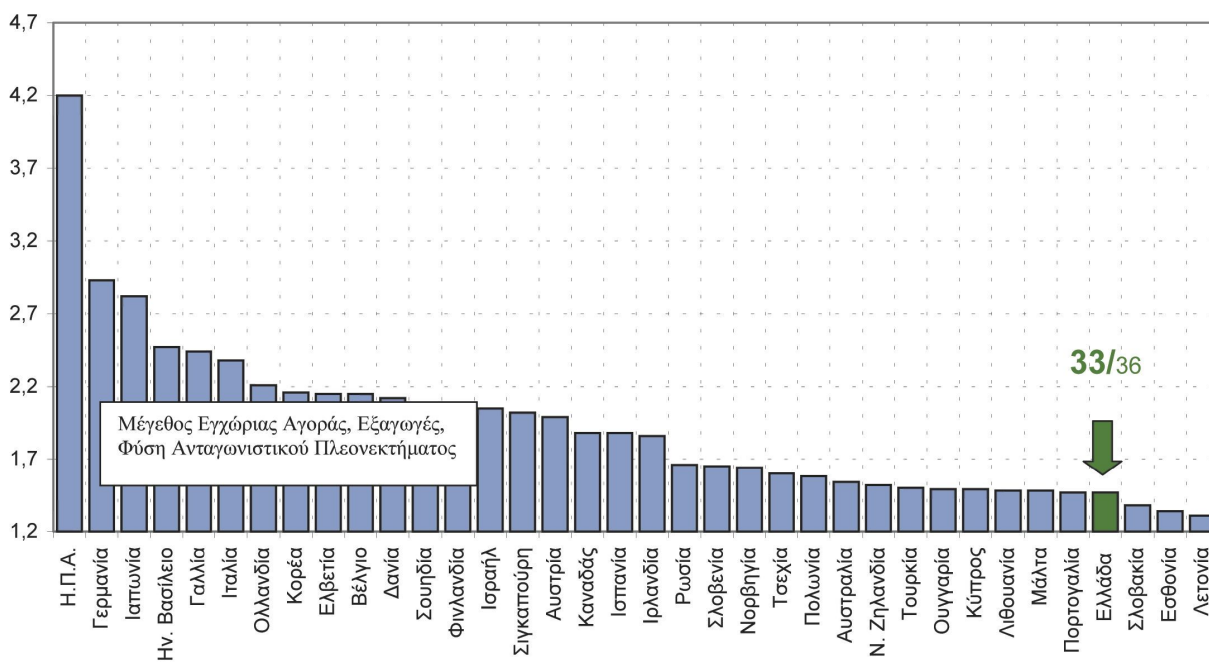
Διάγραμμα 1.11

Τεχνολογική Ετοιμότητα (χώρες προς σύγκριση)

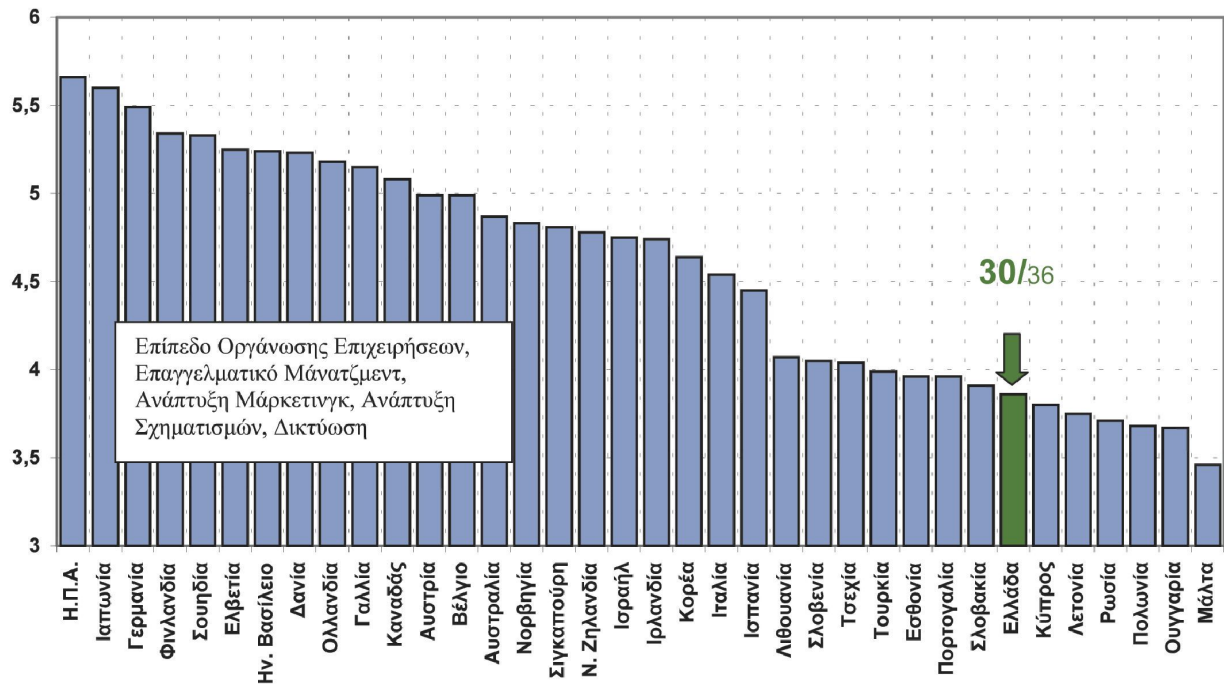
Διάγραμμα 1.12

Εξωστρέφεια και Μέγεθος Αγοράς (χώρες προς σύγκριση)

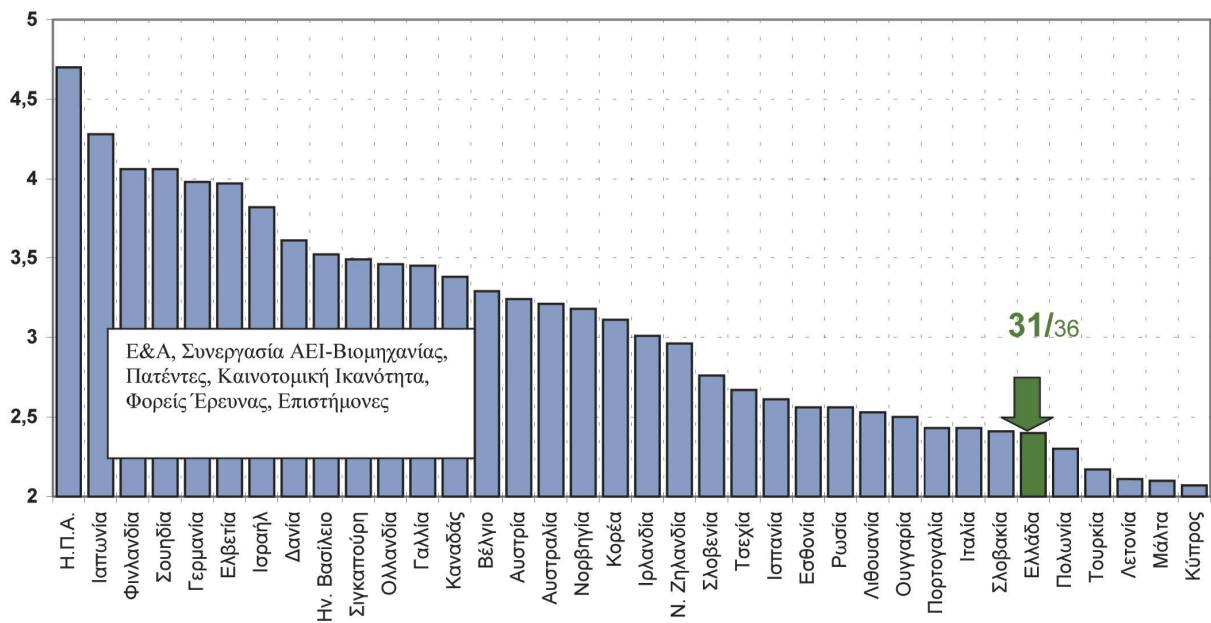
Διάγραμμα 1.13

Επίπεδο Επιχειρήσεων (χώρες προς σύγκριση)

Διάγραμμα 1.14

Καινοτομία (χώρες προς σύγκριση)

Διάγραμμα 1.15

Ευαισθησία του δείκτη

Οι διαφορές βαθμολογίας μεταξύ χωρών που τοποθετούνται αμέσως πάνω από την Ελλάδα δεν είναι μεγάλες. Μια βελτίωση της βαθμολογίας στον GCI κατά 3% βελτιώνει την κατάταξη της Ελλάδας κατά 1 θέση, ενώ με βελτίωση 5,5% μπορεί να πετύχει κατάταξη κατά 5 θέσεις καλύτερη. Τα ποσοστά αυτά βελτίωσης για πολλούς υποδείκτες σημαίνουν αύξηση κατά 0,15 - 0,25 στην κλίμακα 1 έως 7 (στην οποία βαθμολογούνται τα διάφορα κριτήρια). Θα μπορούσε να ισχυρισθεί κανείς ότι, σε απόλυτο μέγεθος, οι βελτιώσεις αυτές εμπίπτουν στο εύρος σφάλματος ή υποκειμενισμού. Μάλιστα πιθανόν να μπορούσαν να αυξηθούν με προσεκτική συμπλήρωση των ερωτηματολογίων και ενημέρωση των στελεχών ώστε να αποφύγουν την τάση των Ελλήνων να υποβαθμίζουν πολλές πτυχές της οικονομίας (δημόσιο κ.τ.λ).

Αξιοπιστία του δείκτη

Οι περισσότεροι υποδείκτες στηρίζονται σε έρευνα ερωτηματολογίου που διανέμεται σε ανώτερα στελέχη επιχειρήσεων. Η έρευνα διεξάγεται από το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ. Στην Ελλάδα το ερωτηματολόγιο για την Έκθεση 2004-2005 έχει διανεμηθεί σε 73 επιχειρήσεις, εκ των οποίων οι 47 είναι εγχώριες, οι 4 κρατικές, οι 21 θυγατρικές ξένων εταιριών και 1 μικτή. Λόγω της φύσης των ερωτήσεων οι απαντήσεις (σε κλίμακα από 1 έως 7) ενέχουν αρκετό βαθμό υποκειμενισμού. Οι υποδείκτες που στηρίζονται σε αντικειμενικά στατιστικά στοιχεία δεν είναι πολλοί.

2. Επετηρίδα Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (World Competitiveness Yearbook-IMD)

Κατάταξη Ελλάδας

Η Επετηρίδα Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (World Competitiveness Yearbook) του ιδρύματος IMD αναλύει και κατατάσσει συγκριτικά την ικανότητα των εθνών να δημιουργούν και να διατηρήσουν ένα περιβάλλον, το οποίο προωθεί την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων. Υποθέτει ότι η δημιουργία πλούτου λαμβάνει χώρα κυρίως στο επίπεδο των επιχειρήσεων και έτσι «η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων» είναι κρίσιμης σημασίας. Όμως επειδή οι επιχειρήσεις λειτουργούν σε ένα εθνικό περιβάλλον που ενισχύει ή εμποδίζει τη δυνατότητά τους να ανταγωνίζονται εγχωρίως και διεθνώς, παίζει επίσης μεγάλη σημασία «η ανταγωνιστικότητα του περιβάλλοντος» ή «η ανταγωνιστικότητα των εθνών».

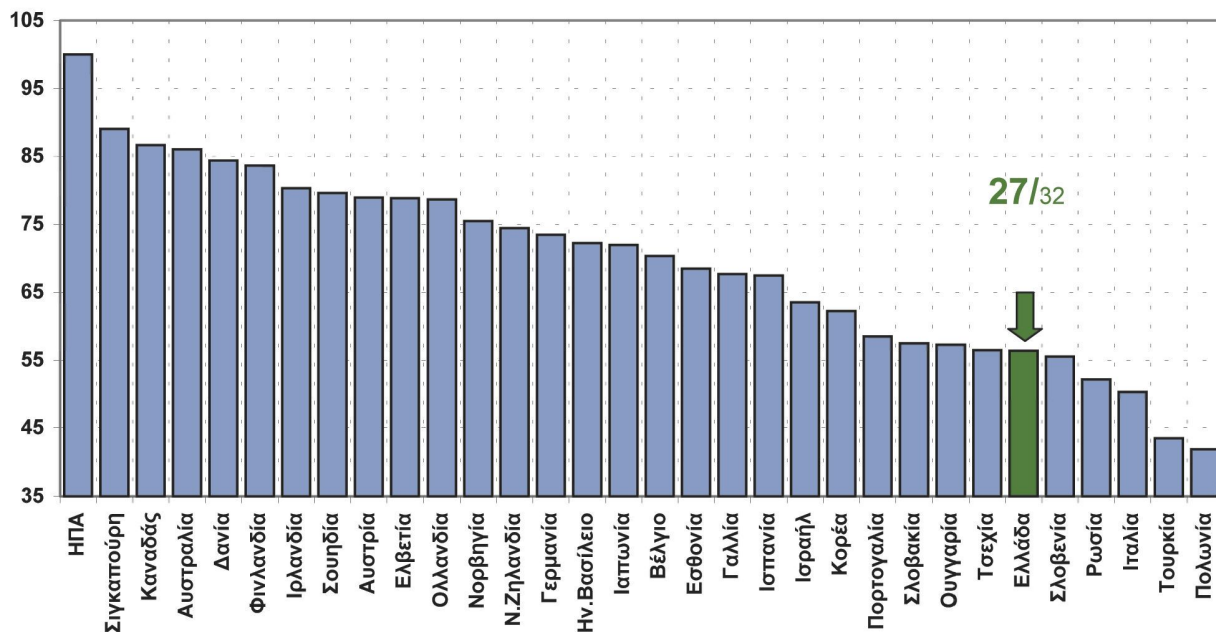
Το μοντέλο ανταγωνιστικότητας που αξιολογεί η Επετηρίδα διαιρεί το εθνικό περιβάλλον σε τέσσερις κύριους παράγοντες:

1. Οικονομική Αποδοτικότητα
2. Κυβερνητική Αποδοτικότητα
3. Επιχειρηματική Αποδοτικότητα
4. Υποδομή

Αυτοί οι παράγοντες διαιρούνται σε 20 υποπαράγοντες και βαθμολογούνται με βάση περισσότερα από 320 κριτήρια.

Η Έκθεση του 2004 εξετάζει 51 χώρες. Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 37^η θέση στο συνολικό δείκτη, ενώ καταλαμβάνει την 27^η θέση στις 32 από τις 36 χώρες που υπάρχουν στη βάση των χωρών του δείκτη για τις οποίες υπάρχουν στοιχεία προς σύγκριση.

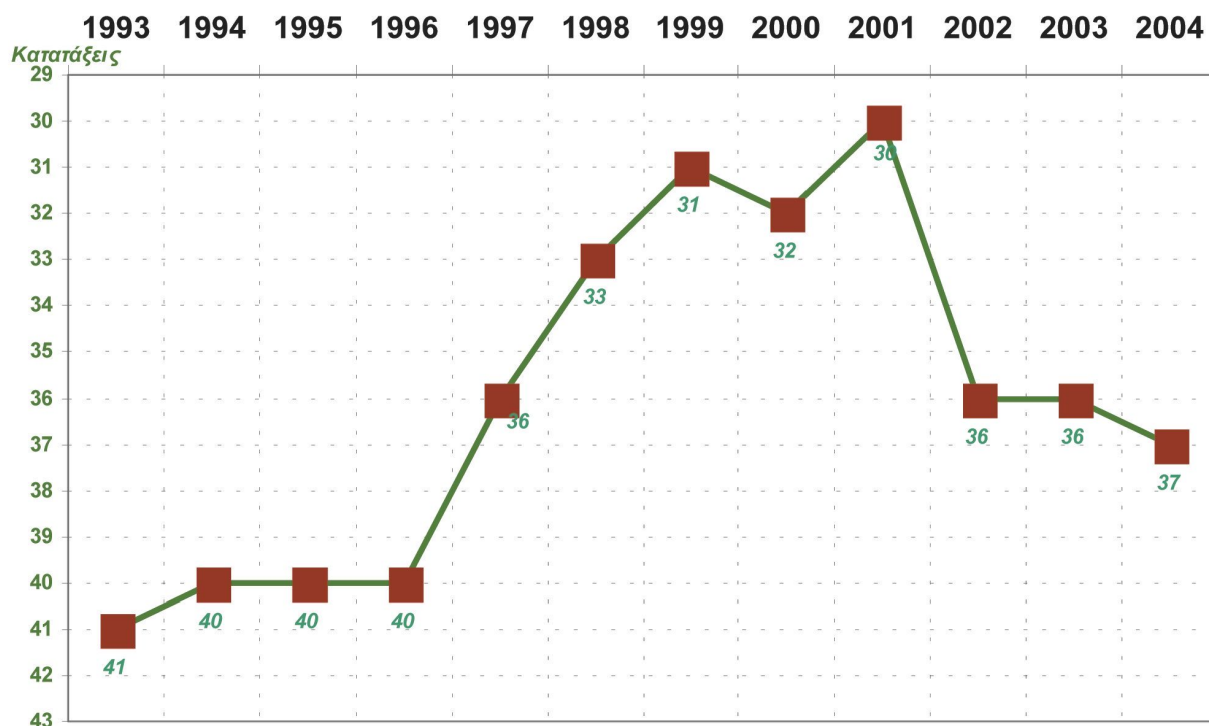
Συνολική Κατάταξη IMD (χώρες προς σύγκριση)

Διάγραμμα 2.1

Η Ελλάδα βρίσκεται στην προτελευταία θέση μεταξύ των 15 χωρών της Ε.Ε. (με την Ιταλία μόνο να είναι πιο χαμηλά). Μάλιστα χώρες της διεύρυνσης όπως η Ουγγαρία, η Τσεχία, η Σλοβακία καταλαμβάνουν πιο υψηλές θέσεις. Είναι αξιοσημείωτο ότι η κατάταξη της Ελλάδας από το 2001 παρουσιάζει μια συνεχή χειροτέρευση. Από 32^η το 2000, ανέβηκε στην 30^η το 2001, και μετά έπεσε στην 36^η το 2002 και 2003 και στην 37^η το 2004.

Παγκόσμια Ανταγωνιστικότητα: Διαχρονική Κατάταξη της Ελλάδας

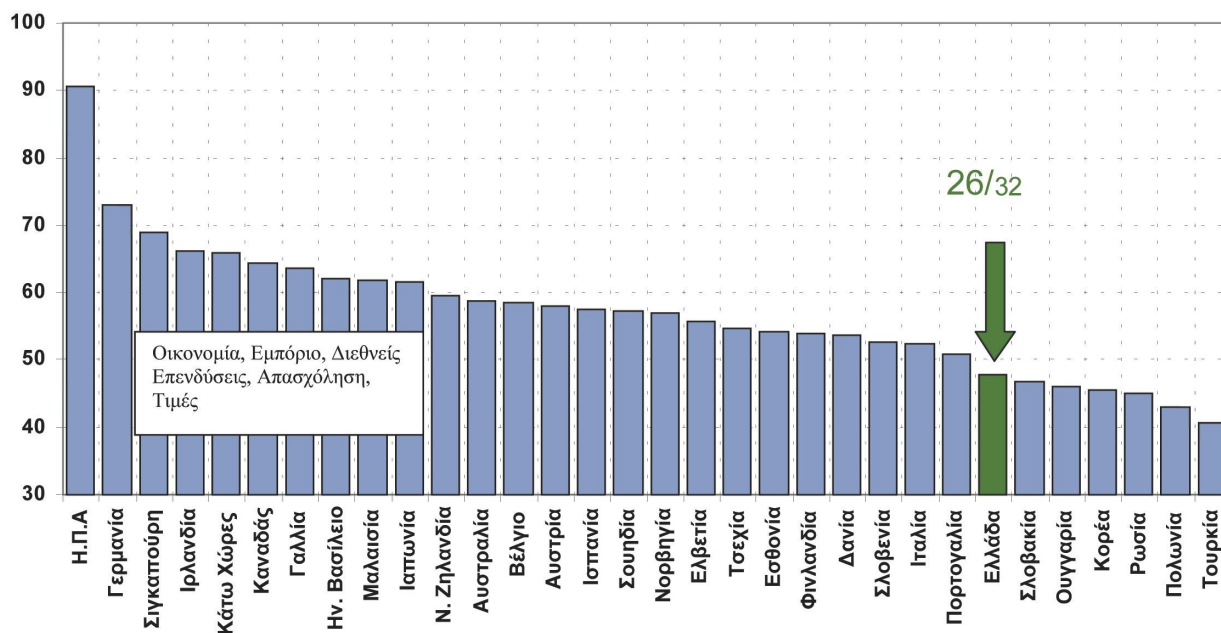

Διάγραμμα 2.2

Όσον αφορά στους επιμέρους παράγοντες η κατάταξη της Ελλάδας, στις 51 χώρες έχει ως εξής: Στον παράγοντα «Οικονομική Επίδοση» κατατάσσεται 37^η, στην «Κυβερνητική Αποδοτικότητα» 42^η, ενώ στους παράγοντες «Επιχειρηματικής Αποδοτικότητας» και «Υποδομών» βρίσκεται και στους δυο στην 33^η θέση. Σε όλους παρουσιάζει μία χειροτέρευση τα τελευταία δύο ή τρία χρόνια. Στον παράγοντα «Επιχειρηματικής Αποδοτικότητας» έχει φτάσει στην καλύτερη συγκριτικά θέση, την 28^η, το 2002. Αλλά το 2003 και το 2004 επήλθε ταχεία χειροτέρευση. Παρόλα αυτά ξεπερνά χώρες της Ε.Ε, όπως τη Γαλλία, την Πορτογαλία και την Ιταλία ενώ βρίσκεται πάνω από την Ουγγαρία, την Τσεχία, την Σλοβακία, την Πολωνία και την Σλοβενία. Στον παράγοντα «Υποδομές» επίσης πέτυχε μια καλύτερη θέση το 2001 (28^η) αλλά χειροτέρευσε γρήγορα.

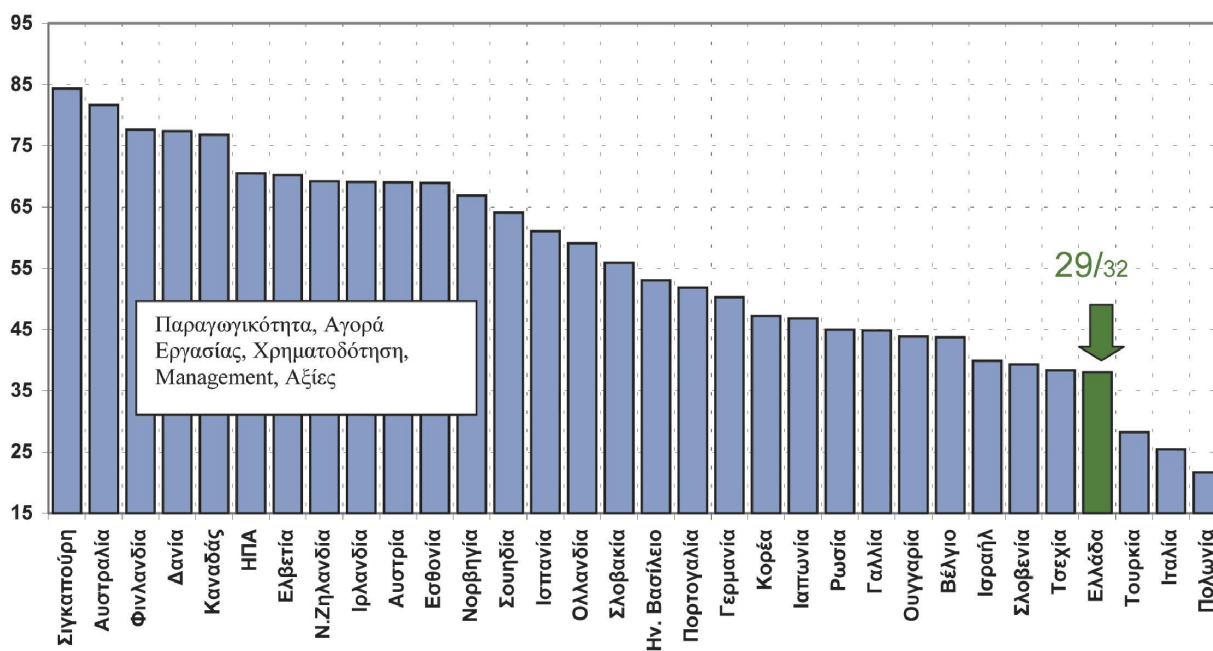
Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα διαγράμματα με τις προς σύγκριση χώρες για τους τέσσερις αυτούς παράγοντες :

**Συνολική Οικονομική Αποδοτικότητα IMD
(χώρες προς σύγκριση)**

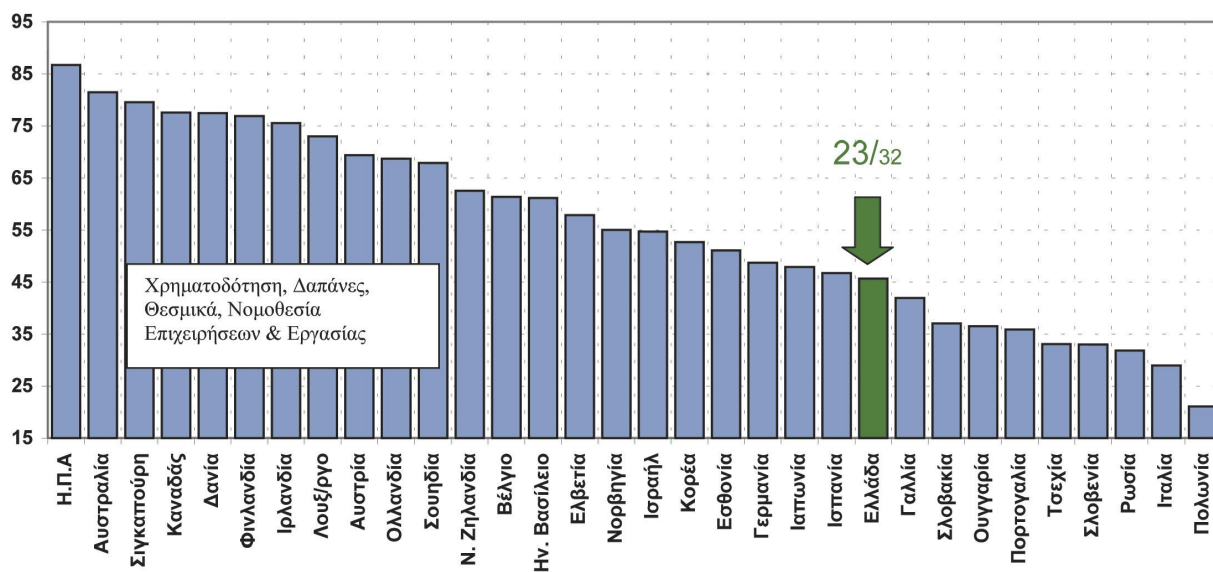
Διάγραμμα 2.3

**Συνολική Κυβερνητική Αποδοτικότητα IMD
(χώρες προς σύγκριση)**

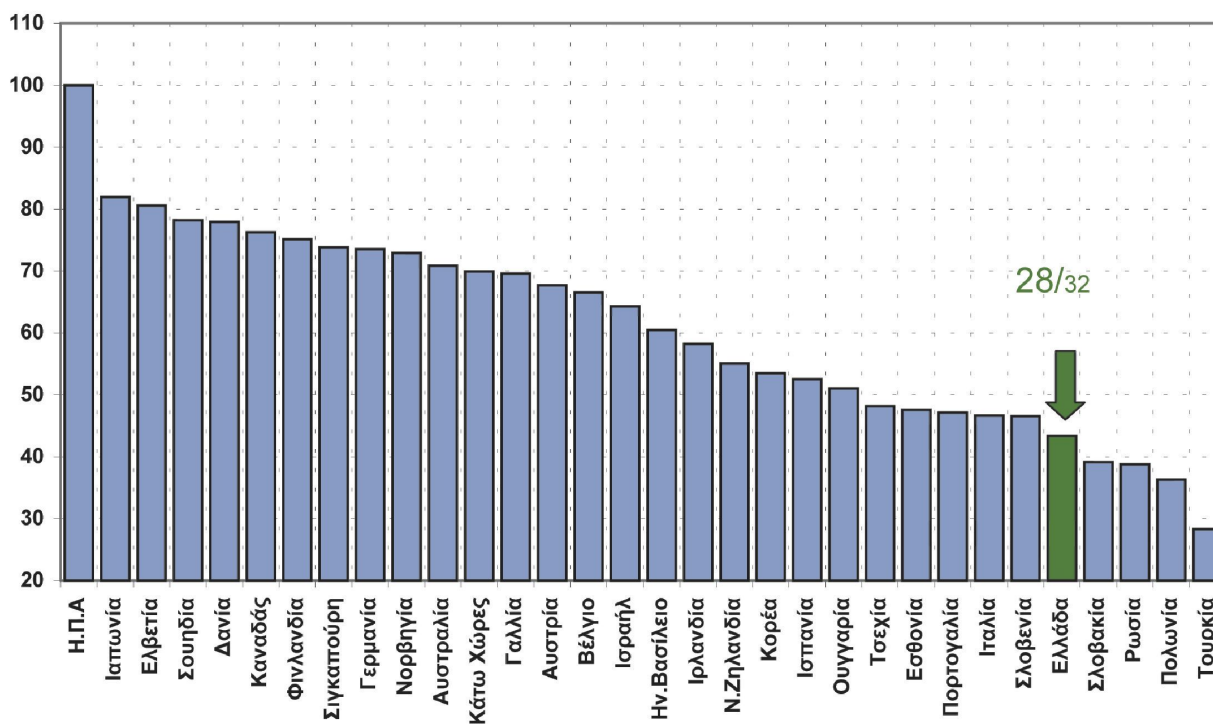
Διάγραμμα 2.4

**Συνολική Επιχειρηματική Αποδοτικότητα IMD
(χώρες προς σύγκριση)**

Διάγραμμα 2.5

Υποδομή IMD (χώρες προς σύγκριση)

Διάγραμμα 2.6

Σε ορισμένους επιλεγμένους υποδείκτες ή κριτήρια η Ελλάδα καταλαμβάνει τις εξής θέσεις που δίνονται στον Πίνακα 2.1

Πίνακας 2.1 Κατάταξη Ελλάδας σε επιλεγμένα επιμέρους κριτήρια

Παράγοντες	Ονόματα	Κατάταξη Ελλάδας (51 χώρες)	Κατάταξη Ελλάδας (χώρες προς σύγκριση)
1. Οικονομική Αποδοτικότητα	Άμεσες Ξένες Επενδύσεις-Εισροές	50 ^η	32 / 32
	Άμεσες Ξένες Επενδύσεις-Εκροές	34 ^η	25 / 32
2. Κυβερνητική Αποδοτικότητα	Ευκολία Ανάληψης Επιχειρηματικών Πρωτοβουλιών	45 ^η	29 / 32
	Δημιουργία Επιχειρήσεων	44 ^η	29 / 32
	Χρονική Διάρκεια Έναρξης Επιχειρηματικών Πρωτοβουλιών	29 ^η	23 / 32
	Εργασιακή Νομοθεσία	36 ^η	24 / 32
3. Επιχειρηματική Αποδοτικότητα	Ειδικευμένο Εργατικό Δυναμικό	36 ^η	25 / 32
	Ικανά Διοικητικά Στελέχη	33 ^η	19 / 32
	Επιχειρηματικότητα	27 ^η	17 / 32
4. Υποδομή	Επιστημονική Υποδομή	37 ^η	28 / 32
	Εκπαίδευση	26 ^η	23 / 32

Ιδιαίτερα χαμηλή είναι η κατάταξη στις εισροές για «άμεσες ξένες επενδύσεις», στην ευκολία ανάληψης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και τη δημιουργία επιχειρήσεων. Αντίθετα πιο καλή είναι η κατάταξη στους «συνδρομητές ευρείας ζώνης», ενώ σε όλα τα άλλα κριτήρια είναι ενδιάμεση.

Ευαισθησία

Είναι επίσης αξιοσημείωτο ότι με μικρές μεταβολές του συνολικού δείκτη μπορεί να βελτιωθεί η κατάταξη. Υπάρχει με άλλα λόγια μια «αστάθεια» κατάταξης στην περιοχή χωρών όπου τοποθετείται η Ελλάδα. Με μικρή βελτίωση της βαθμολογίας του γενικού δείκτη IMD κατά 0,1% μπορεί να βελτιωθεί η σειρά της Ελλάδας κατά 1 θέση, ενώ με βελτίωση 3,7% μπορεί να βελτιωθεί η σειρά κατά 5 θέσεις. Τέτοιες βελτιώσεις μπορούν εύκολα να σημειωθούν μέσω καλύτερης ενημέρωσης των στελεχών επιχειρήσεων που συμπληρώνουν τα ερωτηματολόγια της σχετικής έρευνας αλλά και μέσω βελτίωσης ορισμένων αντικειμενικών δεικτών, όπου αυτό είναι εφικτό βραχυπρόθεσμα.

Αξιοπιστία του δείκτη

Για την εξαγωγή των δεικτών το ινστιτούτο IMD συνεργάζεται με διεθνείς φορείς για την παροχή αντικειμενικών στατιστικών στοιχείων, αλλά διεξάγει και έρευνες για τις ποιοτικές μεταβλητές. Καταβάλλει πάντως προσπάθεια η βαρύτητα των αντικειμενικών στοιχείων να είναι 2/3 και των υποκειμενικών εκτιμήσεων 1/3.

Είναι προφανές ότι οι απαντήσεις στις ποιοτικές έρευνες αντιλήψεων ενέχουν το στοιχείο της υποκειμενικότητας. Η συλλογή ποιοτικών στοιχείων γίνεται βάσει ερωτηματολογίων που αποστέλλονται σε ανώτερα στελέχη επιχειρήσεων (περίπου 70 ανά χώρα). Συνολικά σε σύγκριση με το WEF, ο ρόλος των υποκειμενικών εκτιμήσεων είναι πιο περιορισμένος για την περίπτωση του IMD.

Σημειώνεται ότι οι δύο δείκτες των WEF και IMD έχουν υψηλή συσχέτιση (συντελεστής συσχέτισης= 0,9), χωρίς όμως να ταυτίζονται απολύτως οι κατατάξεις τους.

3. Δείκτες Παγκόσμιας Τράπεζας (World Bank)

Κατάταξη Ελλάδας

Η Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank) δημοσιεύει ορισμένους δείκτες για την ίδρυση, τη λειτουργία και το κλείσιμο των επιχειρήσεων. Στους δείκτες αυτούς η Ελλάδα κατατάσσεται ως εξής:

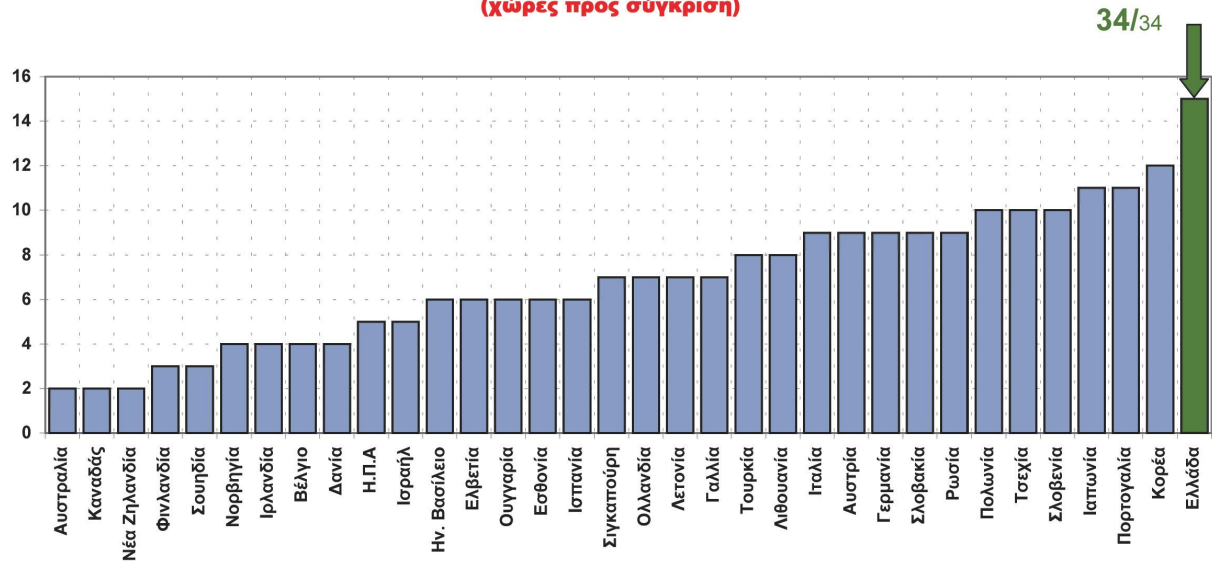
Πίνακας 3.1 Δείκτης Παγκόσμιας Τράπεζας και Κατάταξη Ελλάδας

Ομάδες Δεικτών	Κατάταξη Ελλάδος (Σειρά σε σύνολο 146 χωρών)	Κατάταξη Ελλάδας (χώρες προς σύγκριση)
I. Δείκτης Έναρξης Επιχείρησης		
1. Αριθμός Διαδικασιών	135 ^η	34 / 34
2. Αριθμός Ημερών	70 ^η	26 / 34
3. Κόστος Διαδικασιών	90 ^η	34 / 34
4. Ελάχιστο Κεφάλαιο	111 ^η	32 / 34
II. Δείκτης Πρόσληψης Εργαζομένων ¹		
1. Δυσκολία Πρόσληψης	126 ^η	34 / 34
2. Δυσκαμψία Ωρών Απασχόλησης	108 ^η	34 / 34
III. Δείκτης Κλεισίματος Επιχείρησης	(Σειρά σε σύνολο 142 χωρών)	
1. Χρονική Διάρκεια	35 ^η	21 / 34
2. Κόστος Χρεοκοπίας	36 ^η	20 / 34
3. Βαθμός Ανάκτησης Απαιτήσεων (μετά από χρεοκοπία)	109 ^η	10 / 34

Η ανταγωνιστική θέση της Ελλάδας γενικά είναι πολύ χαμηλή στις διαδικασίες έναρξης επιχειρήσεων, τους δείκτες πρόσληψης και σε έναν από τους τρεις δείκτες κλεισίματος επιχείρησης. Ιδιαίτερα απογοητευτική είναι η κατάταξη της χώρας στον αριθμό διαδικασιών για ίδρυση επιχειρήσεων καθώς και στο κόστος και στο απαιτούμενο κεφάλαιο. Τα διαγράμματα 3.1 μέχρι 3.8 δείχνουν την κατάταξη της χώρας μας στους δείκτες της παγκόσμιας τράπεζας.

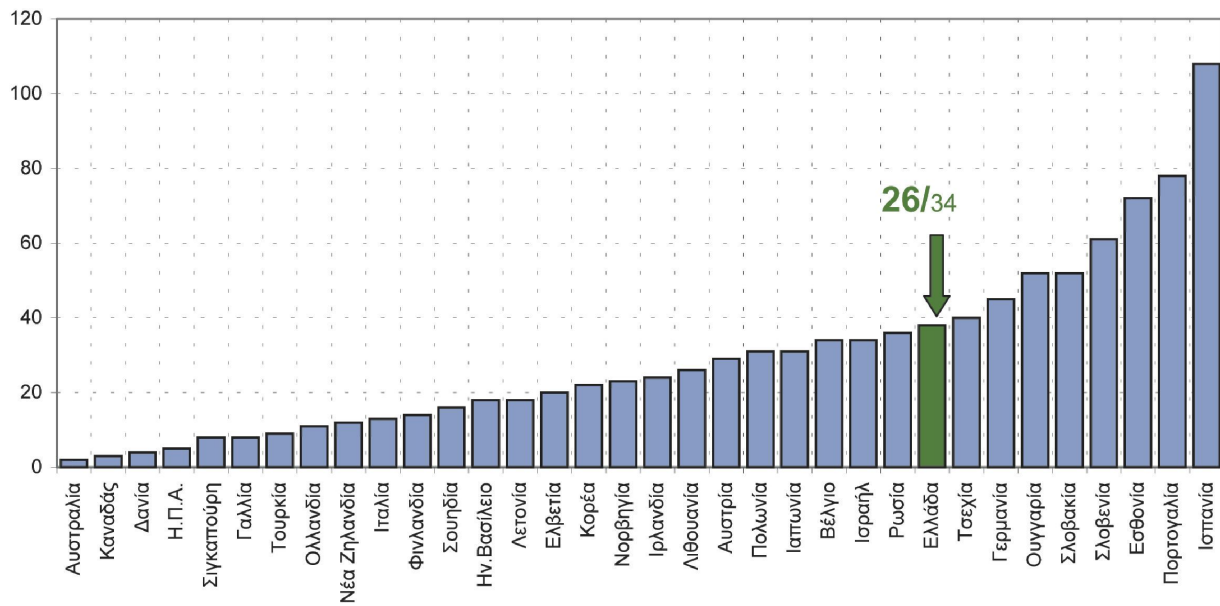
¹ Οι δείκτες για την απόλυση εργαζομένων της Παγκόσμιας Τράπεζας χρειάζονται περαιτέρω εξέταση και γι' αυτό το λόγο δεν παρουσιάζονται στην παρούσα μελέτη.

**Δείκτης Αριθμού Διαδικασιών για την Ίδρυση μιας Επιχείρησης
(χώρες προς σύγκριση)**

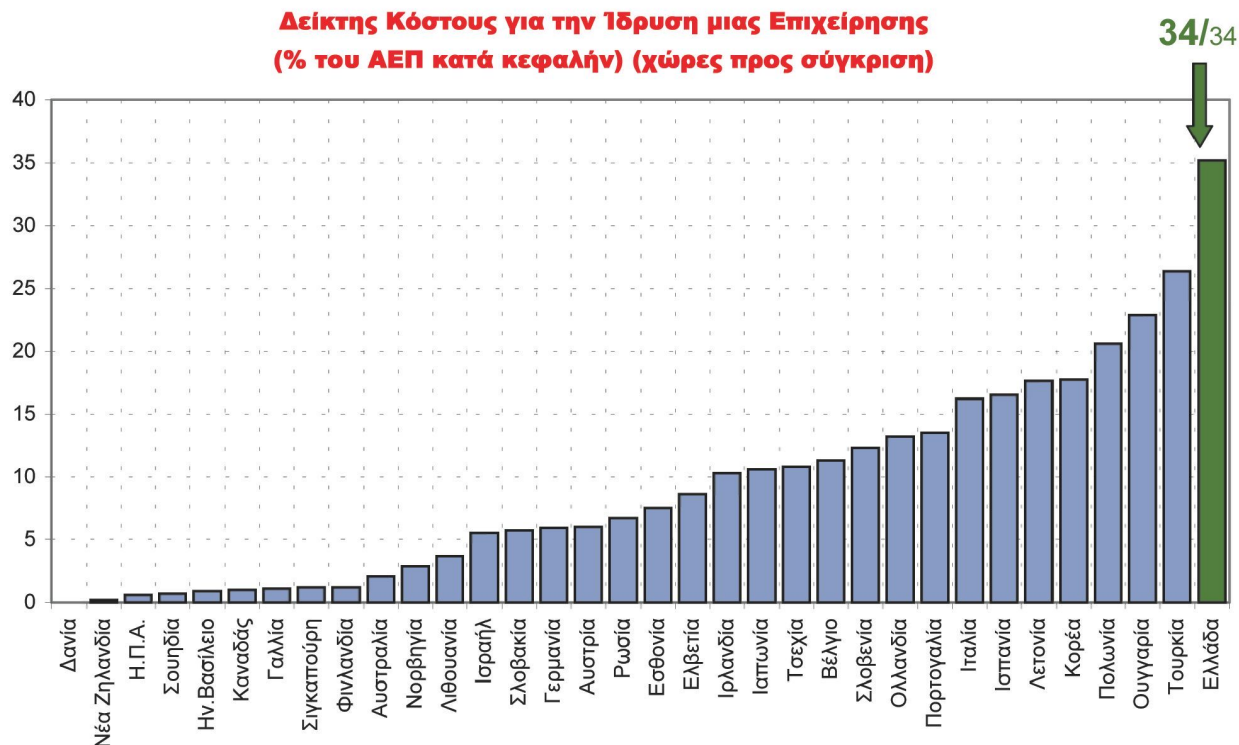
Διάγραμμα 3.1

**Δείκτης Αριθμού Ημερών για την Ίδρυση μιας Επιχείρησης
(χώρες προς σύγκριση)**

Διάγραμμα 3.2

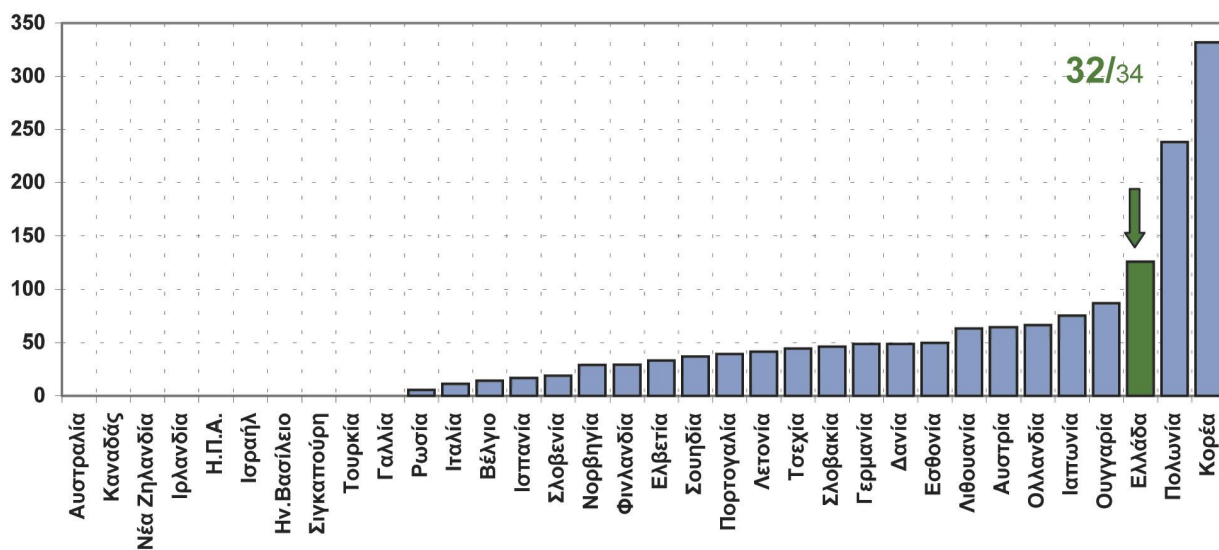
**Δείκτης Κόστους για την Ίδρυση μιας Επιχείρησης
(% του ΑΕΠ κατά κεφαλήν) (χώρες προς σύγκριση)**

Διάγραμμα 3.3

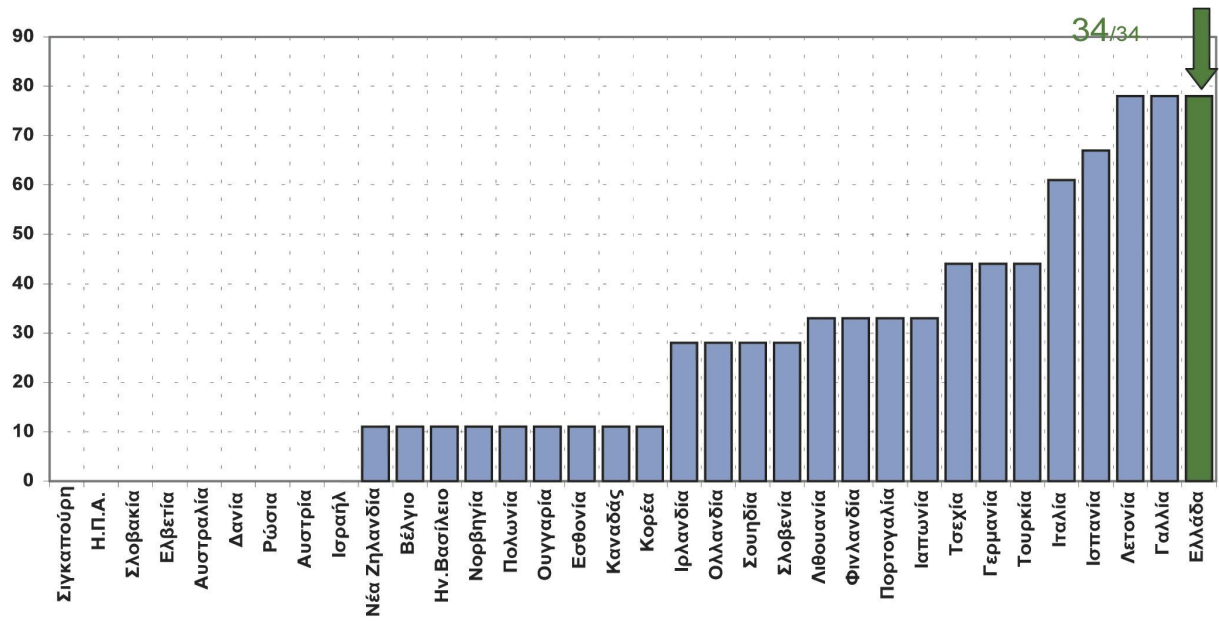
Στη δυσκολία πρόσληψης εργαζομένων η χώρα μας φαίνεται επίσης να κατατάσσεται πολύ χαμηλά. Τέλος, στο βαθμό ανάκτησης χρηματικών απαιτήσεων κατά τη διαδικασία πτώχευσης κατατάσσεται χαμηλά με χαμηλότερα μόνο την Ιταλία από τις χώρες της Ε.Ε

**Δείκτης Ελάχιστου Κεφαλαίου για την Ίδρυση μιας Επιχείρησης (% του
κατά κεφαλήν ΑΕΠ) (χώρες προς σύγκριση)**

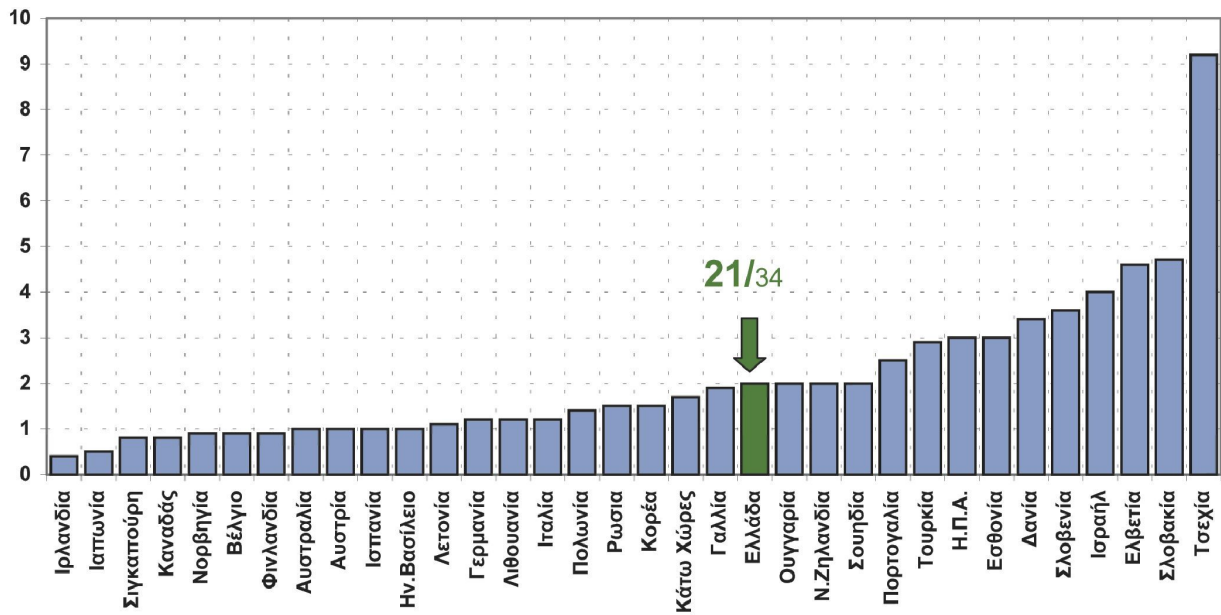
Διάγραμμα 3.4

Δείκτης Δυσκολίας Πρόσληψης (χώρες προς σύγκριση)

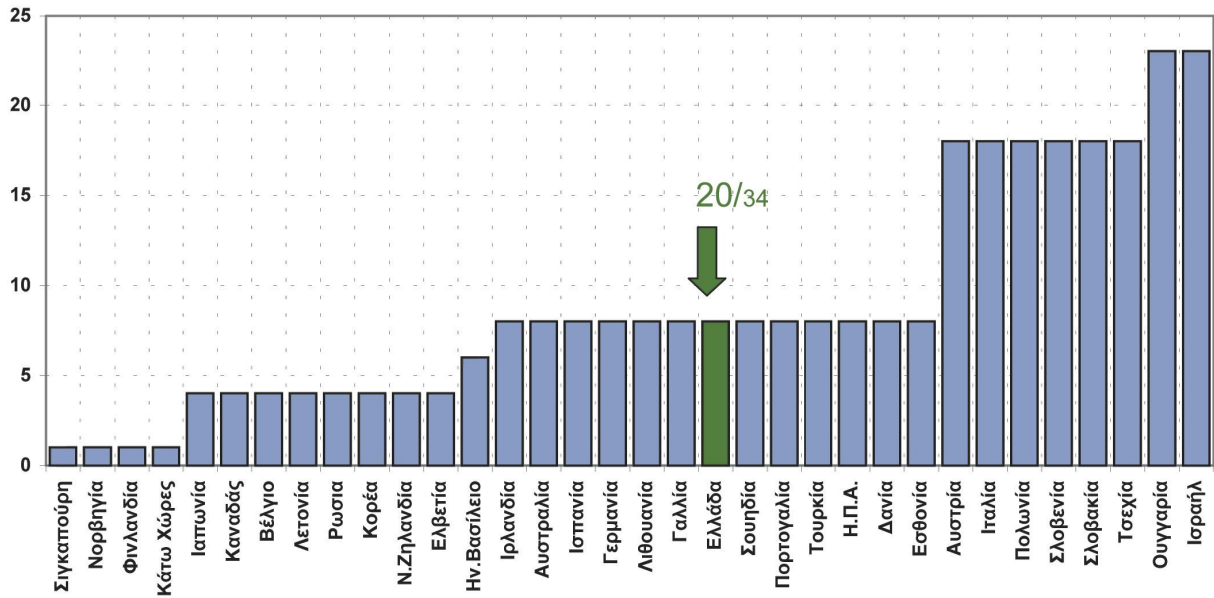
Διάγραμμα 3.5

Δείκτης Χρονικής Διάρκειας Κλεισίματος Επιχείρησης (χώρες προς σύγκριση)

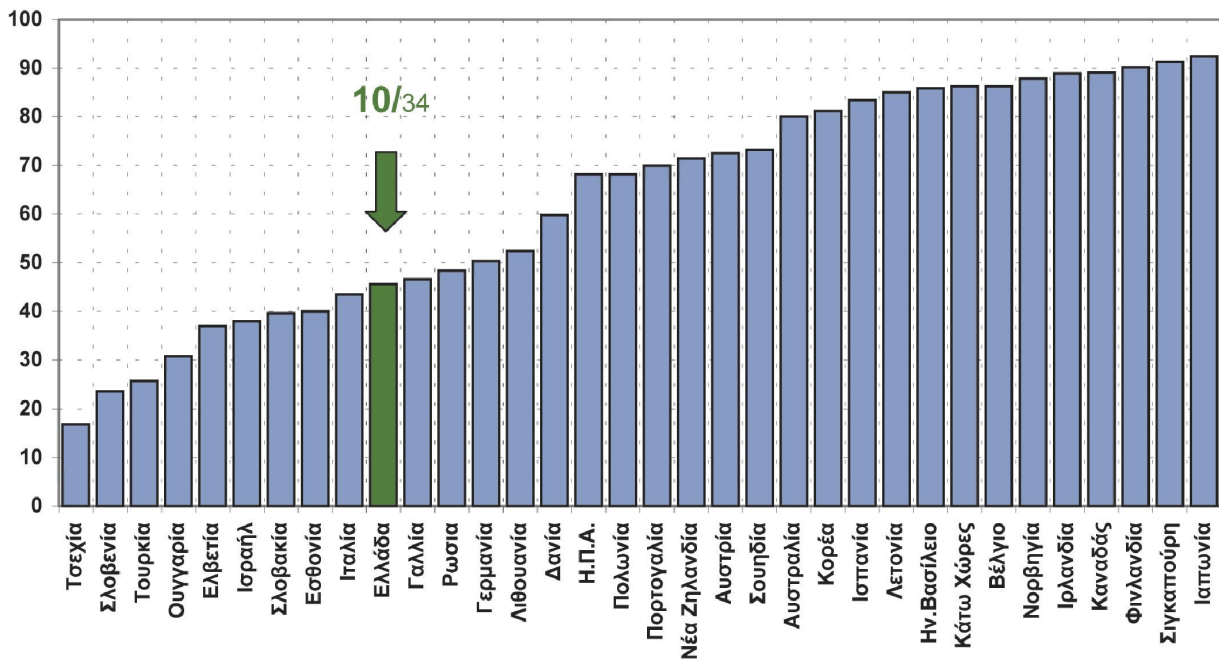
Διάγραμμα 3.6

Δείκτης Κόστους Χρεοκοπίας (χώρες προς σύγκριση)

Διάγραμμα 3.7

Δείκτης Βαθμού Ανάκτησης Απαιτήσεων (χώρες προς σύγκριση)

Διάγραμμα 3.8

Αξιοπιστία και ευαισθησία

Οι παραπάνω δείκτες της Παγκόσμιας Τράπεζας είναι γενικά αξιόπιστοι διότι στηρίζονται σε συγκεκριμένα παραδείγματα. Η μεθοδολογία με την οποία εξάγονται, προδιαγράφει συγκεκριμένα παραδείγματα μιας τυπικής επιχείρησης, την ίδια για όλες τις χώρες, και ζητά από εμπειρογνώμονες δικηγόρους της χώρας να εκτιμήσουν τις παραμέτρους για την περίπτωση. Έτσι:

- Για έναρξη επιχείρησης ορίζει μια τυπική εταιρία περιορισμένης ευθύνης στην πιο πυκνοκατοικημένη πόλη της χώρας.
- Η πρόσληψη αναφέρεται σε ένα μη εκτελεστικό-υπάλληλο για τις ανάγκες μιας τυπικής μικρομεσαίας επιχείρησης εγχώριας ιδιοκτησίας.
- Για κλείσιμο επιχείρησης επίσης ορίζει αυστηρά μια επιχείρηση περιορισμένης ευθύνης σε συγκεκριμένη κατάσταση χρεοκοπίας.

Η αναφορά των εκτιμήσεων στο συγκεκριμένο παράδειγμα περιορίζει μεν τη γενικότητα των δεικτών μια και δεν καλύπτει όλες τις περιπτώσεις, αυξάνει όμως την ακρίβειά τους. Στις παραμέτρους δεν υπολογίζονται επιπλέον χρόνοι ή κόστη λόγω διαφθοράς.

Οι δείκτες αυτοί έχουν πολύ μικρό βαθμό ευαισθησίας. Θέλουν δηλαδή μεγάλη βελτίωση σε παραμέτρους (π.χ μείωση αριθμού διαδικασιών, μείωση κεφαλαίου για ίδρυση επιχείρησης, αλλαγές στις συμβάσεις πρόσληψης ορισμένου χρόνου) για να δώσουν μια ώθηση στην κατάταξη της χώρας. Ορισμένοι από αυτούς θα μπορούσαν να βελτιωθούν με ριζικά μέτρα, όπως π.χ η μείωση του αριθμού διαδικασιών για ίδρυση επιχείρησης που προαναγγέλθηκε πρόσφατα.

4. Δείκτες Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στο πλαίσιο των στόχων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβώνας (2000) για μια πιο ανταγωνιστική και δυναμική Ευρώπη, η Ευρωπαϊκή Ένωση παρακολουθεί ορισμένους δείκτες. Οι δείκτες αυτοί, 14 σε αριθμό, καλύπτουν ιδιαίτερες πτυχές της ανταγωνιστικότητας. Στους 14 δείκτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης η Ελλάδα κατατάσσεται ως εξής:

Πίνακας 4.1 Δείκτες Ευρωπαϊκής Ένωσης 2003 και κατάταξη της Ελλάδας

Δείκτες	Κατάταξη
1. Ποσοστό Απασχόλησης	14 / 15
2. Ποσοστό Απασχόλησης Ηλικιωμένων Ατόμων	8 / 15
3. Μακροπρόθεσμη Ανεργία	15 / 15
4. Επίπεδο Φτώχειας	13 / 15
5. Διασπορά Περιφερειακής Ανεργίας	10 / 12
6. ΑΕΠ κατά κεφαλήν (σε PPP)	14 / 15
7. Συγκριτικό Επίπεδο Τιμών	14 / 15
8. Παραγωγικότητα Εργαζομένων	14 / 15
9. Επενδύσεις Επιχειρήσεων	2 / 15
10. Εκπαιδευτική Επίδοση	5 / 15
11. Έρευνα & Ανάπτυξη (% ΑΕΠ)	15 / 15
12. Εκπομπές Αερίων Θερμοκηπίων	12 / 15
13. Ενεργειακή Πυκνότητα	14 / 15
14. Όγκος Μεταφορών	13 / 15

Στο ποσοστό απασχόλησης του ενεργού πληθυσμού η Ελλάδα κατατάσσεται προτελευταία στην Ευρώπη (με χειρότερη την Ιταλία). Στο ποσοστό απασχόλησης ηλικιωμένων ατόμων η κατάταξή μας είναι ενδιάμεση. Το ποσοστό μακροπρόθεσμης ανεργίας είναι το υψηλότερο στην Ευρώπη.

Στο επίπεδο φτώχειας η Ελλάδα κατατάσσεται στην χειρότερη θέση μαζί με την Πορτογαλία και την Ιρλανδία, ενώ η διασπορά περιφερειακής ανεργίας είναι σχετικά μικρή.

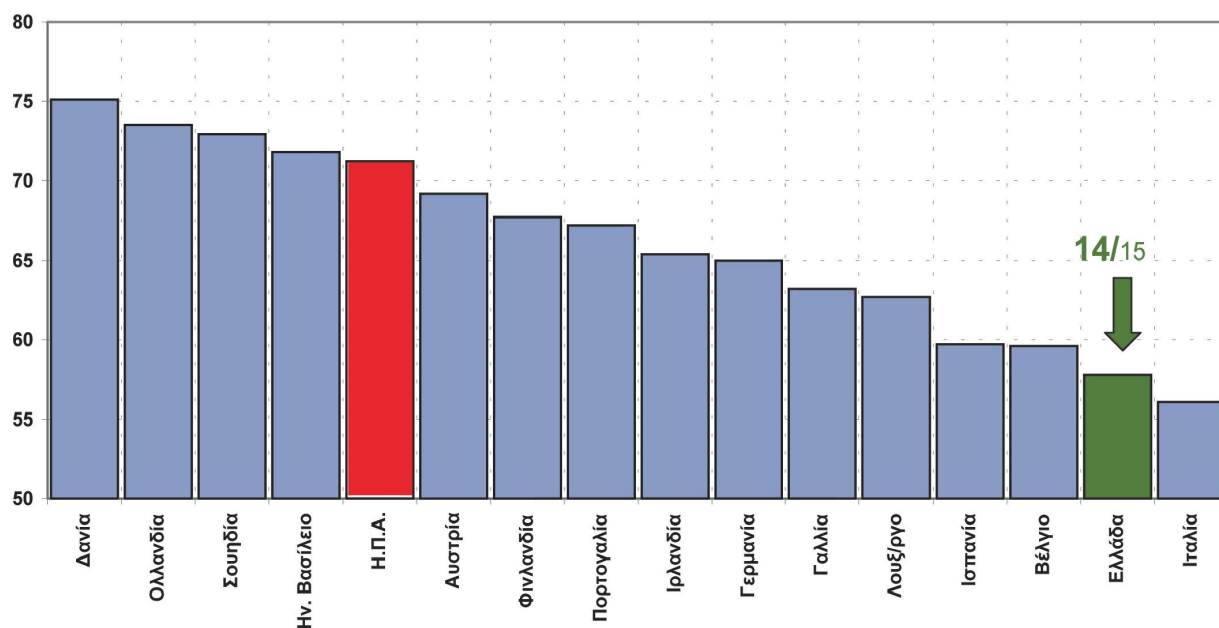
Στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ (σε ισοδυναμία αγοραστικής δύναμης) έρχεται προτελευταία. Επίσης στο συγκριτικό επίπεδο τιμών έρχεται προτελευταία με χαμηλότερη την Πορτογαλία (πάντως, αν ληφθεί υπόψη το ΑΕΠ τότε κατατάσσεται ενδιάμεσα). Στην παραγωγικότητα εργαζομένων (ΑΕΠ σε ισοδυναμία αγοραστικής δύναμης ανά εργαζόμενο) έρχεται προτελευταία, αμέσως πάνω από την Πορτογαλία.

Σε επενδύσεις επιχειρήσεων κατατάσσεται δεύτερη, μετά την πρώτη Ισπανία. Στην εκπαιδευτική επίδοση βρίσκεται υψηλά, 5^η σε κατάταξη. Στο δείκτη δαπανών έρευνας και ανάπτυξης είναι τελευταία.

Όσον αφορά στους δείκτες αιεφόρου ανάπτυξης κατατάσσεται χαμηλά: Στις εκπομπές αερίων θερμοκηπίων κατατάσσεται 4^η από το τέλος, στη χρήση ενέργειας ανά άτομο κατατάσσεται προτελευταία, ενώ στον όγκο μεταφορών 3^η από το τέλος.

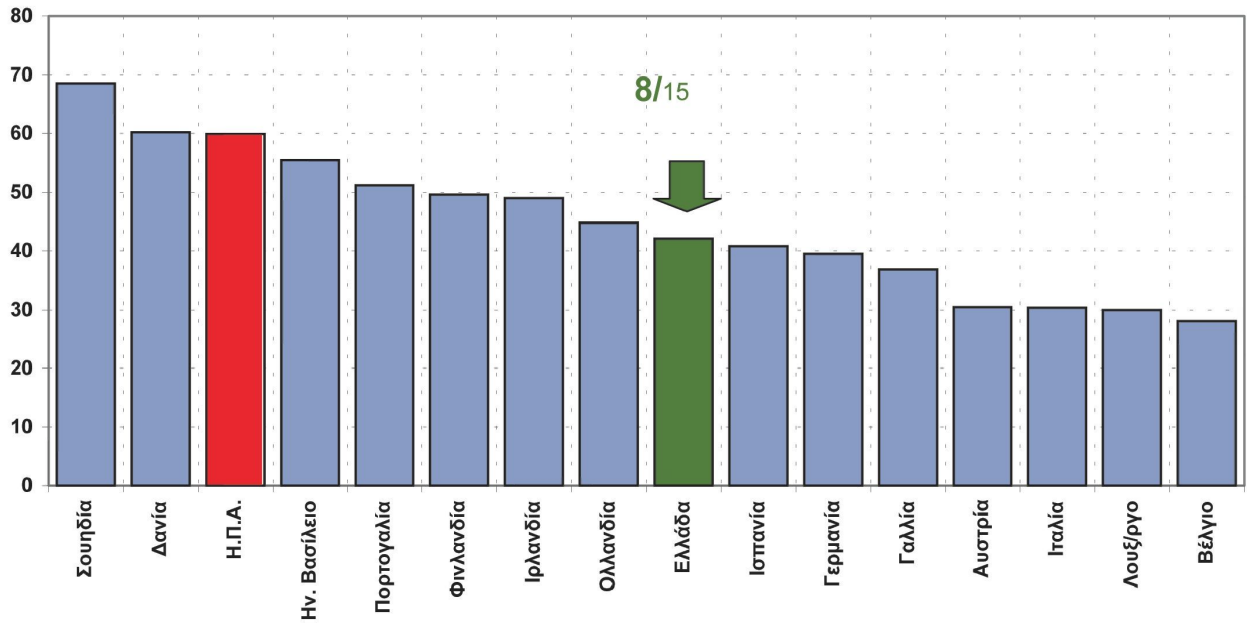
Στη συνέχεια παρουσιάζονται διαγράμματα για τους 14 δείκτες της Ε.Ε. των 15.

Ποσοστό Απασχόλησης

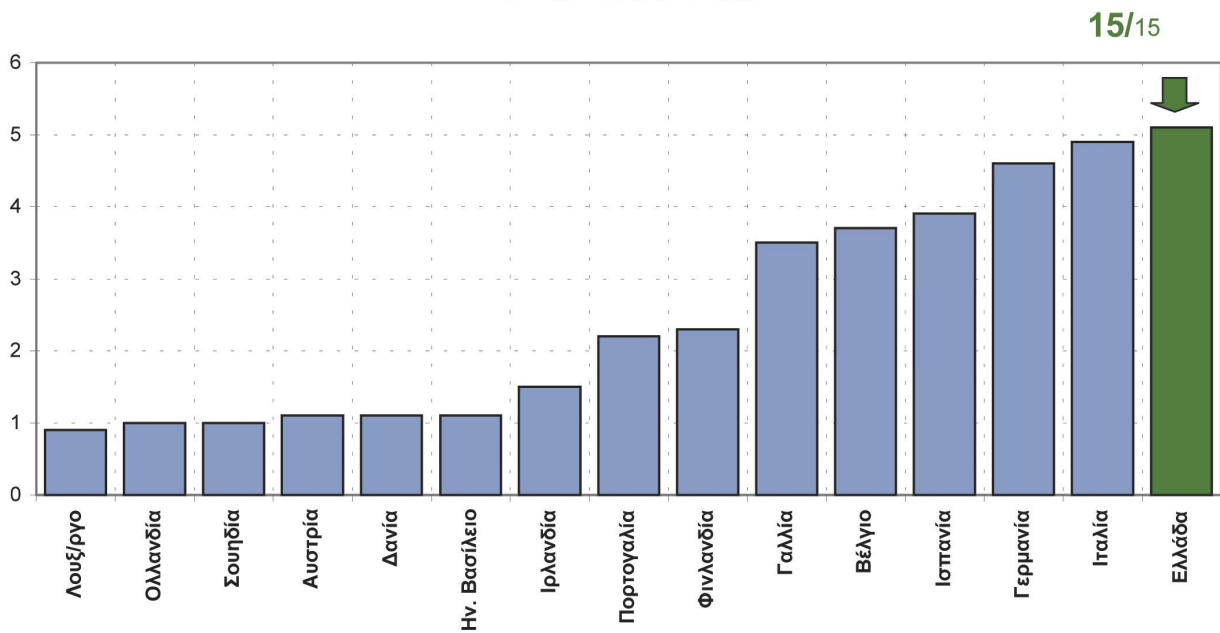
Διάγραμμα 4.1

Ποσοστό Απασχόλησης Ηλικιωμένων Ατόμων

Διάγραμμα 4.2

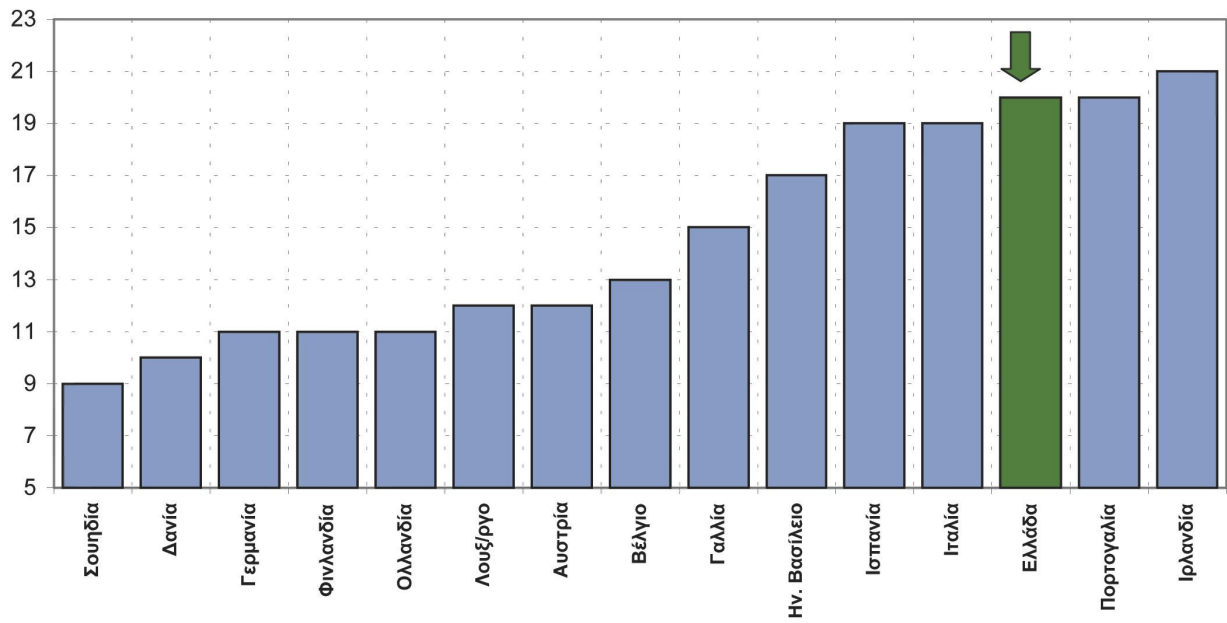
Μακροπρόθεσμη Ανεργία

Διάγραμμα 4.3

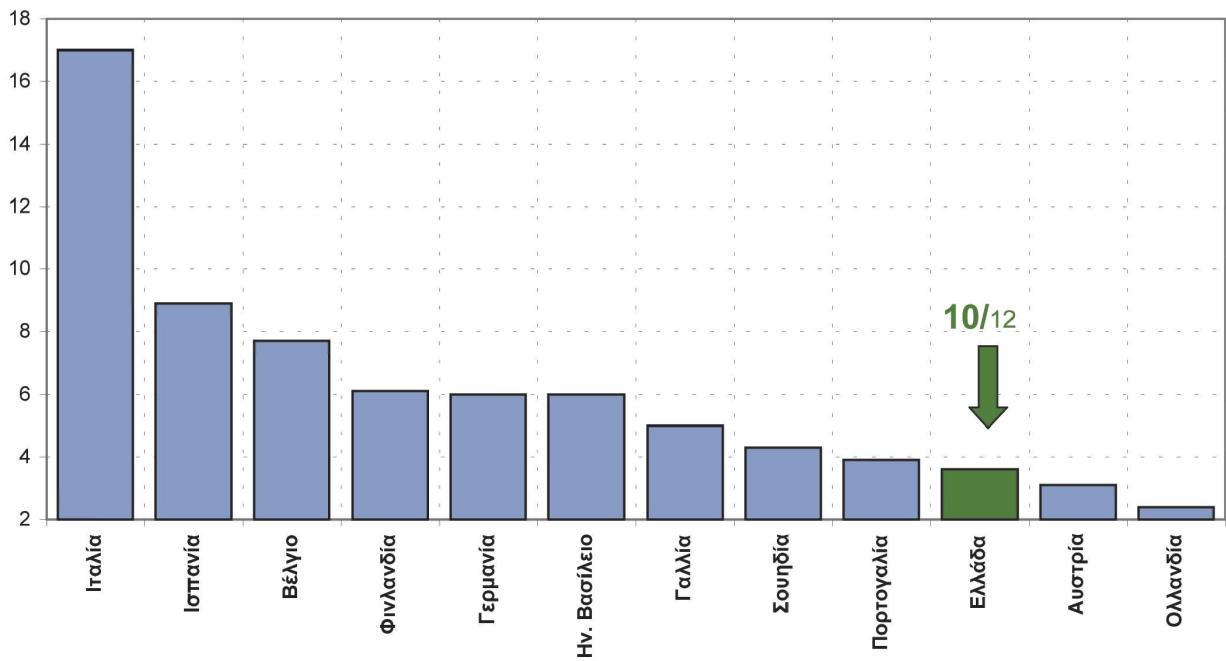
Επίπεδο Φτώχειας

13/15

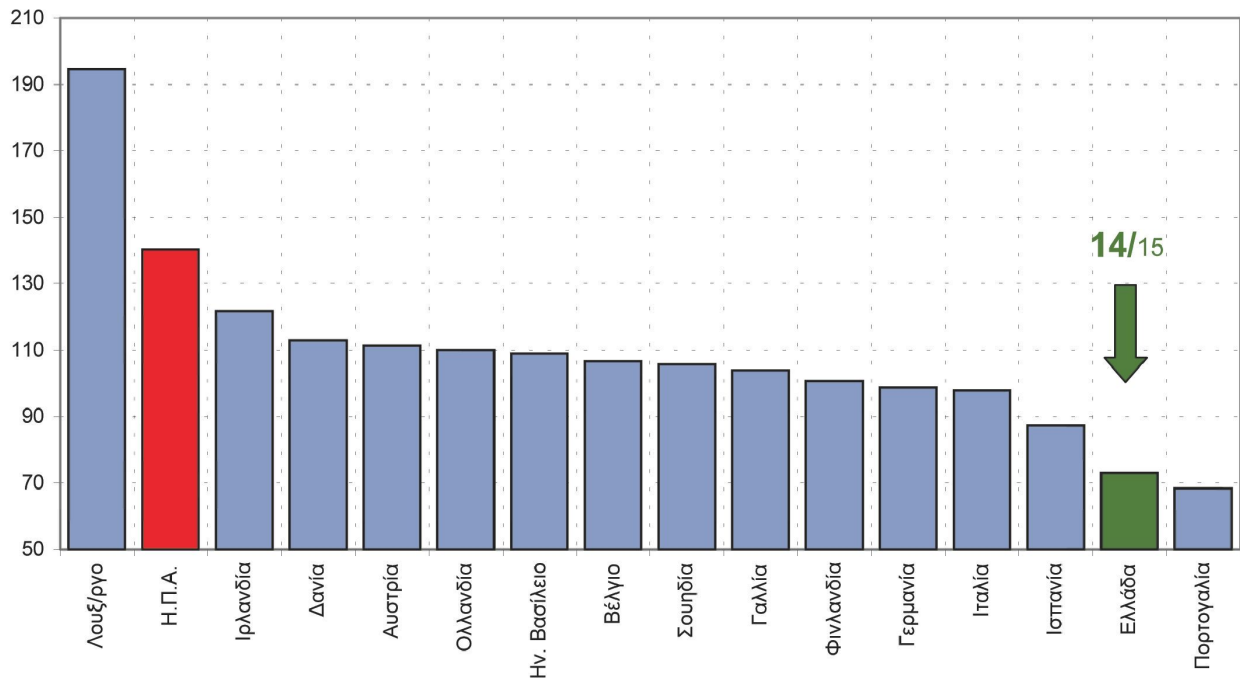
Διάγραμμα 4.4

Διασπορά Περιφερειακής Ανεργίας

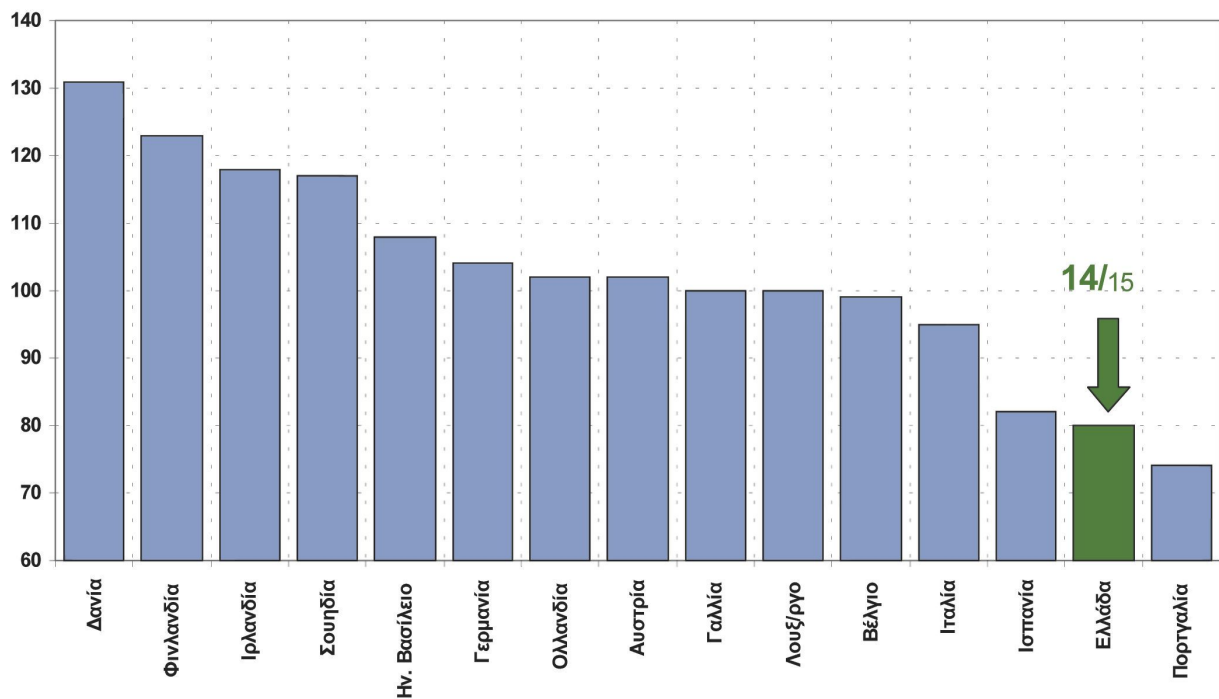
Διάγραμμα 4.5

Α.Ε.Π. Κατά κεφαλήν

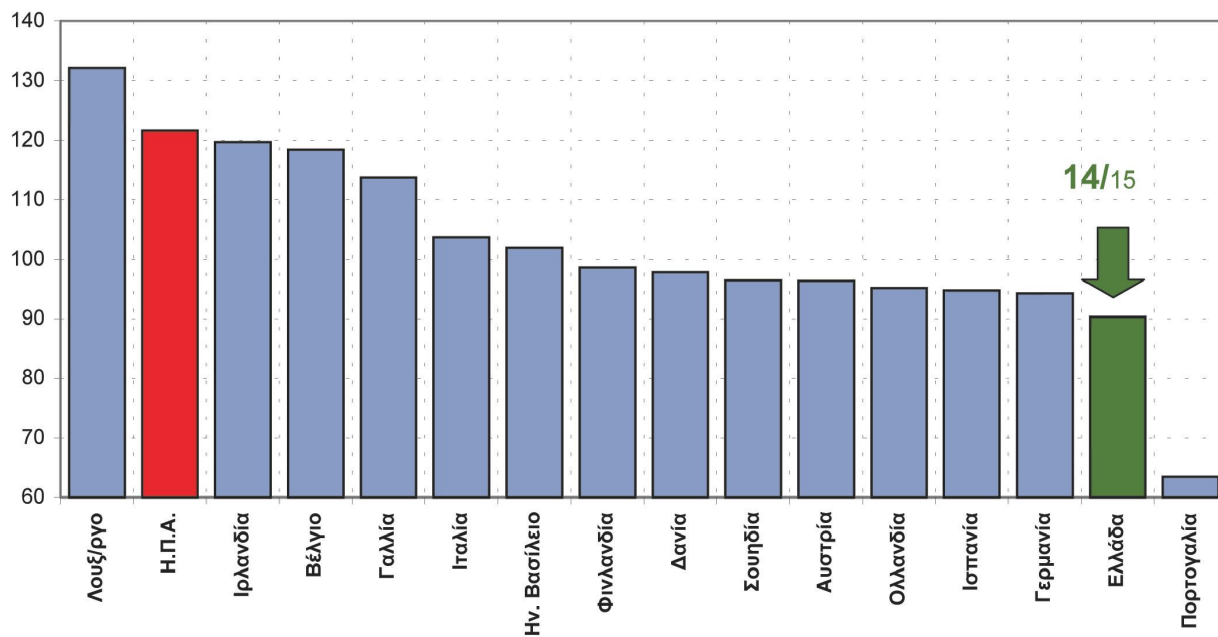
Διάγραμμα 4.6

Συγκριτικό Επίπεδο Τιμών

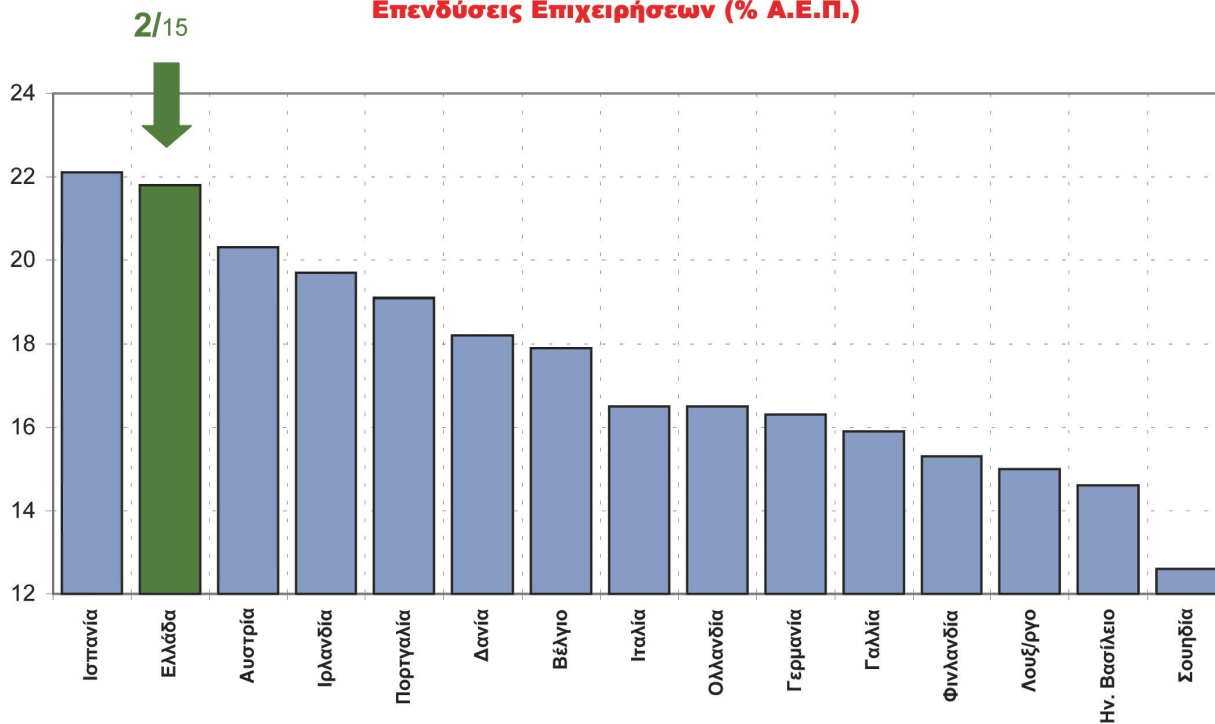
Διάγραμμα 4.7

Παραγωγικότητα Εργαζομένων

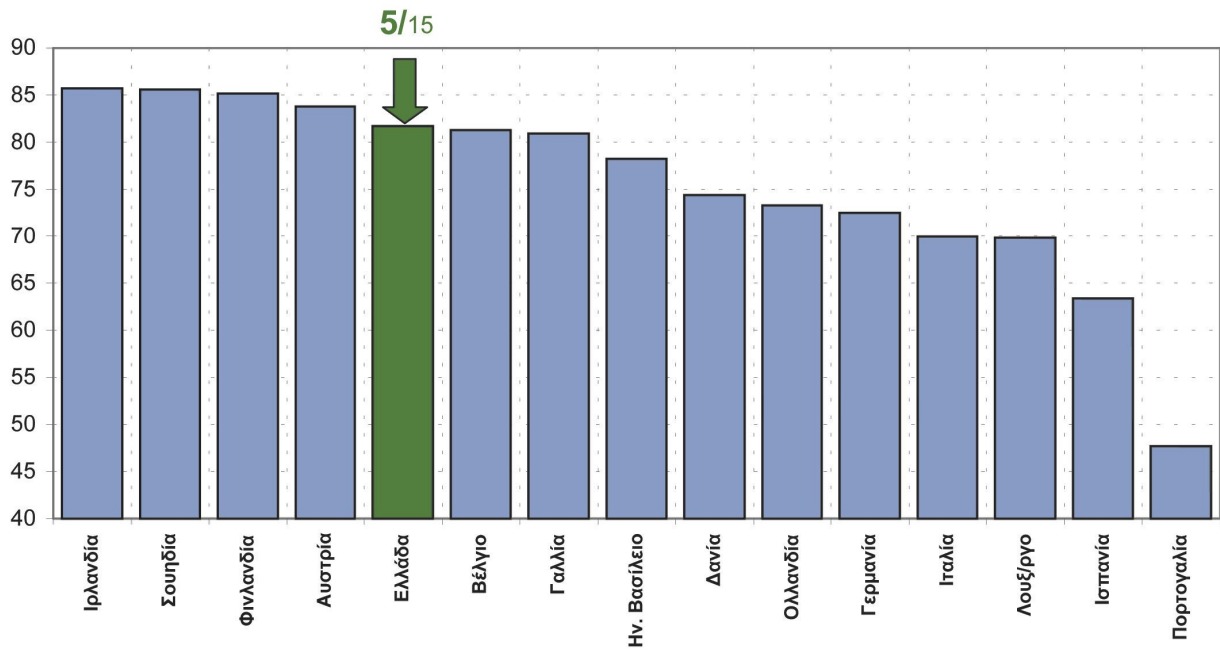
Διάγραμμα 4.8

Επενδύσεις Επιχειρήσεων (% Α.Ε.Π.)

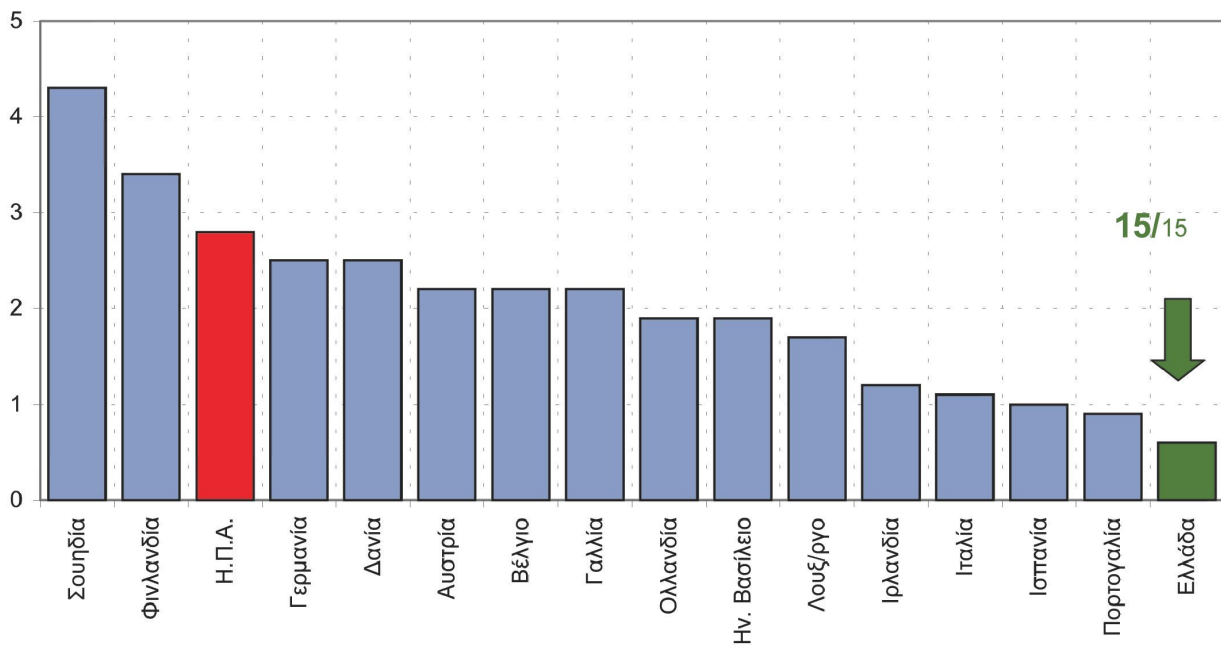
Διάγραμμα 4.9

Εκπαιδευτική Επίδοση

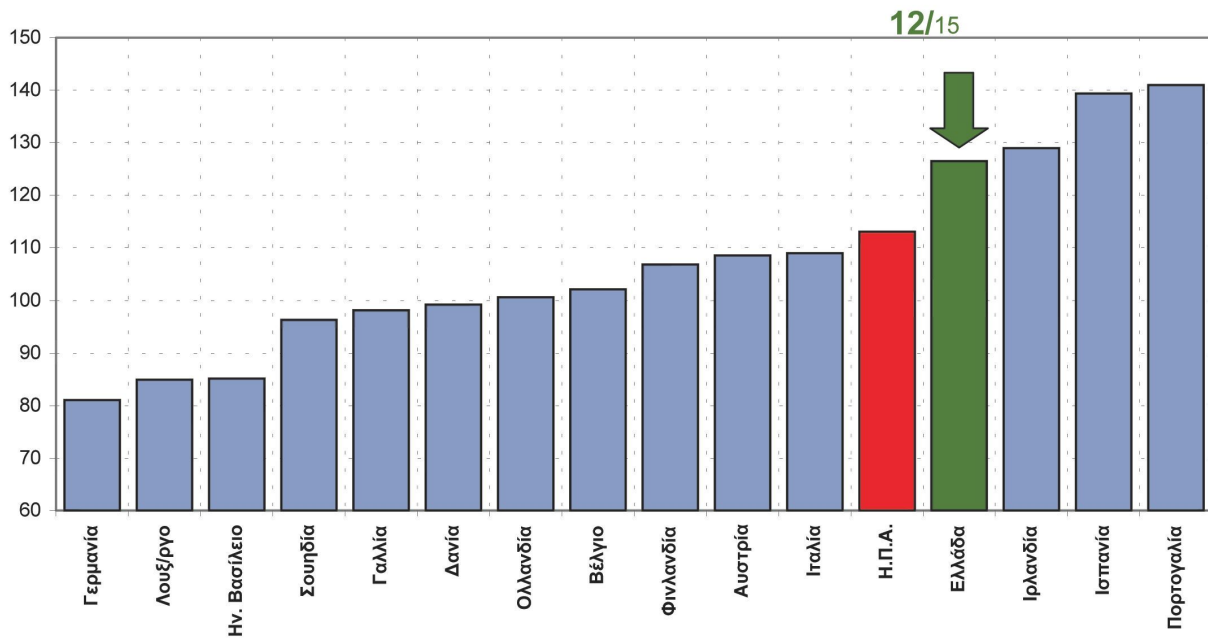
Διάγραμμα 4.10

Έρευνα & Ανάπτυξη (% Α.Ε.Π.)

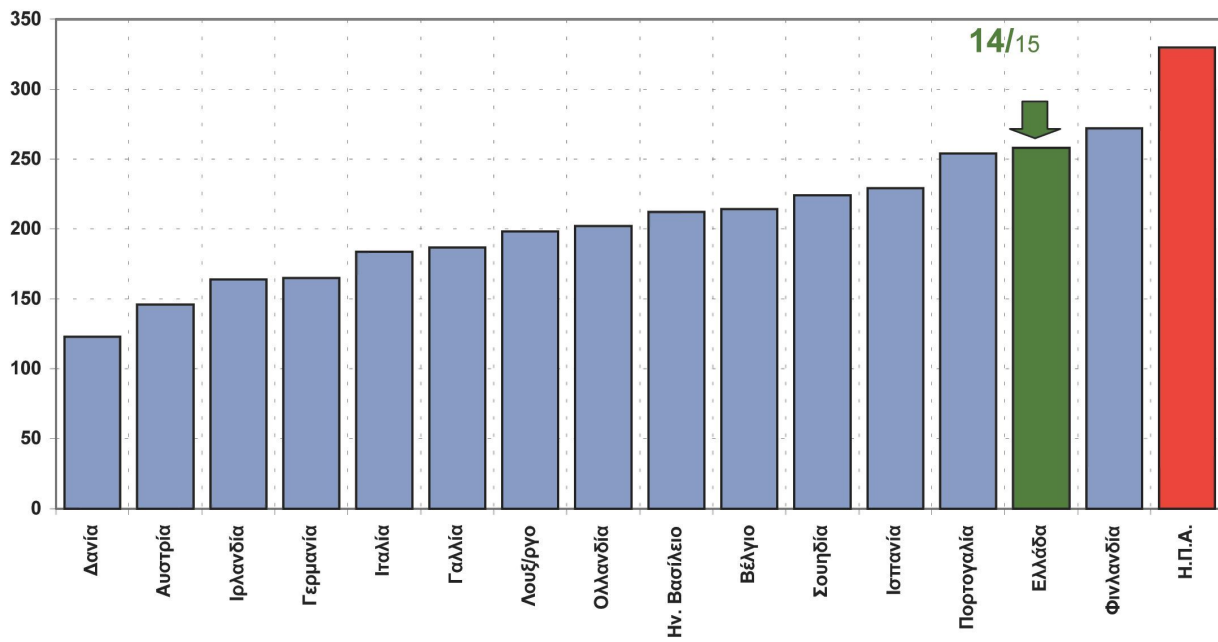
Διάγραμμα 4.11

Εκπομπές Αερίων Θερμοκηπίων

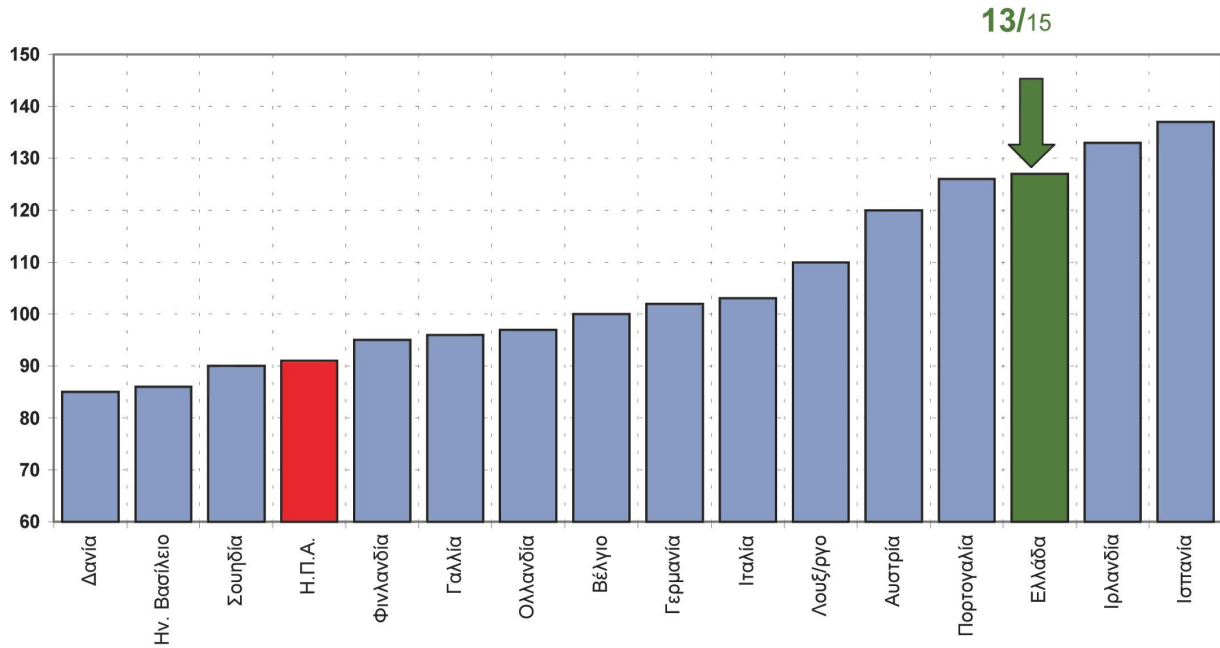
Διάγραμμα 4.12

Ενεργειακή Πυκνότητα

Διάγραμμα 4.13

Όγκος Μεταφορών

Διάγραμμα 4.14

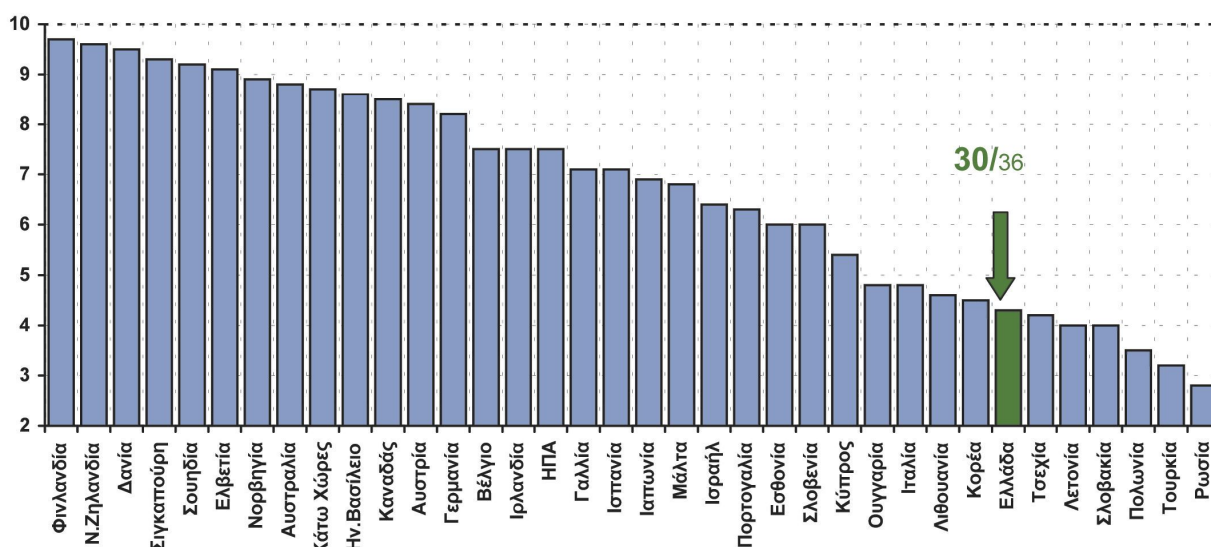
5. Δείκτης Αντιληπτής Διαφθοράς (Corruption Perception Index –CPI)

Κατάταξη Ελλάδας

Ο Δείκτης Αντιληπτής Διαφθοράς (CPI) αντλεί στοιχεία από ένα ευρύ φάσμα ερευνών, που διεξάγονται από αρκετούς διεθνείς οργανισμούς ή ιδρύματα, για να βαθμολογήσει τις χώρες ως προς τη διαφθορά. Μετρά την έκταση της διαφθοράς που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις, τη δριμύτητα της διαφθοράς στη δημόσια διοίκηση και την πολιτική, την καταχρηστική χρήση δημόσιας θέσης, το νεποτισμό και τις πρωτοβουλίες πάταξης της διαφθοράς.

Η Ελλάδα, με τις βαθμολογίες του 2004, κατατάσσεται 49^η σε σύνολο 146 χωρών. Οι Σκανδιναβικές χώρες έχουν την καλύτερη επίδοση στο δείκτη αυτό, μαζί με την Ν. Ζηλανδία και τη Σιγκαπούρη. Η Ελλάδα έρχεται τελευταία μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών με την Ιταλία δύο θέσεις πιο πάνω. Είναι αξιοσημείωτο ότι τα επίπεδα διαφθοράς της Ελλάδας είναι παρόμοια με αρκετές από τις χώρες της διεύρυνσης. Στις 36 χώρες προς σύγκριση η Ελλάδα κατατάσσεται 30^η.

Δείκτης Αντιληπτής Διαφθοράς (χώρες προς σύγκριση)

Διάγραμμα 5.1

Για να κερδίσει η Ελλάδα μια θέση στην κατάταξη, πρέπει να βελτιώσει κατά 6,9% περίπου τη βαθμολογία της. Χρειάζεται δηλαδή να βελτιώσει την βαθμολογία της από 4,3 σε 4,6. Όμοια για να κερδίσει 5 θέσεις χρειάζεται να βελτιώσει τη βαθμολογία της κατά 39,5%, δηλαδή από 4,3 να πάρει 6. Η βελτίωση κατά 1 θέση κρίνεται εφικτή, αλλά δεν μπορεί να γίνει παρά με λήψη ενεργών μέτρων πάταξης της διαφθοράς.

Αξιοπιστία του δείκτη

Όπως αναγνωρίζεται από τους εκδότες του δείκτη, είναι γενικά δύσκολο να υπάρξουν αντικειμενικά στοιχεία για το επίπεδο διαφθοράς σε μια χώρα. Οι περιπτώσεις που έρχονται στη δημοσιότητα ή στα δικαστήρια δεν απεικονίζουν την πραγματική κατάσταση. Επομένως είναι αναπόφευκτο οι εκτιμήσεις να στηρίζονται σε έρευνες γνώμης ειδικών. Οι απαντήσεις των ειδικών ενέχουν κάποιο βαθμό υποκειμενισμού. Επίσης, μπορεί να υπάρξει μεροληψία στην επιλογή του δείγματος των ειδικών.

Για να βελτιώσει την αξιοπιστία του ο δείκτης CPI χρησιμοποιεί πολλαπλές έρευνες ερωτηματολογίων που διεξάγονται από διαφορετικούς φορείς (12 διαφορετικές πηγές μεταξύ των οποίων και οι σχετικές έρευνες WEF και IMD). Με το συνδυασμό τους μειώνεται η εξάρτηση από μια μόνο πηγή, ή λίγες πηγές. Επίσης εξετάζονται οι συσχετίσεις μεταξύ των αποτελεσμάτων των διαφόρων ερευνών. Σύμφωνα με τις δημοσιευμένες πηγές οι συσχετίσεις είναι σημαντικές και επομένως οι πηγές δεν διαφέρουν σημαντικά στην αξιολόγηση επιπέδων διαφθοράς. Το αποτέλεσμα αυτό αυξάνει την αξιοπιστία του δείκτη.

6. Δείκτης Αδιαφάνειας (Opacity Index-OI)

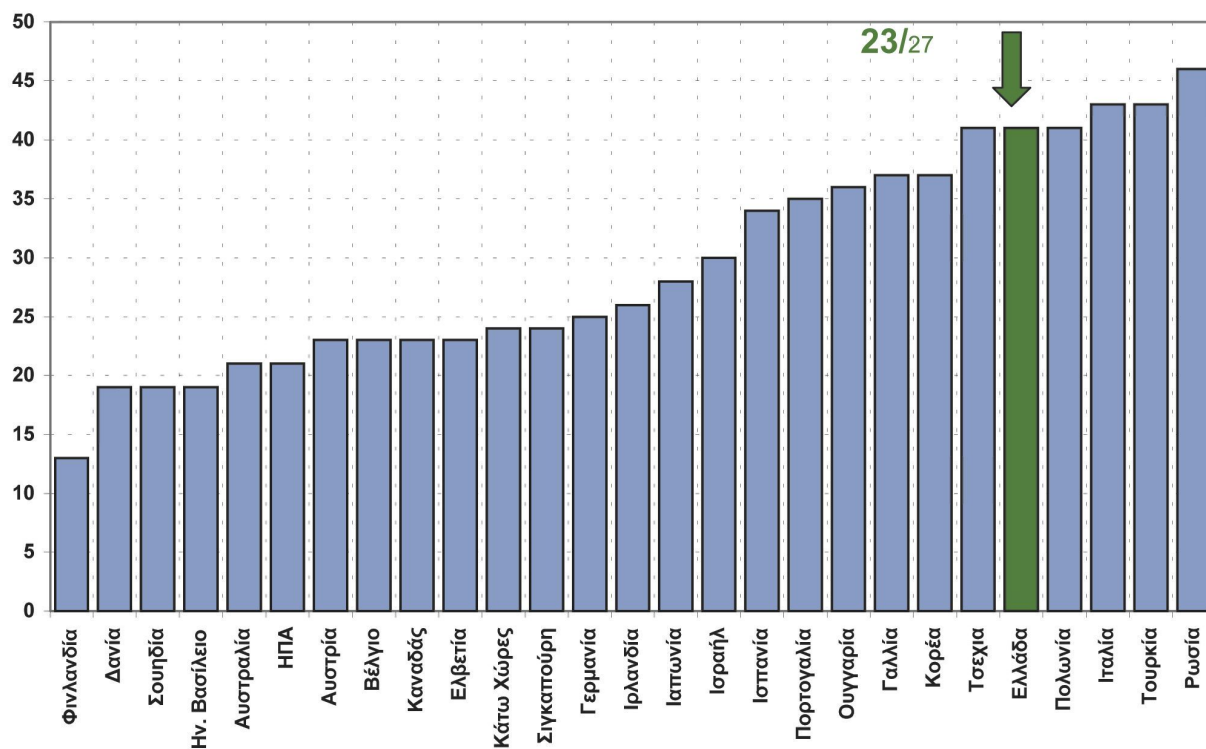
Κατάταξη Ελλάδας

Ο Δείκτης Αδιαφάνειας (Opacity Index) δημιουργήθηκε από την Pricewaterhouse-Coopers με στόχο να διευρύνει το δείκτη διαφθοράς ενσωματώνοντας στοιχεία αδιαφάνειας που προκύπτουν από το νομικό σύστημα, τις πρακτικές λογιστικής και διακυβέρνησης, τις ρυθμιστικές δομές και την οικονομική πολιτική.

Στο δείκτη αυτό η Ελλάδα, το 2004, κατατάσσεται στην 29^η θέση σε σύνολο 47 χωρών. Πρώτες σε διαφάνεια έρχονται οι Σκανδιναβικές χώρες (ο μικρότερος βαθμός εδώ σημαίνει μεγαλύτερη διαφάνεια). Η Ελλάδα καταλαμβάνει την προτελευταία θέση μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την Ιταλία μόνο σε χειρότερη θέση. Από τις 36 χώρες προς σύγκριση, μόνο οι 27 περιλαμβάνονται στο δείκτη. Η χώρα μας καταλαμβάνει την 23^η θέση.

Με μικρή βελτίωση της βαθμολογία κατά 2,4% η Ελλάδα μπορεί να κερδίσει μια θέση, ενώ για 5 θέσεις θέλει σημαντική βελτίωση της τάξης του 17%. Οι μικρές βελτιώσεις φαίνονται εφικτές με παρεμβάσεις σε ορισμένους από τους συστατικούς τομείς του δείκτη.

Δείκτης Αδιαφάνειας (χώρες προς σύγκριση)

Διάγραμμα 6.1

Αξιοπιστία του δείκτη

Ο Δείκτης Αδιαφάνειας στηρίζεται σε άλλους αντίστοιχους δείκτες φορέων όπως του WEF, του IMD, της Transparency International, της World Bank, του International Country Risk Guide και του Index of Economic Freedom. Επομένως ενέχει επίπεδο αξιοπιστίας παρόμοιο με τα επίπεδα των δεικτών αυτών.

Επιπλέον, χρησιμοποιεί πρωτογενείς έρευνες βάσει ερωτηματολογίων που διεξάγονται από την PwC. Τα ερωτηματολόγια αυτά απευθύνονται σε διευθυντικά στελέχη επιχειρήσεων, συμβούλους της PwC σε κάθε χώρα, τραπεζίτες και χρηματοοικονομικούς αναλυτές. Προφανώς για το δείγμα αυτό μπορεί να τεθούν ερωτήματα μεροληψίας και μονομέρειας απόψεων. Όμως δεν παύουν να αποτελούν εκτιμήσεις έμπειρων στελεχών με γνώση των τοπικών συνθηκών σε κάθε χώρα. Πάντως δεν υπάρχει αντιπροσώπευση από το χώρο της κυβέρνησης και των ρυθμιστικών αρχών. Συνολικά οι έρευνες αυτές ενέχουν κάποιο βαθμό υποκειμενισμού.

Ο Δείκτης Αδιαφάνειας, έχει υψηλή συσχέτιση με το Δείκτη Αντιληπτής Διαφθοράς (συντελεστής συσχέτισης =0,94). Το γεγονός αυτό αυξάνει την εμπιστοσύνη στις κατατάξεις των δυο δεικτών διαφάνειας.

7. Διεθνής Οδηγός Κινδύνου Χώρας (International Country Risk Guide-ICRG)

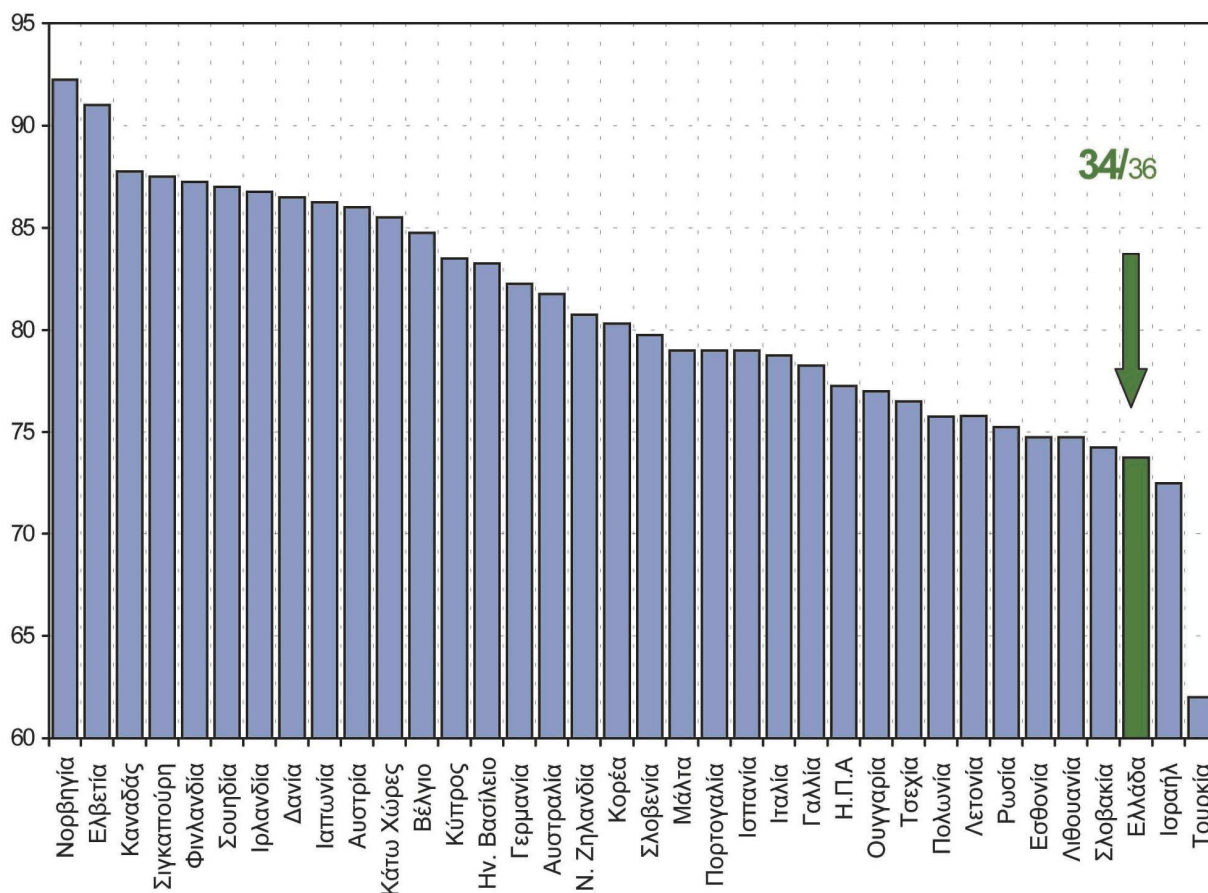
Κατάταξη Ελλάδας

Ο Δείκτης του Διεθνούς Οδηγού Κινδύνου Χώρας εκτιμά τον πολιτικό, τον οικονομικό και χρηματοοικονομικό κίνδυνο που διέπει κάθε χώρα. Εκδίδεται από τον οργανισμό PRS Group. Ο πολιτικός κίνδυνος αναφέρεται στις δυνατότητες της κυβέρνησης να εκτελέσει το πρόγραμμά της, στο πλαίσιο πιθανών κοινωνικοοικονομικών πιέσεων και εσωτερικών εντάσεων-στρεβλώσεων λόγω διαφθοράς και αναξιοκρατίας, στη δημοκρατική υπευθυνότητα και την ποιότητα της γραφειοκρατίας. Ο οικονομικός κίνδυνος εκτιμάται με βάσει αντικειμενικούς οικονομικούς δείκτες. Ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος επίσης προσεγγίζεται με αντικειμενικά στοιχεία εξυπηρέτησης του χρέους και κάλυψης εισαγωγών.

Η Ελλάδα στο δείκτη του 2004 κατατάσσεται στην 57^η θέση σε σύνολο 138 χωρών. Έχει τη χειρότερη θέση μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών με τη βαθμολογία της να την φέρνει σε επίπεδα χειρότερα από χώρες της διέυρυνσης όπως η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Τσεχία, η Σλοβακία και οι μικρές χώρες της Βαλτικής. Η χαμηλή θέση της Ελλάδας οφείλεται κυρίως σε μακροοικονομικά στοιχεία. Στις 36 προς σύγκριση χώρες η χώρα μας κατατάσσεται 34^η, με το Ισραήλ και την Τουρκία πιο χαμηλά.

Με μικρή βελτίωση της βαθμολογίας (κατά 0,7%) η Ελλάδα μπορεί να κερδίσει μια θέση. Για να βελτιώσει αντίστοιχα τη βαθμολογία της κατά 5 θέσεις χρειάζεται μια βελτίωση της τάξης του 4,3%. Στις 36 χώρες προς σύγκριση η Ελλάδα καταλαμβάνει την 34^η θέση.

Διεθνής Οδηγός Κινδύνου Χώρας (χώρες προς σύγκριση)

Διάγραμμα 7.1

Αξιοπιστία του δείκτη

Στην περίπτωση του πολιτικού κινδύνου τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται στηρίζονται σε εκτιμήσεις του προσωπικού του ICRG που διεξάγει την έρευνα βάσει προκαθορισμένων ερωτήσεων. Επομένως ενέχει στοιχεία υποκειμενικότητας.

Αντίθετα οι άλλοι δύο κίνδυνοι, οικονομικός και χρηματοοικονομικός, στηρίζονται σε αντικειμενικά στατιστικά στοιχεία. Οι δείκτες επομένως αυτοί είναι πιο αξιόπιστοι, αλλά εγείρεται θέμα για το τι τελικά μετρούν τα στοιχεία που έχουν επιλεγεί. Αν δηλαδή μετρούν αποτελεσματικά την ουσία των αντίστοιχων κινδύνων ή την οικονομική-χρηματική κατάσταση μιας χώρας.

8. Δείκτης Πρόσβασης Κεφαλαίου (Capital Access Index-CAI)

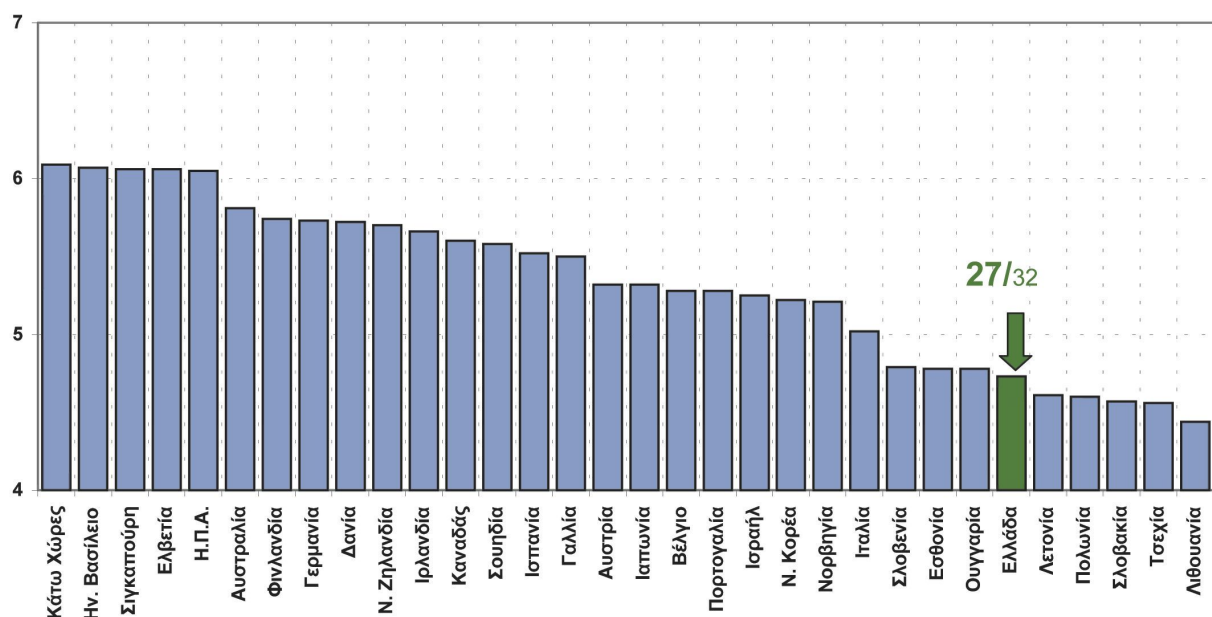
Κατάταξη Ελλάδας

Ο Δείκτης Πρόσβασης Κεφαλαίου του ιδρύματος Milken (CAI) ταξινομεί τις χώρες με βάση τη δυνατότητα των επιχειρηματιών της κάθε χώρας να αποκτήσουν πρόσβαση στο κεφάλαιο. Ο όρος “επιχειρηματίας” ερμηνεύεται με ευρεία έννοια, ώστε να περιλαμβάνει τους καινοτόμους, τους μανάτζερς και τους ιδιοκτήτες. Το κεφάλαιο στο οποίο επιδιώκουν να έχουν πρόσβαση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την έναρξη μιας νέας επιχείρησης, την επέκταση μιας υποσχόμενης επιχειρηματικής δραστηριότητας, ή την αναδιάρθρωση μιας εταιρίας. Τα πέντε συστατικά του CAI είναι το μακροοικονομικό και θεσμικό περιβάλλον (economic environment), η ανάπτυξη του τραπεζικού συστήματος (banking development), η ανάπτυξη της αγοράς κεφαλαίου (capital market development), η διεθνής πρόσβαση σε κεφάλαια (international access to funds) και η πιστοληπτική ικανότητα (sovereign ratings).

Η Ελλάδα, στο δείκτη CAI του 2004 κατατάσσεται στην 35^η θέση σε σύνολο 50 χωρών. Συγκριτικά βρίσκεται στην τελευταία θέση μεταξύ όλων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό δείχνει και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η ανάπτυξη επιχειρηματικότητας. Από τις 36 χώρες προς σύγκριση, μόνο 32 χώρες περιλαμβάνονται σε αυτόν το δείκτη, ενώ η Ελλάδα κατατάσσεται 27^η.

Με μικρές σχετικά βελτιώσεις βαθμολογίας κατά 1,18% η Ελλάδα μπορεί να κερδίσει μια θέση, ενώ για 5 θέσεις θα χρειαστεί μια βελτίωση της τάξης του 8,03%.

Δείκτης Πρόσβασης Κεφαλαίου (χώρες προς σύγκριση)

Διάγραμμα 8.1

Αξιοπιστία του δείκτη

Οι περισσότερες μεταβλητές που χρησιμοποιεί ο δείκτης CAI στηρίζονται σε επίσημα στατιστικά στοιχεία, τα οποία είναι αξιόπιστα. Όμως για ορισμένες μεταβλητές, χρησιμοποιεί στοιχεία από ποιοτικές έρευνες. Μάλιστα δεν κάνει νέες έρευνες αλλά αντλεί από τις σχετικές έρευνες του WEF, του International Country Risk Guide, του Index of Economic Freedom, της Transparency International, του Moody's Investors Services και του Standard & Poor's Sovereign Ratings Services. Συνολικά ο δείκτης CAI φαίνεται να είναι αρκετά αξιόπιστος.

9. Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας (Index of Economic Freedom-IEF)

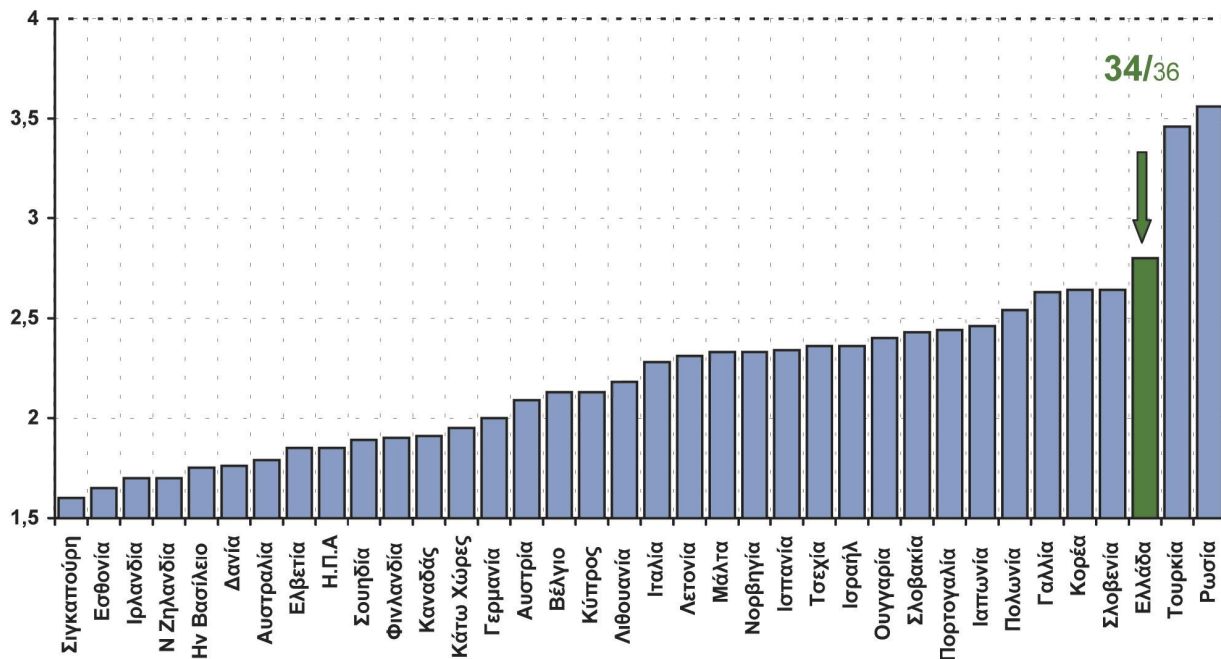
Κατάταξη Ελλάδας

Ο Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας (Index of Economic Freedom-IEF) μετρά την οικονομική ελευθερία μιας χώρας, δηλαδή την απουσία κυβερνητικού εξαναγκασμού ή περιορισμού στην παραγωγή, διανομή, ή κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών πέρα από το απαραίτητο που χρειάζεται ώστε οι πολίτες να προστατεύσουν και να διατηρήσουν αυτή την ελευθερία. Με άλλα λόγια, κατά πόσο οι άνθρωποι είναι ελεύθεροι να εργάζονται, να παράγουν, να καταναλώνουν, και να επενδύουν με τους τρόπους που αυτοί αισθάνονται ότι είναι πιο παραγωγικοί. Ο δείκτης δομείται στη βάση 50 μεταβλητών που αναφέρονται σε παράγοντες όπως πρόσβαση στο διεθνές εμπόριο, στο δημοσιονομικό “φορτίο” και την οικονομική παρέμβαση στην οικονομία, στις ξένες επενδύσεις και τη χρηματοδότηση, στον έλεγχο τιμών και την προστασία της ιδιοκτησίας, στις κανονιστικές ρυθμίσεις και την άτυπη αγορά.

Στο δείκτη του 2005 η Ελλάδα κατατάσσεται στην 59^η θέση ανάμεσα σε 156 χώρες που συμπεριλαμβάνονται (χαμηλές τιμές του δείκτη σημαίνουν μεγαλύτερη ελευθερία). Είναι αξιοσημείωτο ότι η Ελλάδα κατατάσσεται πιο κάτω από όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με πλησιέστερη προς αυτή τη Γαλλία. Στις 36 χώρες προς σύγκριση η χώρα μας κατατάσσεται στην 34^η θέση, με μόνο την Τουρκία και τη Ρωσία σε χαμηλότερη θέση από μας.

Για τη βελτίωση της κατάταξης της Ελλάδας κατά 1 θέση χρειάζεται σημαντική βελτίωση της βαθμολογίας κατά 5,7 %. Αντίστοιχα για 5 θέσεις χρειάζεται αύξηση 12,8%.

Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας (χώρες προς σύγκριση)

Διάγραμμα 9.1

Αξιοπιστία του δείκτη

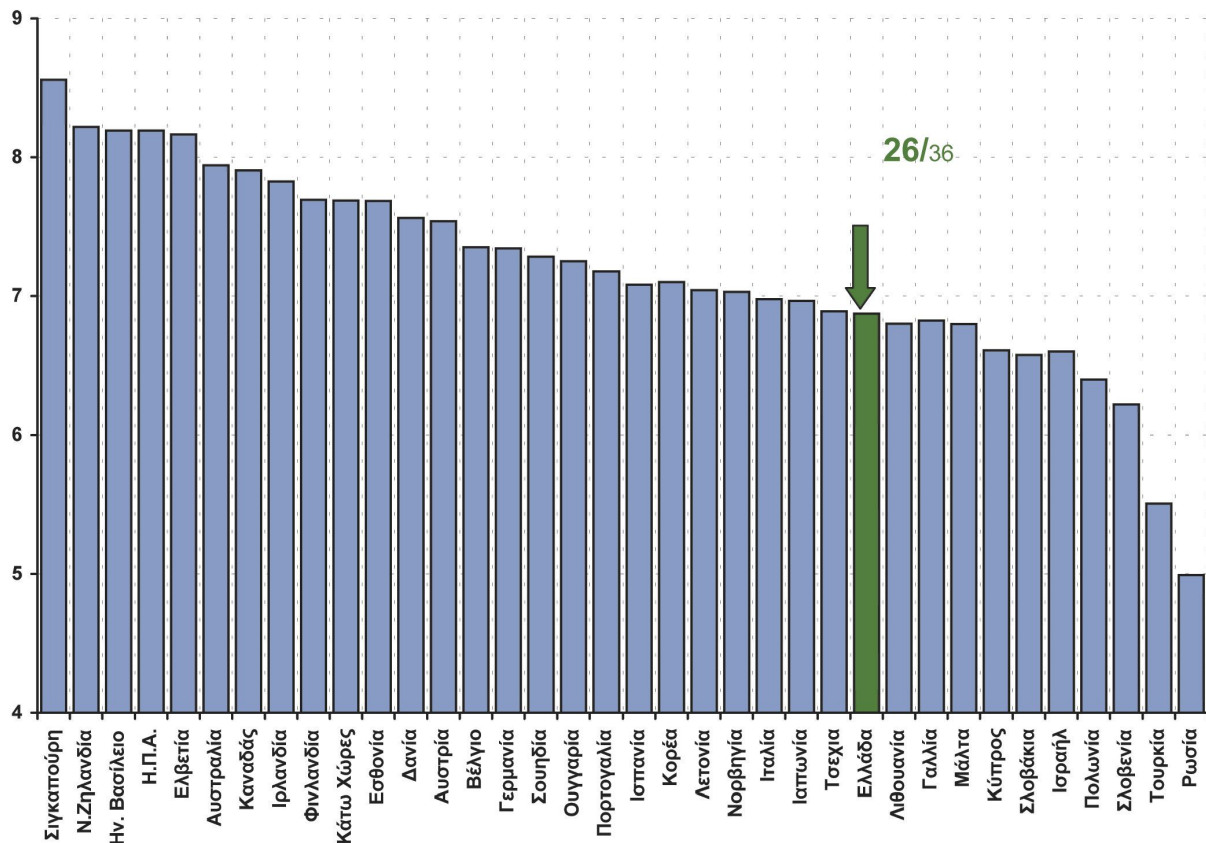
Για την δόμηση του δείκτη οι συντάκτες έχουν χρησιμοποιήσει μια σειρά από επίσημα στατιστικά στοιχεία αλλά και ποιοτικά στοιχεία από έρευνες αντιλήψεων. Για μερικά κριτήρια χρησιμοποιούνται άλλες πηγές ενώ για άλλα υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός μικρότερων πηγών συμπεριλαμβανομένων και συνομιλιών με ανώτερους κυβερνητικούς υπαλλήλους σε κάθε χώρα και επιχειρήσεις στο διαδίκτυο. Οι πηγές αυτές προσδίδουν ένα βαθμό υποκειμενισμού στο συνολικό δείκτη. Επίσης είναι πιθανόν να παρεισφύουν στοιχεία προκατάληψης από τους συντάκτες του δείκτη.

10. Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας στον Κόσμο (Economic Freedom of the World Index-EFW)

Κατάταξη Ελλάδας

Ο Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας στον Κόσμο (Economic Freedom of the World Index-EFW) παράγεται από το Ινστιτούτο Fraser των ΗΠΑ. Η πρωτοβουλία ξεκίνησε από τον M. Walker του Ιδρύματος και τον νομπελίστα Milton Friedman, το 1986. Ο δείκτης όπως έχει εξελιχθεί σήμερα μετρά βασικές διαστάσεις της “οικονομικής ελευθερίας” που σχετίζονται με το μέγεθος της κυβέρνησης, την προστασία των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, την πρόσβαση σε “υγιές” χρήμα, το άνοιγμα στο διεθνές εμπόριο και τους κανονισμούς επιχειρηματικής δράσης, εργασίας και πιστώσεων.

**Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας ανά τον Κόσμο
(χώρες προς σύγκριση)**

Διάγραμμα 10.1

Η Ελλάδα, στο δείκτη EFW του 2004 κατατάσσεται στη 42^η θέση σε σύνολο 118 χωρών. Μεταξύ των 36 προς σύγκριση χωρών η Ελλάδα κατατάσσεται 26^η. Έρχεται προτελευταία μεταξύ των 15 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με πιο χαμηλά μόνο τη Γαλλία.

Η ανάλυση ευαισθησίας δείχνει ότι με μικρή βελτίωση της βαθμολογίας κατά 1,4% η Ελλάδα κερδίζει 1 θέση, ενώ χρειάζεται βελτίωση 5,8% για να κερδίσει 5 θέσεις.

Αξιοπιστία του δείκτη

Για το σχηματισμό του δείκτη χρησιμοποιούνται στοιχεία τρίτων, και συγκεκριμένα, του Global Competitiveness Report, του WEF και του International Country Risk Guide. Συνολικά χρησιμοποιεί 38 ευδιάκριτα κριτήρια για να συντεθεί ο γενικός δείκτης.

Πολλά από τα δεδομένα τρίτων προέρχονται από έρευνες των αντιλήψεων ανώτατων στελεχών και επομένως ενέχουν κάποιο βαθμό υποκειμενικότητας. Εν γένει ο EFW έχει τα ίδια περίπου επίπεδα αξιοπιστίας με τις παραπάνω πηγές.

Ο δείκτης EFW έχει υψηλή συσχέτιση με τον Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας (συντελεστής συσχέτισης=0,85). Όμως έχουν διαφορές και δεν ταυτίζονται οι κατατάξεις τους.

11. **Δείκτης Ελευθερίας στον Κόσμο (Freedom of the World-FWI)**

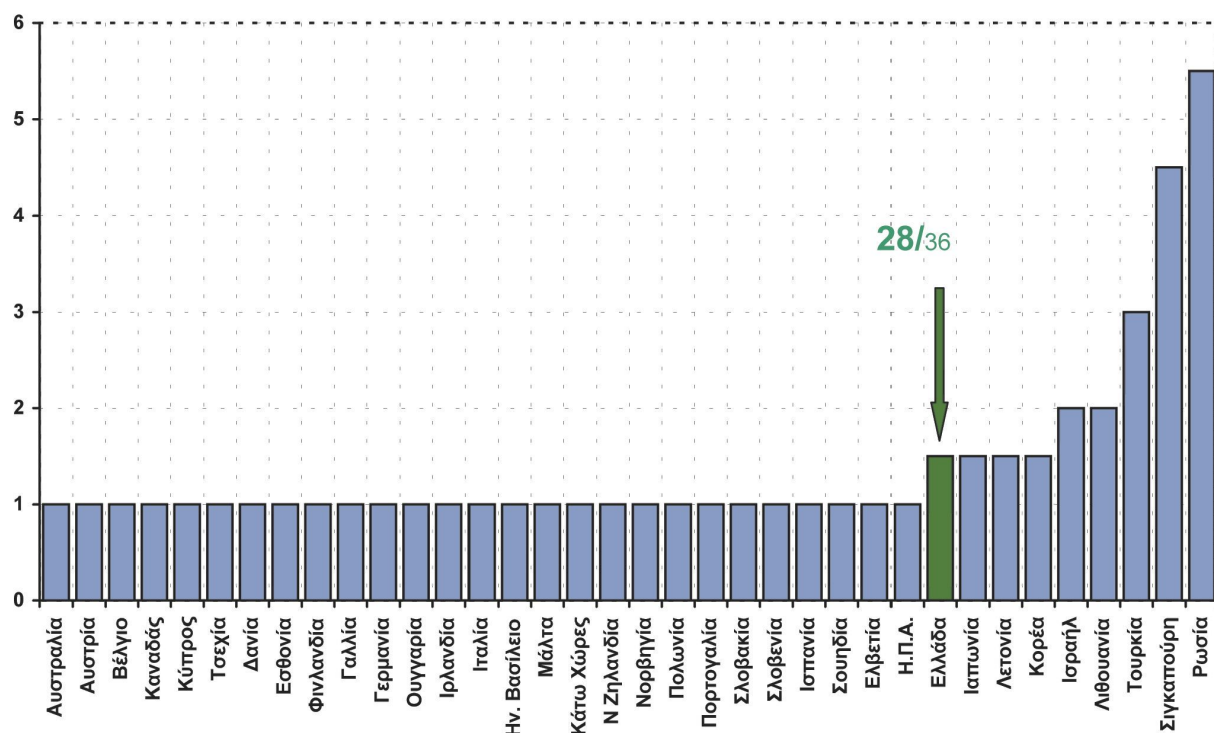
Κατάταξη Ελλάδας

Ο Δείκτης Ελευθερίας στον Κόσμο, αξιολογεί τις επιδόσεις μιας χώρας σε δυο κρίσιμα ζητήματα, α) στην ελευθερία άσκησης πολιτικών δικαιωμάτων (political rights) και β) στις ατομικές ελευθερίες σε μια ευρεία έκταση δικαιωμάτων (civil liberties). Τα πολιτικά δικαιώματα αναφέρονται στην ελευθερία του εκλέγειν και εκλέγεσθαι. Ο σχετικός υποδείκτης μετρά την δυνατότητα των πολιτών της χώρας να συγκροτούν πολιτικές παρατάξεις και κόμματα, των οποίων οι ηγεσίες μπορούν να εκλεχθούν και να αναδειχθούν σε θέσεις ισχύος στις κυβερνήσεις. Οι ατομικές ελευθερίες αναφέρονται στην ελευθερία που βιώνουν οι πολίτες κατά την άσκηση των θρησκευτικών, εθνικών, γλωσσικών, οικονομικών και άλλων δικαιωμάτων που περιλαμβάνουν τα δικαιώματα φύλου, τις προσωπικές ελευθερίες, τις ελευθερίες του τύπου, της πεποίθησης, και του συνδικαλιζέσθαι.

Η σχετική έκθεση παράγεται από το Freedom House το οποίο αποτελεί έναν Αμερικανικό Οργανισμό με παραρτήματα σε πολλές χώρες. Η έκθεση ταξινομεί τις χώρες σε τρεις κατηγορίες: “Ελεύθερες” (βαθμοί: 1,0-2,5), “εν μέρει Ελεύθερες” (βαθμοί: 3,0-5,0) και “μη Ελεύθερες” (βαθμοί: 5,5- 7,0).

Η έκθεση “Freedom in the World 2004” περιλαμβάνει 192 χώρες με την Ελλάδα να κατατάσσεται στην 49^η θέση. Η χώρα μας βαθμολογείται με 1,5 σε μια κλίμακα από 1 ως 7 και συγκαταλέγεται στις “Ελεύθερες Χώρες”.

Δείκτης Ελευθερίας στον Κόσμο (χώρες προς σύγκριση)

Διάγραμμα 11.1

Αξιοπιστία του δείκτη

Οι επιδόσεις των χωρών αποτιμώνται στη βάση μιας κατάστασης ερωτήσεων πάνω σε πολιτικά δικαιώματα και ατομικές ελευθερίες που προέρχονται σε μεγάλο βαθμό από την Παγκόσμια Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η σχετική έρευνα αντλεί τις πληροφορίες της από ένα μεγάλο εύρος πηγών. Οι περισσότερο πολύτιμες πηγές θεωρούνται τα τοπικά στελέχη που δραστηριοποιούνται για τα ανθρώπινα δικαιώματα, δημοσιογράφοι, συντάκτες, και πολιτικά πρόσωπα που παρέχουν πληροφορίες για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις χώρες τους.

Η αξιολόγηση κάθε χώρας (σε κλίμακα 1 - 7) για τα πολιτικά δικαιώματα και τις αστικές ελευθερίες ενέχει στοιχεία υποκειμενισμού. Όμως τελικά οι πληροφορίες αθροίζονται για να προκύψει μια χονδρική κατάταξη, όπου π.χ. οι περισσότερες προς σύγκριση με την Ελλάδα χώρες παίρνουν βαθμό 1. Έτσι δεν υπάρχει αρκετή λεπτομέρεια για να δούμε διαφορές μεταξύ των χωρών αυτών και της Ελλάδας.

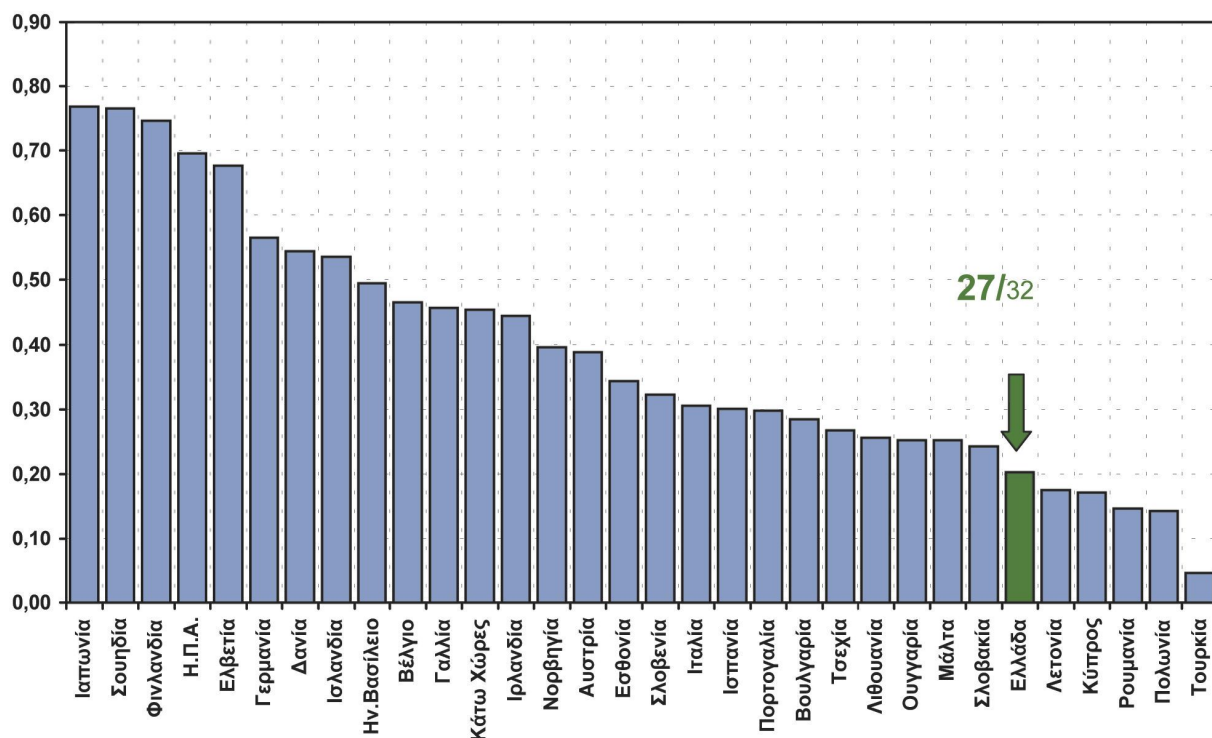
12. Πίνακας Βαθμολογιών Καινοτομίας Ε.Ε (European Innovation Scoreboard-EIS)

Κατάταξη Ελλάδας

Η καινοτομία θεωρήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας ότι είναι στην καρδιά των επιδιώξεων για ανταγωνιστικότερη Ευρώπη. Ο Πίνακας Βαθμολογίας Καινοτομίας (European Innovation Scoreboard-EIS) σχεδιάστηκε ώστε να συμπεριλάβει **1)** τους κύριους παράγοντες και τα αποτελέσματα της καινοτομίας (ανθρώπινοι πόροι, δημιουργία της νέας γνώσης, μετάδοση και εφαρμογή της γνώσης, χρηματοδότηση καινοτομίας, αποτελέσματα και αγορές) και **2)** τις πτυχές της διαδικασίας καινοτομίας που μπορούν να επηρεαστούν από πολιτικές επεμβάσεις.

Η Ελλάδα στο συγκεκριμένο δείκτη (EIS 2004) κατατάσσεται στην 27^η θέση σε 32 χώρες που εξετάζονται. Βρίσκεται στην τελευταία θέση μεταξύ των χωρών της Ε.Ε, με βαθμό αρκετά χαμηλότερο σε απόλυτο μέγεθος. Γι αυτό και χρειάζεται σημαντική αύξηση της βαθμολογίας της (κατά 20%) για να κερδίσει μια θέση.

Δείκτης Βαθμολογίας Καινοτομίας

Διάγραμμα 12.1

Αξιοπιστία του δείκτη

Το γεγονός ότι πρόκειται για στοιχεία ερευνών από αξιόπιστους οργανισμούς (Eurostat, EVCA, OECD κ.α) δίνει ένα βαθμό αντικειμενικότητας στην εξαγωγή του δείκτη. Επίσης, τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του δείκτη προέρχονται σχεδόν αποκλειστικά από μια συγκεκριμένη έρευνα: την τρίτη Κοινοτική Έρευνα για την Καινοτομία (CIS). Η έρευνα αυτή διεξάγεται κάθε 4 έτη και τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία είναι της περιόδου 1998-2000. Το γεγονός αυτό προδιαθέτει ότι τα στοιχεία δεν περιέχουν τάσεις τελευταίων ετών σε ένα τομέα όπου οι εξελίξεις είναι γρήγορες.

Ιδανικά, θα ήταν επιθυμητό να συγκριθούν όλες οι χώρες χρησιμοποιώντας όλους τους δείκτες του EIS. Εντούτοις, μερικά στοιχεία είναι μη διαθέσιμα για διάφορους υποδείκτες στα διάφορα νέα κράτη μέλη, στις ΗΠΑ και την Ιαπωνία. Συνεπώς, οι ταξινομήσεις καινοτομίας βασισμένες στο EIS πρέπει να ερμηνεύονται με προσοχή, διότι έχουν γίνει παραδοχές εκεί που τα στοιχεία δεν είναι διαθέσιμα και η πραγματική τιμή του δείκτη δεν μπορούμε να πούμε ότι αντιπροσωπεύει ακριβώς την πραγματικότητα. Το EIS είναι μια σχετική και όχι απόλυτη ταξινόμηση. Έχοντας δηλαδή ένα βαθμό στο EIS δύο φορές μεγαλύτερο από αυτό μιας άλλης χώρας δεν σημαίνει ότι η καινοτομία της είναι επίσης δύο φορές τόσο καλή.

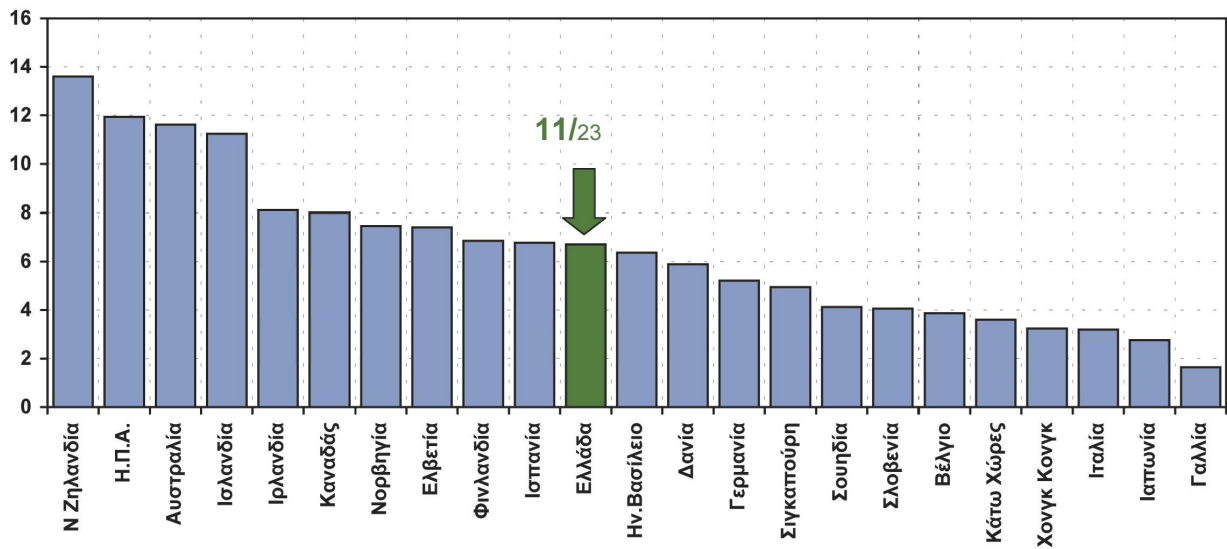
13. Δείκτες Επιχειρηματικότητας (Global Entrepreneurship Monitor –GEM)

Κατάταξη Ελλάδας

Οι δείκτες Επιχειρηματικής Δραστηριότητας στηρίζονται σε έρευνα του Παγκόσμιου Παρατηρητηρίου για την Επιχειρηματικότητα, (Global Entrepreneurship Monitor - GEM). Η έρευνα διεξάγεται από μια εθνική ομάδα σε κάθε χώρα σε συνεργασία με τους κεντρικούς συντονιστές του προγράμματος στο London Business School και το Babson College της Βοστώνης. Βασίζεται σε ένα κοινό για όλες τις χώρες υπόδειγμα που ορίζει τις μεταβλητές (τόσο ποσοτικές όσο και ποιοτικές), οι οποίες θεωρείται ότι επηρεάζουν το επίπεδο της επιχειρηματικότητας σε μια χώρα, και για τις οποίες κάθε εθνική ομάδα πρέπει να συγκεντρώσει και να επεξεργαστεί τα αντίστοιχα δεδομένα.

Στο Δείκτη Συνολικής Επιχειρηματικής Δραστηριότητας 2003, αν αφαιρεθούν ορισμένες χώρες για τις οποίες η επιχειρηματικότητα είναι διέξοδος ανάγκης, απομένουν 23 χώρες προς σύγκριση. Μεταξύ των χωρών αυτών η Ελλάδα καταλαμβάνει την 11^η θέση. Όπως φαίνεται και από το Διάγραμμα 13.1 η Ελλάδα τοποθετείται κάπου ανάμεσα μεταξύ των προηγμένων προς σύγκριση χωρών- καλύτερα από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως: Ην. Βασίλειο, Γερμανία, Δανία, Σουηδία, Ιταλία και Γαλλία. Βρίσκεται πιο κάτω από χώρες όπως οι ΗΠΑ, η Ιρλανδία και η Φινλανδία. Όμως χρειάζεται προσοχή στην ερμηνεία αυτού του δείκτη, διότι περιλαμβάνει κάθε μορφής αυτοαπασχόληση, ακόμα και σε μορφές με χαμηλές επιχειρηματικές δυνατότητες, που γίνεται για λόγους βιοποριστικής ανάγκης.

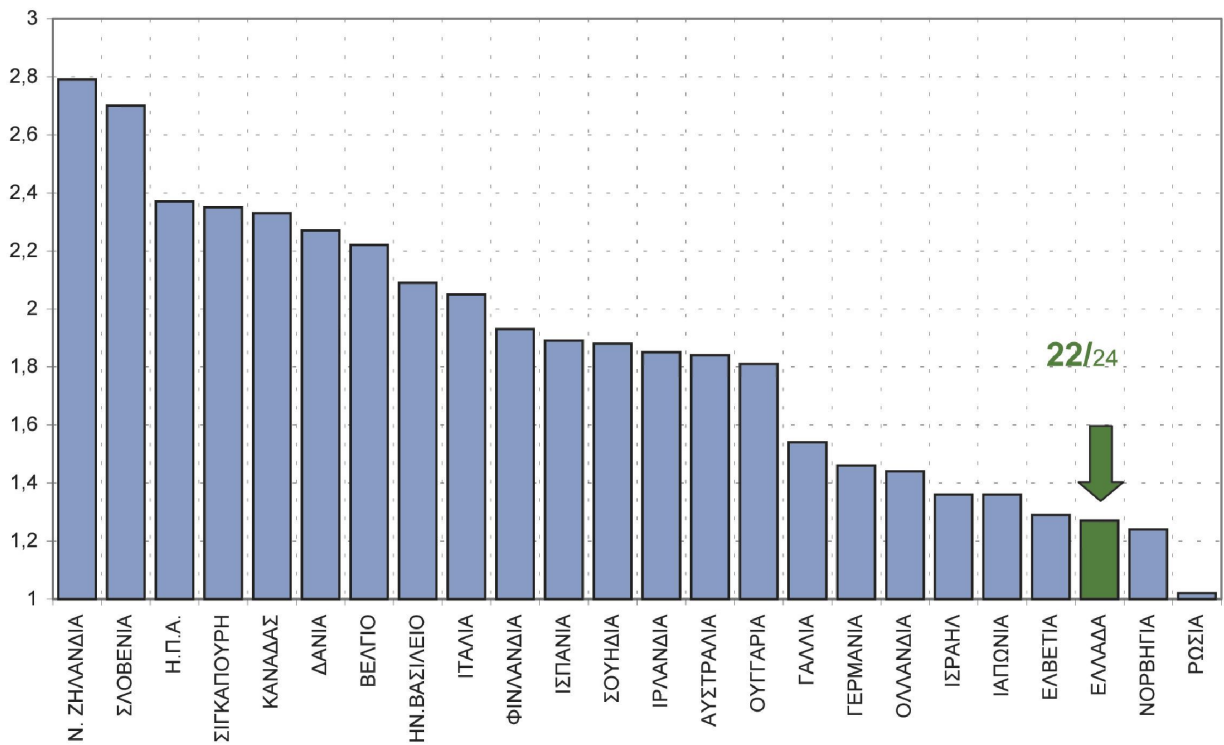
Δείκτης Συνολικής Επιχειρηματικής Δραστηριότητας

Διάγραμμα 13.1

Στο Δείκτη Εταιρικής Επιχειρηματικής Δραστηριότητας, από τις 36 προς σύγκριση χώρες περιλαμβάνονται μόνο 24. Μεταξύ αυτών η Ελλάδα κατατάσσεται 22^η με μόνο τη Νορβηγία και τη Ρωσία χαμηλότερα.

Δείκτης Εταιρικής Επιχειρηματικής Δραστηριότητας (χώρες προς σύγκριση)

Διάγραμμα 13.2

Με βελτίωση της βαθμολογίας της κατά 1,6% κερδίζει μια θέση, ενώ θέλει σημαντική βελτίωση κατά 15% για να κερδίσει 5 θέσεις.

Αξιοπιστία του δείκτη

Οι εκτιμήσεις των δεικτών στηρίζονται σε δεδομένα από τρεις πηγές:

1. Έρευνα πεδίου από 1000 ως 2000 ενήλικες μεταξύ 18 & 64 ετών, ανά χώρα. Στις περισσότερες χώρες γίνονται τηλεφωνικές έρευνες που βασίζονται σε τυχαία επιλογή σπιτιών με τηλεφωνικές γραμμές. Συγκεκριμένα για την Ελλάδα η έρευνα διεξήχθη από την Metron Analysis μέσω τηλεφώνου και περιελάμβανε 2000 ενήλικες.
2. Τυποποιημένα δεκασέλιδα ερωτηματολόγια που συμπληρώνονται από ειδικούς με συνεντεύξεις. Αυτά τα ερωτηματολόγια είναι η πηγή για αρκετές ποιοτικές κλίμακες. Στην Ελλάδα η έρευνα πραγματοποιήθηκε από το IOBE, με χρηματοδότηση από το Υπουργείο Ανάπτυξης και ιδιώτες χορηγούς του Ιδρύματος.
3. Στατιστικά στοιχεία από τυποποιημένες διεθνείς πηγές όπως World Bank, IMF, United Nations, που παρέχουν χαρακτηριστικά γνωρίσματα βασικής οικονομικής ανάπτυξης, δομής πληθυσμών, εκπαιδευτικής επίτευξης και τεχνικής υποδομής.

Προφανώς τα στοιχεία που προκύπτουν από τις συνεντεύξεις (1&2) ενέχουν κάποιο βαθμό υποκειμενισμού.

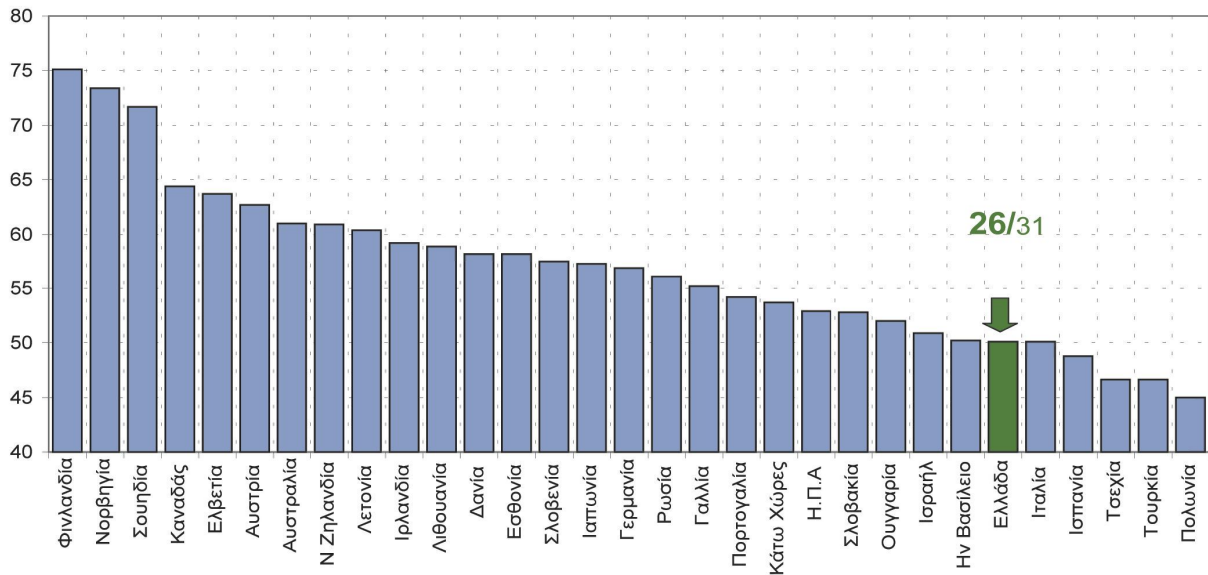
14. Δείκτης Αειφόρου Ανάπτυξης (Environmental Sustainability Index -ESI)

Κατάταξη Ελλάδας

Ο Δείκτης Αειφόρου Ανάπτυξης δείχνει τη δυνατότητα των εθνών να προστατεύουν το περιβάλλον. Καλύπτει ευρεία περιοχή θεμάτων μέσα από 76 μεταβλητές οι οποίες καταγράφουν την προστασία των φυσικών πόρων, προηγούμενα και παρόντα επίπεδα ρύπανσης, προσπάθειες περιβαλλοντικής διοίκησης, και την ικανότητα μιας κοινωνίας να βελτιώσει την περιβαλλοντική της επίδοση.

Η Ελλάδα στο δείκτη ESI 2004 κατατάσσεται στην 68^η θέση μεταξύ 148 χωρών. Από τις 36 προς σύγκριση χώρες 33 περιλαμβάνονται στο δείκτη. Όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 14.1, όπου συγκρίνεται με τις 36 χώρες, η Ελλάδα βρίσκεται πιο χαμηλά από όλες τις χώρες της Ε.Ε εκτός από την Ιταλία και την Ισπανία. Κοντά σε βαθμολογία λίγο πιο πάνω από την Ελλάδα τοποθετούνται χώρες όπως το Ην. Βασίλειο, οι ΗΠΑ, οι Κάτω Χώρες και η Πορτογαλία. Τις πιο καλές επιδόσεις έχουν οι: Φινλανδία, Νορβηγία, Σουηδία.

Δείκτης Αειφόρου Ανάπτυξης (χώρες προς σύγκριση)

Διάγραμμα 14.1

Η ανάλυση ευαισθησίας δείχνει ότι με μικρή βελτίωση της συνολικής βαθμολογίας κατά 0,20% κερδίζει μια θέση, ενώ με βελτίωση κατά 5,60% κερδίζει 5 θέσεις στην κατάταξη. Προφανώς τέτοιες βελτιώσεις μπορούν να υπάρξουν σε ορισμένους τουλάχιστον από τους υποδείκτες ή τα κριτήρια.

Αξιοπιστία του δείκτη

Ο δείκτης βασίζεται σε δεδομένα που λαμβάνονται είτε από εξακριβωμένα στοιχεία που παρέχουν οι αρμόδιες υπηρεσίες κάθε χώρας είτε από λιγότερο αντικειμενικές πηγές όπως ιστοσελίδες και σχόλια ιθυνόντων. Το γεγονός όμως ότι συμμετέχουν ανεξάρτητοι φορείς για να ελέγξουν την ακρίβεια και την αξιοπιστία των στοιχείων (United Nations Statistics Division –UNSD, περιβαλλοντικά υπουργεία σύμφωνα με το United Nations Environment Programme –UNEP) προσδίδει αντικειμενικότητα στην εξαγωγή του δείκτη.

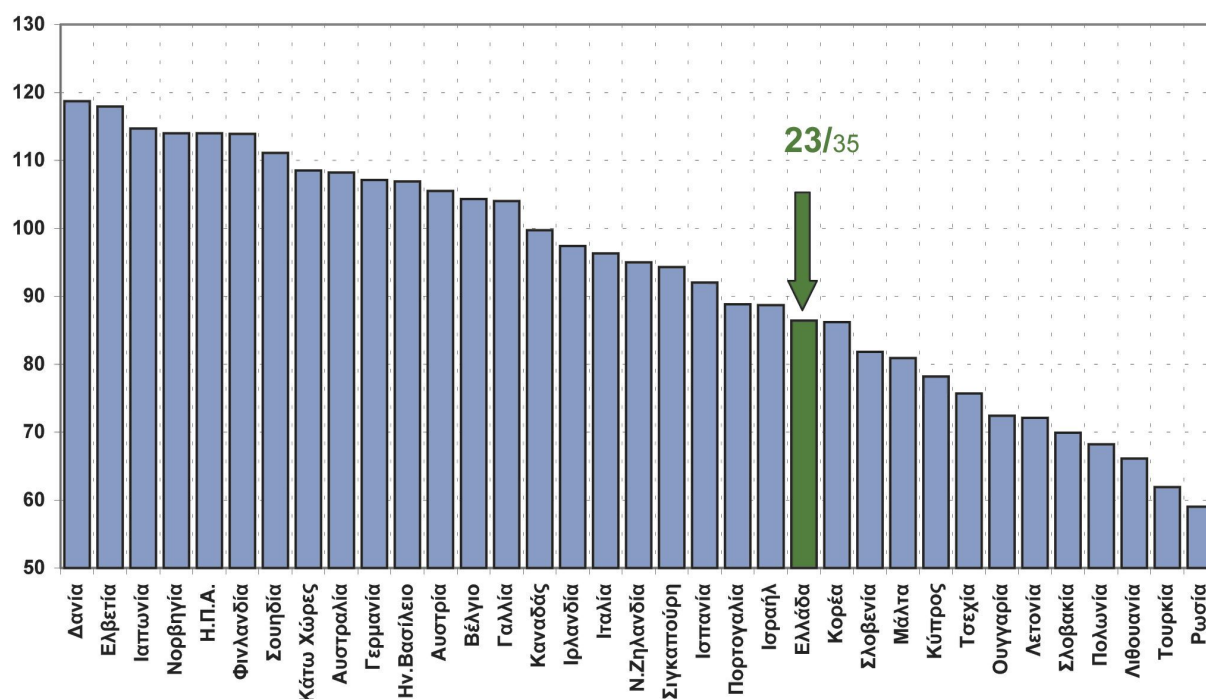
15. **Δείκτης Ανθρώπινης Προόδου
(Human Progress Index-HPI)**

Κατάταξη Ελλάδας

Ο Δείκτης Ανθρώπινης Προόδου συντάσσεται από το Fraser Institute το οποίο αποτελεί έναν ανεξάρτητο Καναδικό εκπαιδευτικό οργανισμό οικονομικών και κοινωνικών ερευνών. Το ίδρυμα Fraser είναι μια εθνική, μη κερδοσκοπική οργάνωση χρηματοδοτούμενη από την πώληση των δημοσιεύσεών της και τις συνεισφορές των μελών της. Δεν λαμβάνει καμία κυβερνητική χρηματοδότηση. Ο Δείκτης χρησιμοποιεί 10 υποδείκτες που αναφέρονται στην υγεία, την εκπαίδευση, την τεχνολογία και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

Ο αριθμός των χωρών που περιλαμβάνονται στον δείκτη (έτος 2004) είναι 141 με την Ελλάδα να καταλαμβάνει την 25^η θέση. Από τις 36 προς σύγκριση χώρες περιλαμβάνονται στο δείκτη οι 35 (λείπει η Εσθονία). Η Ελλάδα κατατάσσεται τελευταία μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. με αμέσως υψηλότερα άλλες Μεσογειακές Χώρες (Πορτογαλία, Ισπανία, Ιταλία).

Δείκτης Ανθρώπινης Προόδου (χώρες προς σύγκριση)

Διάγραμμα 15.1

Στον υποδείκτη Υγείας η Ελλάδα καταλαμβάνει τη 13^η θέση σε σύνολο 171 χωρών, στον υποδείκτη Εκπαίδευσης την 31^η θέση σε σύνολο 148 χωρών, στον υποδείκτη Τεχνολογίας την 21^η θέση σε σύνολο 191 χώρων και στον υποδείκτη ΑΕΠ κατά κεφαλήν την 33^η σε σύνολο 176 χωρών.

Για να βελτιώσει την κατάταξη της απαιτούνται σημαντικές μεταβολές στη συνολική βαθμολογία της: 2,7% για 1 θέση και 10% για 5 θέσεις.

Αξιοπιστία του δείκτη

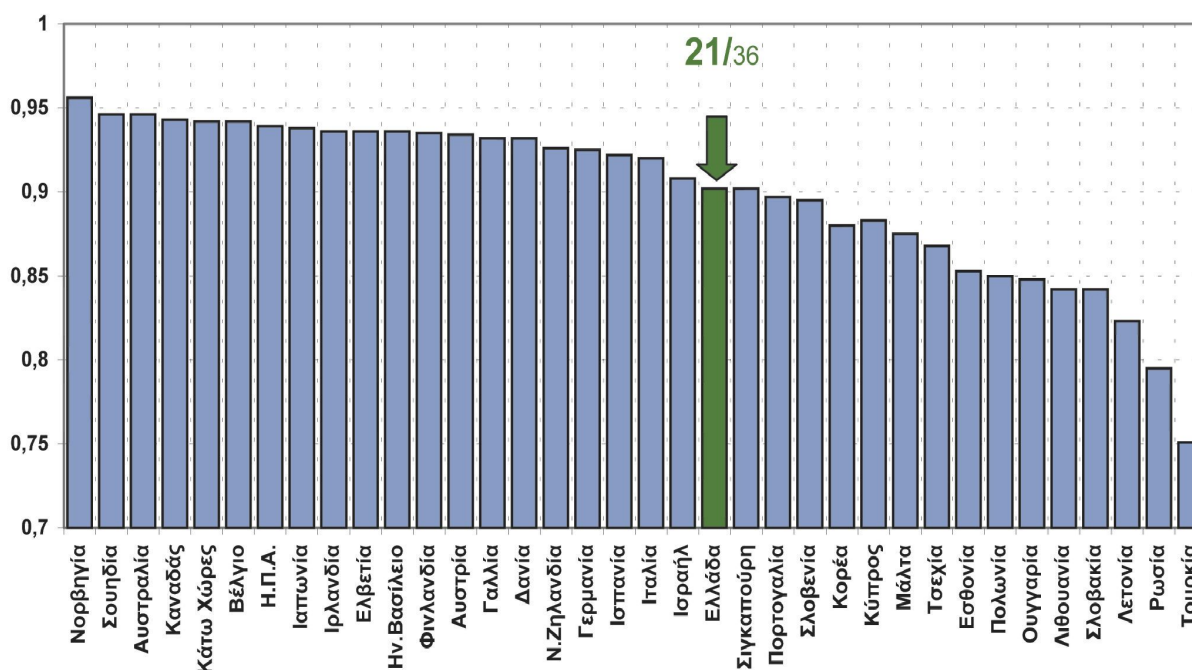
Ο Δείκτης Ανθρώπινης Προόδου είναι αξιόπιστος διότι υπάρχει σαφήνεια στον ορισμό των υποδεικτών που χρησιμοποιεί ενώ οι υποδείκτες είναι άμεσα μετρήσιμοι και στηρίζονται σε αντικειμενικά στατιστικά στοιχεία. Οι φορείς και οι πηγές που χρησιμοποιεί ο Δείκτης είναι αξιόπιστοι και παγκόσμιας εμβέλειας, γεγονός που ενισχύει την εγκυρότητα του Δείκτη. Όμως η στήριξη σε λίγους στατιστικούς Δείκτες αγνοεί άλλα ποιοτικά στοιχεία της ανθρώπινης προόδου.

16. Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Human Development Index-HDI)

Κατάταξη Ελλάδας

Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (HDI) είναι ένας σύνθετος δείκτης που μετρά τα μέσα επιτεύγματα μιας χώρας στη βάση τριών βασικών διαστάσεων της ανθρώπινης ανάπτυξης: **i**) της μακράς και υγιούς ζωής, που μετριέται από την προσδοκώμενη διάρκεια ζωής από την γέννηση, **ii**) της γνώσης, όπως αυτή μετριέται από το ποσοστό αλφαριθμητισμού των ενηλίκων και την συνδυασμένη αναλογία εγγραφής για αρχική, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση και **iii**) το βιοτικό επίπεδο, όπως μετριέται από το κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (χώρες προς σύγκριση)

Διάγραμμα 16.1

Η Ελλάδα στο δείκτη HDI του 2004 κατατάσσεται στην 24^η θέση σε σύνολο 177 χωρών. Μεταξύ των 36 χωρών προς σύγκριση, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 21^η θέση. Όπως προκύπτει από το διάγραμμα 16.1 η Ελλάδα έχει βαθμολογία πάνω από χώρες όπως η Πορτογαλία, η Κύπρος, η Τσεχία, η Ουγγαρία και οι χώρες της Βαλτικής.

Επίσης με μικρή βελτίωση στη βαθμολογία (κατά 0,11%) μπορεί να κερδίσει μια θέση, ενώ με βελτίωση κατά 2,5% μπορεί να ανέλθει κατά 5 θέσεις.

Αξιοπιστία του δείκτη

Τα στοιχεία που απαρτίζουν το δείκτη προέρχονται εν μέρει από επίσημες δημόσιες πηγές. Περιλαμβάνουν στοιχεία από εθνικούς λογαριασμούς και επομένως ως προς αυτή την πλευρά η εξαγωγή του δείκτη προκύπτει από αντικειμενικά στατιστικά στοιχεία. Όμως, οι περισσότεροι δείκτες που αναφέρθηκαν παραπάνω στηρίζονται και σε ερωτηματολόγια σε νοικοκυριά και έρευνες πληθυσμού που διεξάγονται από αξιόπιστους οργανισμούς (*Revision of World Population Prospects, UNESCO Institute for Statistics 2004a, International Comparison Program -ICP*). Τα αντίστοιχα στοιχεία ενέχουν κάποιο βαθμό υποκειμενικότητας. Αλλά συνολικά η αξιοπιστία αναμένεται να είναι μεγάλη, διότι οι ερωτήσεις είναι εύκολες και οι έρευνες συνεχείς.

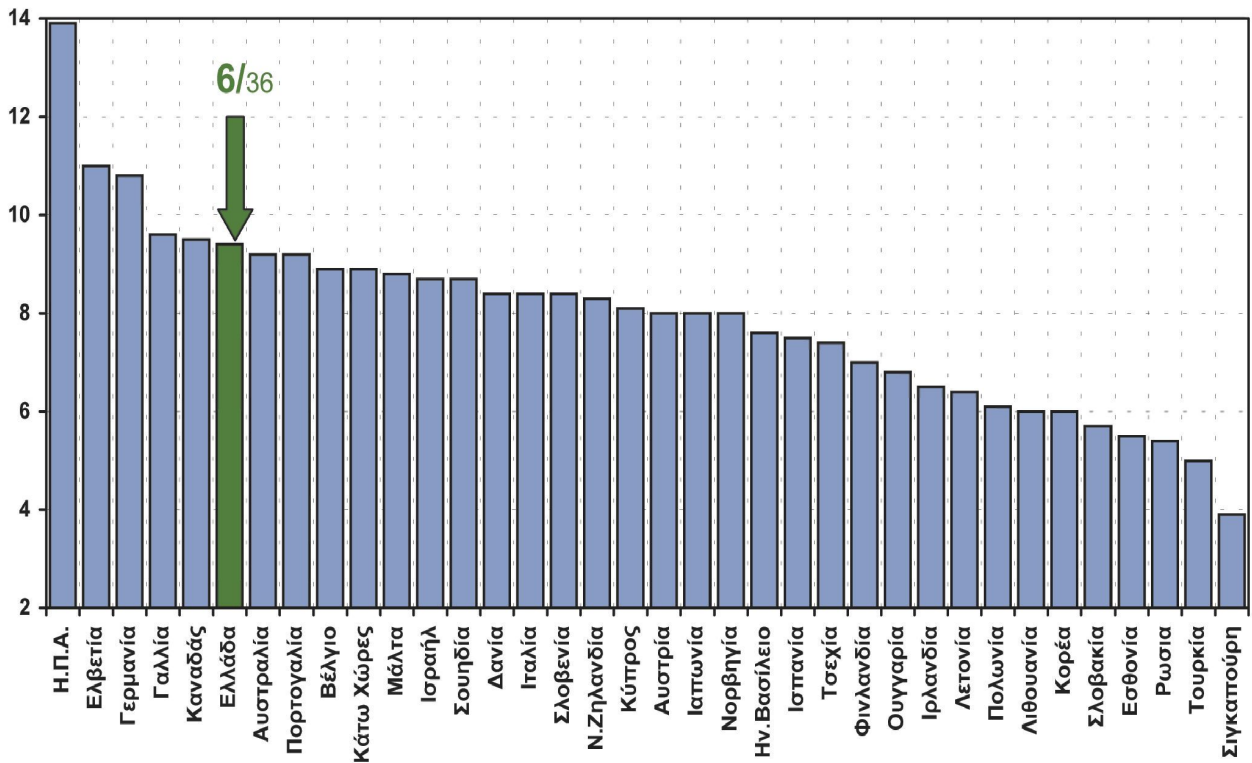
Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης έχει μεγάλη συσχέτιση με το Δείκτη Ανθρώπινης Προόδου (συντελεστής συσχέτισης = 0,93).

17. Δείκτης Δαπανών Παγκόσμιας Έκθεσης Υγείας (World Health Report-WHR)

Κατάταξη Ελλάδας

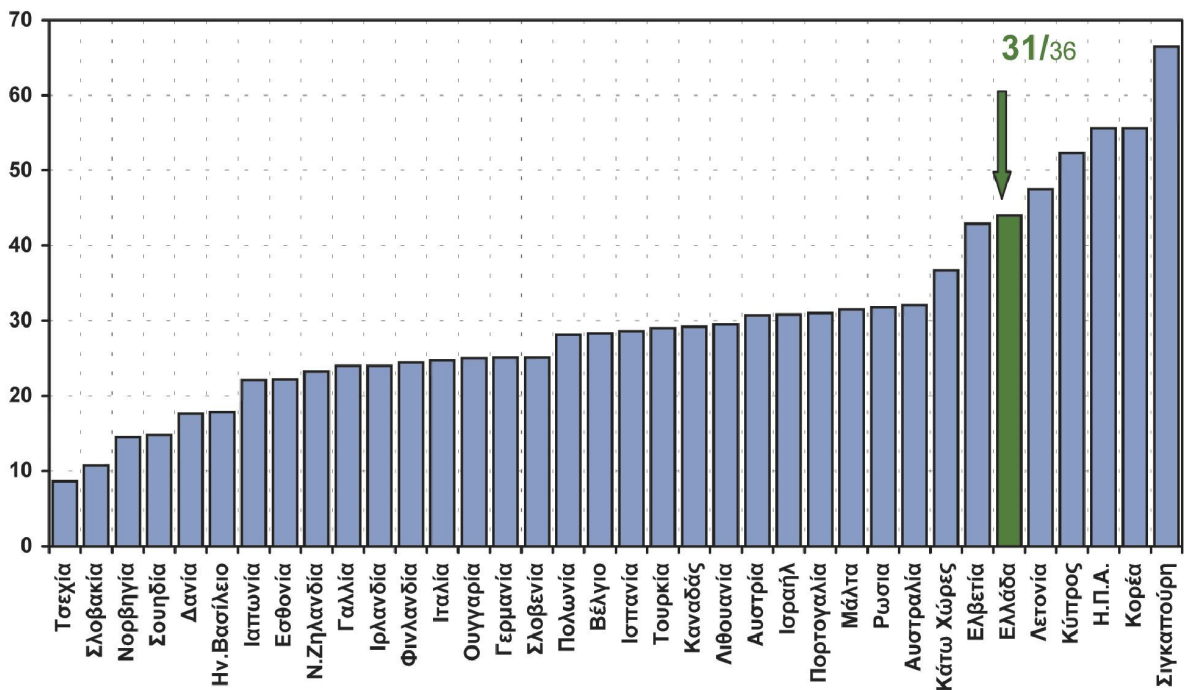
Η Παγκόσμια Έκθεση Υγείας (World Health Report-WHR) εξετάζει μεταξύ άλλων τους πόρους που διατίθενται για την υγεία και τη σύνθεσή τους. Η Ελλάδα στο συνολικό δείκτη δαπανών για την υγεία (ως ποσοστού του ΑΕΠ) καταλαμβάνει το 2004 την 13^η θέση μεταξύ 191 χωρών. Στη συμμετοχή ιδιωτικών δαπανών στις συνολικές δαπάνες για την υγεία κατατάσσεται 116^η σε σύνολο 191 χωρών. Στο ποσοστό των κυβερνητικών δαπανών που διατίθενται για την υγεία η Ελλάδα κατατάσσεται 86^η μεταξύ των 191 χωρών.

**Συνολικές Δαπάνες για την Υγεία (% ΑΕΠ κατά κεφαλήν)
(χώρες προς σύγκριση)**

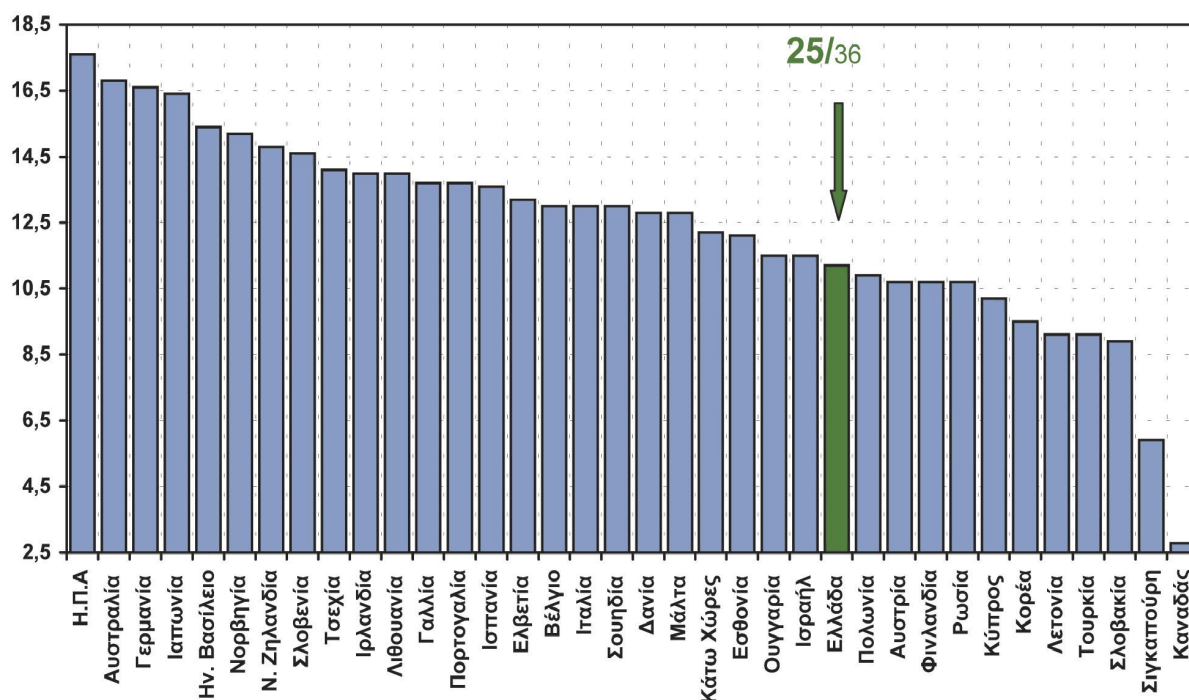
Διάγραμμα 17.1

Ιδιωτικές Δαπάνες για την Υγεία (% των Συνολικών Δαπανών για την Υγεία) (χώρες προς σύγκριση)

Διάγραμμα 17.2

Γενικές Κυβερνητικές Δαπάνες για την Υγεία (% των Γενικών Κυβερνητικών Δαπανών) (χώρες προς σύγκριση)

Διάγραμμα 17.3

Το Διάγραμμα 17.1 δείχνει ότι η Ελλάδα καταλαμβάνει την 6^η θέση σε σχέση με τις 36 προς σύγκριση χώρες. Όπως φαίνεται η Ελλάδα δαπανά μεγαλύτερο ποσοστό του ΑΕΠ για την υγεία από ότι άλλες χώρες την Ευρωπαϊκής Ένωσης εκτός της Γερμανίας και Γαλλίας.

Το Διάγραμμα 17.2 δείχνει ότι η Ελλάδα παρουσιάζει μεγάλη συμμετοχή ιδιωτικών δαπανών στη υγεία, τη μεγαλύτερη από όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο ποσοστό κυβερνητικών δαπανών που διατίθενται για την υγεία (Διάγραμμα 17.3) κατατάσσεται χαμηλά, με χαμηλότερα την Αυστρία και τη Φινλανδία.

Αξιοπιστία του δείκτη

Ο δείκτης είναι αξιόπιστος διότι εκφράζεται με αντικειμενικά στοιχεία. Προκύπτει όμως το ερώτημα για το τι ακριβώς μετράται από τους δείκτες αυτούς.